DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na 2.—5. strani:

POGOVOR S PROIZVAJALCI

Četrtek, 26. novembra 1964
Št. 47, leto XXII.

Svetozar Vukmanović-Tempo:

AKTIVNOST DRUŽBENO-POLITIČNIH ORGANIZACIJ V PODJETJU

Delavci se pogosto pritožujejo, da imajo nizke osebne dohodke in da standard preveč počasi raste. Ker vedo, da je povprečje osebnih dohodkov v istovrstnih podjetjih zelo različno, člani kolektiva z nizkim povprečjem sicer poudarjajo ugotovljene razlike, vendar so premalo aktivni, da bi odkrili vzroke za tako situacijo. Če samo opozarjajo na razlike v povprečjih in je aktivnost usmerjena samo na obstoječe stanje, potem to običajno privede do nezadovoljstva delavcev, do političnih problemov in celo do šovinizma. Učinkovito odpravljanje takih pojavov je možno le, če se delavcem jasno in nedvoumno odgovori na vprašanje, zakaj obstajajo razlike v povprečju osebnih dohodkov med njihovim in sorodnim podjetjem. Da pa se to lahko izvede, je treba izračunati in vedeti, kakšen je neto dohodek na delavca in višina vloženih sredstev v podjetju, s katerim se primerjamo. Lahko rečemo, da so pokazatelji, s katerimi je mogoče take podatke ugotoviti, delovnim kolektivom že zdavnaj znani, vendar jih malo uporabljajo.

Čemu služi primerjanje pokazateljev, o katerih sem pravkar govoril? To je namreč najboljši način, da se upremo demagoškim težnjam in poskusom, da se diskreditira sistem delitve, in pripravimo ugodna tla za aktivnost zavestnih družbenih sil v delovni organizaciji.

Ali se lahko in kako se lahko povečajo prenizki osebni dohodki

Aktivnost družbeno-političnih sil bo dobila svoj polni pomen, če bodo vplivale na tehnično-upravni aparat in organe samoupravljanja, če kolektivu jasno povedo, zakaj je produktivnost v podjetju na obstoječi ravni, oziroma, zakaj druga podjetja dosegajo večje uspehe. Z razlago, da so druga podjetja v ugodnejših pogojih gospodarjenja, se ne bi smeli na noben način pomiriti. Možna je edino boljša opremljenost sorodnega podjetja. Seveda pa morajo v tem primeru družbene sile zahtevati od tehnično-tehnološke službe podjetja, da izdela načrt za boljšo tehnično opremljenost. Lahko se zgodi, da ima sorodno podjetje boljši asortimán proizvodnje in zato večje uspehe na tržišču. Slaba tolažba je, če se sklicujemo na ugodnejše pogoje; pametneje se je usesti in dobro razmisliti, kako proizvesti blago, ki se bo na trgu dobro prodalo, z realizacijo pa povečati dohodek podjetja. Omenim naj še primer, da neko podjetje ostvarja boljše poslovne rezultate zato, ker je pravočasno rešilo vprašanje kvalifikacijske strukture delavcev. Delovna organizacija, ki je v celoti zanemarila tako važen problem, nima nobene pravice, da obsoja tiste kolektive, ki so poskrbeli, da bodo nosilci proizvodnje primerno izobraženi in strokovno usposobljeni industrijski delavci. In tu je nasvet: popraviti kvalifikacijsko strukturo. Z eno besedo, družbeno-politične organizacije morajo zahtevati od samoupravnih organov in strokovnih služb, da ta in podobna vprašanja vsestransko pretresejo in dajo konkretne predloge, kako popraviti stanje, s katerim delavci, povsem upravičeno, ne smejo in ne morejo biti zadovoljni. Seveda pa ne smejo družbeno-politične organizacije omejiti svojo aktivnost samo na poudarjanje potrebe, da se to ali ono vprašanje prouči in predlaga rešitev; istočasno morajo utrjevati lastna stališča o vseh vprašanjih in biti sposobne, da v predloženih sklepih odkrijejo smer nadaljnjega razvijanja delitve po delu, samoupravljanja neposrednih proizvajalcev in tudi, kaj zadržuje in zavira te procese. Skratka, družbeno-politične organizacije se ne bi smele ukvarjati s splošnim, abstraktnim proučevanjem, biti morajo v središču borbe za socialistične družbene odnose. Posebno poudarjam tole: družbeno-politična organizacija ni aktivna zato, da bi dokazala upravičenost svojega obstoja, pač pa povečuje svojo aktivnost predvsem in edino zato, da bi pripomogla k pravilnim rešitvam občutljivih vprašanj sistema delitve, oziroma, da bi pomagala odstranjevati pereče vzroke, ki bi slabili enotnost delavskega razreda Jugoslavije in povzročili nepotrebne ali celo zelo škodljive posledice v naši družbeni skupnosti.

Do sedaj je bilo govora o tem, kje so vzroki za nizke osebne dohodke in kako je treba rešiti ta problem. Sedaj pa je treba odgovoriti na drugi del vprašanja, ki ga postavljajo delavci: kako zboljšati položaj delavcev, ki imajo še vedno nizke osebne dohodke?

Preprosto rečeno, dva načina sta, kako rešiti ta problem. Prvi je v zagotovitvi splošnega porasta produktivnosti delovne organizacije in s tem relativno povečanje najnižjih osebnih dohodkov, ob istočasni rasti osebnih dohodkov, ki so že sedaj visoki. Drugi način pa je v zmanjšanju obstoječih razponov, oziroma, da se na račun tistih z višjimi osebnimi dohodki povečajo prejemki tistih iz spodnjega dela tabele.

Predkongresna tema

Za kateri način se bomo odločili? To je dilema, s katero se ukvarjajo mnogi delovni kolektivi. Od tega odgovora so odvisni daljnji razvoj podjetja in notranji družbeni odnosi. Za kaj torej gre?

Kaj se bo zgodilo, če se zmanjšajo obstoječi razponi? V podjetjih, kjer razponi niso veliki, se lahko zgodi, da bo strokovni kader zapustil delovno organizacijo in odšel v drugo. Z druge strani pa delavci ne bodo zainteresirani za pridobivanje strokovne izobrazbe, kar lahko negativno vpliva na boj za strokovno izobraževanje delavcev, oziroma zavre porast produktivnosti dela. In končno si strokovnjaki — inženirji in tehniki, ki so se odločili, da ostanejo v podjetju, ne bodo prizadevali uvajati sodobno tehniko in organizacijo dela, ker od tega nimajo dovolj koristi. Njim se bolj obnese, da delajo honorarno v podjetju ali izven njega. In delavci? Ti bodo prisiljeni vlagati večji fizični napor, da bodo zagotovili prejšnjo raven proizvodnje in produktivnosti. O kakšnem skokovitem napredku pa sploh ne more biti govora, če v delo niso vključeni tudi strokovni kadri. Torej, večji fizični napor, relativno slabši uspehi in v daljši perspektivi — nazadovanje in upadanje osebnih dohodkov.

Kaj je potrebno storiti, kako začeti proces, ne le razvoja podjetja, temveč tudi popravljanja materialnega položaja proizvajalcev, predvsem tistih z nizkimi osebnimi dohodki? Družbeno-politične organizacije morajo imeti o tem vprašanju čvrsto stališče, upreti se morajo vsem težavam, tako uvajanju uravnilovke, kot nič manj škodljivim akcijam upravno-tehničnega kadra, ki bi raje obdržal fiksne plače, ne oziraje se na dosežene delovne uspehe. Ravno ta primer pokaže, da je nemogoče s posplošeno frazo povedati, kako se je potrebno boriti proti uvajanju uravnilovke itd. Vsak predlog in vsaka osnova mora biti konkretno razčlenjena, da bi jih tako mogle družbene sile jasno in nedvoumno predočiti delavcem, kakšna je sicer smer razvoja delitve in samoupravljanja in kaj zavira ta proces. Tako politično delo bo prav gotovo obrodilo sadove: dvignilo bo zavest delovnih ljudi in preprečilo deformacijo družbenih odnosov, ki so eden glavnih vzrokov za idejna in politična stranpota in slabosti.

Načini reševanja nasprotij med delavci v proizvodnji in delavci v strokovnih službah

Večkrat lahko naletimo v podjetjih na nasprotja med delavci, ki delajo v proizvodnji, in med tistimi, ki opravljajo razne strokovne službe. Običajno se sliši, kako so si uslužbenci v administraciji in strokovnem aparatu zagotovili ugodnejši položaj in kako »krojijo usodo« delavcem v proizvodnji itd. Odkod ta nasprotja in kaj jih podpira? Kako zagotoviti nujno enotnost vseh članov kolektiva?

Splošno je znano, da je družbeno opravičeno in potrebno delo neposrednih proizvajalcev v procesu blagovne proizvodnje in delo uslužbencev, ki nosijo »bele ovratnike«. Prav tako pa je znano, da vsak posameznik sodeluje v delitvi ustvarjenega dohodka v sorazmerju z vloženim delom Do nasprotja pride, če se to načelo ne upošteva tudi v praksi. Torej je tudi tu potrebno analizirati odnose, ki so se oblikovali v nekem kolektivu. S takšnim analiziranjem bomo ugotovili, da imajo v celi vrsti podjetij osebe, ki opravljajo strokovne službe, res priviligiran položaj, medtem ko imajo delavci osebne dohodke, ki so odvisni od njihovega dela, imajo uslužbenci fiksne prejemke. Poleg tega, da prejemajo stalne plače si dovoljujejo še vrsto ugodnosti, ki bi sicer »sodile« kolektivom delovnih enot. Konkretno: upravno-tehnični aparat ocenjuje delovna mesta analitično, določa norme in startne osnove delavcem v proizvodnji. Poleg tega ima celo vrsto možnosti za dodatne zaslužke iz dnevnic od potovanja po državi ali inozemstvu in honorarnega dela. Najhujše pa je takrat, če delovna organizacija ne doseže predvidenih uspehov gospodarjenja. Delavcem se zmanjšajo osebni dohodki, uslužbencem pa po pravilu ostanejo nespremenjeni. Torej podlage za nezadovoljstvo in nasprotja med delavci in uslužbenci je na pretek!

Plan delovne organizacije mora določiti ceno proizvoda ali storitve vsake delovne enote, prav tako pa tudi obveznosti delovne enote nasproti podjetju in družbeni skupnosti. Vse naloge iz področja samoupravljanja, od delitve ostvarjenega dohodka delovne enote, razporeditve delovnih mest pa do ugotavljanja norm, sprejemanja in odpuščanja delavcev — sodijo v izključno pristojnost kolektiva delovnih enot. V teh pogojih pa je razumljivo, da norm in tarif ne more predpisovati upravno-tehnični aparat podjetja. Ne moremo si zamisliti obstoja tarifnih postavk (pa čeprav jih imenujemo startne osnove), ker je start odnos med delovnim mestom v delovni enoti. Višina osebnega dohodka pa je odvisna od dohodka, ki ga je ostvarila delovna enota, to je prispevek vsakega posameznika v skupnem dohodku. Vsaka delovna enota mora, razumljivo, oblikovati rezervni sklad, da bi ublažila nihanja v višini dohodka, do česar pride iz več razlogov; o njih sem že dovolj govoril. Torej, bistvo stvari je v tem, da so osebni dohodek in ostali skladi delovne enote, s tem pa tudi osebni dohodek vsakega delavca, odvisni od uspeha gospodarjenja delovne enote. To načelo mora veljati za vse delovne enote, ne oziraje se na to ali se ukvarjajo s proizvodnjo materialnih dobrin ali pa nudijo usluge. Iz tega sledi, da morajo tudi strokovne službe imeti ceno svojih storitev. Iz nje pa pokrivajo svoje osebne dohodke in ostale sklade (vključno tudi rezervnega), istočasno pa izpolnjujejo svoje obveznosti nasproti podjetju in družbeni skupnosti. Člani teh kolektivov bi oblikovali svoje osebne dohodke v sorazmerju s svojim prispevkom k ostvarjenemu dohodku delovne enote.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Republiški svet sindikatov, republiški odbori in Delavska enotnost

čestitajo delovnim ljudem Slovenije ob dnevu republike!

PRI VRANČIČEVIH IMA ČAS POSEBNO VREDNOST

Zakaj ste izbrali ravno nas? Nič posebnega nismo. Pa ravno sedaj, ko je najmanj primerno. Danes sva bila v šoli. Tinetu je »spodrsnilo« pri zgodovini in Vesna je preveč živa . . .« Tako se je začel pogovor pri Vrančičevih minulo soboto zvečer.

Posedli smo v kuhinji okrog mize. Zdelo se mi je tako, kot če prideš v tovarno med delovnim časom in z razgovorom kradeš skopo odmerjeni čas. Vrančičevi niso negostoljubni, nasprotno, prijazni so in veseli. Da nimajo obiskov niti ne hodijo nanje, je vzrok le čas, ki ima zanje posebno vrednost. In prav zaradi tega sem se odločila, da jih obiščem, čeprav sem jim s tem »zmešala« dnevni red, ki mora teči kot ura.

Trije otroci so v Vrančičevi družini: Tine, Nevenka in Vesna. Pa štirje šolarji, ker tudi mama študira.

»Kako se ti zdi, ko tudi mama hodi v šolo,« sem vprašala desetletno Vesno.

»Pridna je,« je rekla in me z velikimi, čisto maminimi očmi pogledala, češ, kako da sama tega ne vidiš.

Potem smo za hip stopili po življenjski poti Betke Vrančičeve. Njena mladost je tekla v Dalmaciji. Odtod najbrž njen zasanjan pogled, kot globoko in mirno morje. Tik pred drugo svetovno vojno, se je Betka s starši preselila v Maribor. Hodila je v šolo in želela postati zdravnica. Prišli pa so Nemci in zato ni smela naprej v gimnazijo. Preostalo ji ni drugega, kot da je šla v službo k zobozdravniku in se izučila za zobno asistentko. Po vojni je bila premeščena v Ljubljano, na Zobno polikliniko.

Poročila se je in družinske skrbi, otroci in službene dolžnosti so za nekaj časa uspavali v njej veliko željo — znati še več. Pa ne za dolgo. Počakala je, da je najmlajša Vesna dobro zlezla iz plenic in da je mož poleg službe dokončal Višjo upravno šolo, potlej pa je vzela v roke šolske knjige. Dopoldne delo zobne asistentke, popoldne domača opravila, med katerimi je lovila čas za študij, zvečer šola, tak je bil poslej njen dnevni red.

Končala je večerno gimnazijo in se vpisala na Višjo šolo za dentiste. Še sprejemni izpit in skupaj z Vesno, najmlajšo hčerko, sta začeli hoditi vsaka v svoj prvi razred. Vesna v Ljubljani, mama pa je morala v Maribor. Na Zobni polikliniki v Ljubljani so ji dali štipendijo, tudi mož Martin je z razumevanjem sprejel njeno željo po znanju.

Za Vrančičevo družino je tako pred dobrimi štirimi leti začel veljati poseben »režim«. Pravzaprav še danes velja. Do januarja, pravijo, ko bo mama končala šolo. Vsa leta se namreč v ponedeljek vozi v Maribor in se vrača ob petkih zvečer. Gospodinjstvo je prevzela takrat desetletna Nevenka. Sedaj je Nevenki štirinajst let. Čez teden nadomešča mamo, ji pomaga ob sobotah in nedeljah, ko je treba oprati, zlikati, zašiti in še in še. Povrhu vsega je v šoli odličnjakinja. Res jedo otroci opoldne v šoli, pa ostane še zajtrk, večerja in drobna opravila, ki jih nikoli ne zmanjka.

Krivična bi bila, če ne bi povedala, da tudi Tine in Vesna pomagata, da sta prav tako pridna kot Nevenka.

»Tine je specialist za čiščenje čevljev. In zelo rad s sesalcem čisti stanovanje. Žvižga in čisti,« je povedal oče.

Sicer pa je oče, ko je mama začela hoditi v šolo, vpeljal v družini poseben točkovni sistem za delo: pometanje kuhinje dve točki — se pravi dva dinarja, od vsakega prišitega gumba dve točki, za vedro premoga, ki si ga prinesel iz kleti pet točk itd. Izplačila so bila mesečna, za prvi maj in za novo leto dvojno. Razen učinka je oče nagradil še prizadevnost. Kdor se ni nič izmikal in je sam od sebe naredil, kar je bilo treba, je dobil nekaj več.

»Bili so zelo pravični pri ocenjevanju,« je povedal oče.

»Zakaj bili, ali ste ukinili ta sistem?«

»Nimamo ga več. Otroci so začeli popuščati pri točni evidenci, pa tudi družinski proračun ni prenesel takega nagrajevanja,« je med splošnim smehom povedal oče.

Ravno tako je vse narejeno. Otroci so se navadili in dolžnosti jim ne delajo težav. To je pri njih tako kot vsakdanji kruh. Sicer pa vidijo, da delajo zase.

»Kako je takrat, Vesna, če pridete prepozno v mlekarno po mleko?«

»Za večerjo moramo piti čaj, se je navihano posmejala Vesna. Boljši je kot tista potica . . .«

Potica je izzvala vesel smeh. Bilo je pred leti na praznik devetindvajsetega novembra. Mami se je kot vedno mudilo. Zamesila je testo, ga namazala in dala v pečico. Ko je potico narezala, je čudno hrustala med zobmi. Takrat se je spomnila, da je najbrž v naglici potresla prt, na katerem je razvaljala testo, namesto z moko z »gipsem«.

»Gips, kako naj bi prišel na mizo,« me je začudilo.

»Kuhinjsko mizo si ob sobotah in nedeljah morava z možem deliti. Med tednom tudi on nima časa za svoj hobi. Kipari. In tako so njegove plastike zraven kuhinjske posode in mavec zraven moke.«

Martin Vrančič je kipar-amater. Popeljal me je v svoj svet, za katerega ima ob službi in drugih dolžnostih bore malo časa. Notranja doživetja upodablja v les in oblikuje v mavcu in glini. V sobi sem po stenah in na mizi videla plastike: glavo hčerke, matere, izrezljane v lesu, akte, sveže, polne lahkotnosti in vitkosti, konje, bivola in še in še. Sedaj dela interniranca, ki se skuša splaziti pod žicami in tako ubežati smrti.

»Raje ne pišite o tem, da kiparim, poklicni bodo zamerili,« me je prosil.

Upam, da ne bo hud, ker mu nisem ustregla. Za celovito podobo družine moram tudi to povedati.

Martin ne dela po naročilu, temveč zase, zaradi notranje nuje. Zamisel dolgo nosi v sebi, potlej jo zgnete in oblikuje. Seveda je vesel, če dobi priznanje ali kaj proda, saj ob tolikih študentih denarja vedno primanjkuje. Njegova plača in ženina nizka štipendija, sta veliko premalo za družinski proračun. Betka zato še predava na šoli za zobne asistentke v Mariboru kar štiri predmete, 22 ur na teden, in še v Ljubljani zobozdravstveno administracijo.

»Vidiš Tine, kako naj od svojih učencev zahtevam, da se učijo, če se pa ti premalo,« je očitala mama.

No, Tinetu je spodrsnilo, v resnici samo spodrsnilo, ker je bil vedno dober študent. In to bo popravil še pred polletjem. Potem bo tudi ta neprijetnost odstranjena.

Martin je nekaj svojih plastik prodal že pri Borcu, sedaj pa jih ne jemljejo več. Baje so se zaradi tega pritožili poklicni kiparji, češ da jim amaterji odjedajo kruh. Videla sem osnutek njegovega Ilegalca, ki je bil lani odkupljen za prvo nagrado Pohoda ob žici okupirane Ljubljane in se mi zdi tako »cehovsko« zapiranje krivično. Z njim vred sem vesela priznanja, ki ga je kot prvonagrajenec dobil lani na razstavi amaterjev ob dvajseti obletnici notranje uprave. Martin je namreč uslužbenec TNZ ljubljanskega okraja. Služba zahteva celega človeka, težka je in odgovorna. Z neverjetno voljo se Martin Vrančič še izpopolnjuje s študijem. Kadar pride na obisk njegova mama, pravi, da prenaša knjige kot »sanjske bukve«.

Pa tudi prenekatero noč prečuje Martin, ko oblikuje svoje kipe. Sicer pa je umetniško nagnjenje Vrančičevim najbrž v krvi. Tudi otroci rišejo. Tine, ki je najstarejši, hodi v drugo gimnazijo, že prav dobro in lepo riše. Morda si bo kdo od njih kasneje izbral slikanje kot poklic. Sedaj še ne mislijo na to. Preveč je drugih dolžnosti in še dosti časa za resno usmerjanje. Živijo kot drugi otroci, hodijo v šolo, so veseli, Tine igra košarko pri Iliriji, Vesna pa se še rada poigra s punčkami.

»Vesna, koga ubogaš, ko ste sami?«

»Nevenko, obe pa Tineta.«

»Kaj pa naredite, če kdo zboli, pa je oče na terenu in mama v Mariboru?«

»Nič posebnega. Zdravstvene knjižice so v predalu, v ambulanto gremo, potem se pa bolnik uleže in počaka očeta.«

Vse jemljejo pri Vrančičevih z dobro voljo in kot nekaj samo po sebi umevnega. Časa pa nimajo na pretek, ker ima pri njih svojo posebno vrednost. Dnevni red mora biti točen kot ura, če hočejo vse narediti. In prav zaradi tega jim življenje ne bo prineslo neprijetnih presenečenj.

Iz vsega srca jim želim najboljše ker so delovni in skromni in tak vztrajno težijo po čim večjem znanju

N. LUZAR

Služba, dom, sestanki

Je že tako, da nas je današnji čas tako zaposlil, da si težko odtrgamo košček dneva za to, da bi v miru posedeli, si kaj povedali; čeprav je tudi to kdaj pa kdaj potrebno, da bi se boljše razumeli in pobliže spoznali drug drugega.

Moj današnji obisk velja tovarišici Zori Malejevi.

Pozno popoldne sledim hišnim številkam po Smledniški cesti pri Kranju. Aha, tu bo, 66. Za hip se pomudim v veži, da bi se laže odločila, na katera vrata naj potrkam. Ropotanje z lonci me zvabi v kuhinjo. Tovarišica Zora pomiva posodo, mož kuha kavo.

»Vsaj skuhano imamo, ko prideva iz službe. Šestnajstletna hčerka skuha, ko pride iz šole. Veste, če ne bi imela tako prizadevnih otrok in če ne bi vsak zgrabil za svoje delo, bi bilo težko. Nerodno je le to, da ima fant vsak drugi teden popoldan pouk. Tistikrat se pač komandira po svoje. Zadnjič si je za kosilo zmešal sol in sladkor.«

Smeh zmede majhnega Bojana, ve, da nekaj le ni bilo v redu z njegovim kosilom.

Premišljujem, kako dobro bi bilo, če bi Bojan lahko dobil kosilo v šoli ali v vrtcu. Vsega tega pa v Planini še ni kot še marsikje ne in kdo ve, česa vsega ne pojedo naši Bojani, ko so sami doma in se jim oglašajo želodci?

»Rada bi plačala žensko, da bi mi vsaj dvakrat na teden prišla pomagat. Tod okoli so vsi zaposleni. V Kranju je dela dovolj za vse, servisov pa ni, da bi pomagali. Tako moramo poprijeti pač vsi, da je delo opravljeno. V soboto generalno pospravljamo, ob nedeljah perem in še to samo med desetim in petindvajsetim v mesecu, ko v službi ni obračunov. To je moja nedeljska rekreacija.«

Pri tem se nasmehne, v njeni pripovedi ni nobene tragike, njen glas nima trpečega prizvoka, nasprotno, pripoveduje s tolikšno vedrino, kot da je ne more nikdar nič utruditi.

»Vsak dan se vozite v službo?« vprašam. »Da, od pete zjutraj do četrte popoldan sem zdoma.« »Ja in najmanj desetkrat na mesec pridešele ob desetih zvečer z vseh mogočih sindikalnih in partijskih sestankov. To kar zapišite,« pravi mož, ko vidi, da mu žena skuša ugovarjati, češ, zakaj bi le ves svet moral vedeti, da hodim tudi po sestankih. »Veste, zaradi tega se večkrat sporečeva. Poglejte,« pri tem pogleda moža, nato mene, kot da bi hotela reči, zdaj pa vi razsodite, če lahko kaj spremenim.

Poglejte, delam v političnih organizacijah od dvainštiridesetega leta. Ko mi je bilo trinajst let, sem bila v Beli krajini sprejeta v SKOJ. Marca petinštiridesetega so me sprejeli v Partijo. Od takrat, kjerkoli sem bila, na Gospodarski šoli v Novem mestu in potem po službah, povsod sem delala v političnih organizacijah. Po nižji gospodarski šoli me je ravnatelj nagovarjal, naj nadaljujem šolanje, bila sem odličnjakinja. Toda potrebe po kadrih so bile velike in morala sem se zaposliti. Prijela sem povsod, kjer je bilo potrebno. Tega se človek navadi, ne more biti ravnodušen do stvari, ki se okoli njega dogajajo, nujno se mora vključiti v čas, v katerem živi. Danes, no danes je pa spet tako. Vem, da zahteva moje delo višjo izobrazbo. Rada bi študirala na Višji upravni šoli organizacijo dela. To tudi od mene zahtevajo. Zadnjič se je začel prvi ciklus predavanj, v službi pa je bilo toliko dela, da nisem mnogla iti. Časopise prebiram in na sestanke se pripravljam zvečer, največkrat v postelji. Saj sicer ni časa. Pa se bo zgodilo, če ne bom imela strokovne izobrazbe, da bo prišel nekdo z ustrezno šolo — in morala bom iti.«

Čutim, da moram nekaj reči. Oba para oči sta vprašujoče uprta vame. Vem samo, da bi bilo nepravično, da bi se že drugič v življenju morala odpovedati šolanju, ker ne zna enkrat samkrat pomisliti nase, temveč vselej le na druge. Na vodilno delovno mesto prav gotovo ni prišla kar takoj. Prej je opravljala vrsto drugih dolžnosti. Kaj ji niso pomagali naprej sposobnost, delavnost, v praksi pridobljeno znanje?

»Vem, da je zdaj zelo težko izpreči,« prekine molk tovarišica Zora. »Promet, delovni odnosi šoferjev — vse to je še tako slabo obdelano. Prebrala sem članek v predzadnji številki »Delavske enotnosti« o tem. Vidite, mi smo že dalje. Našemu šoferju poravnavamo nočnine na osnovi uradnega računa. Ko se ob koncu tedna vrne s špedicije, je štiriindvajset ur doma, uredili smo način nagrajevanja po obračunani uri, ki je v naduri petdeset odstotkov višja. Vendar to še zdaleč ni vse, kar bi morali storiti; marsičesa sami niti ne bomo mogli urediti, na primer delovni staž šoferja. Zamislite si šoferja, ki vozi petindvajset let v javnem prometu. Kakšen živčni napor je to!«

Vrsta problemov, ki jo, kot se mi zdi, še spremljajo izven delovnega časa. Ne gre ji le za šoferja — delavca, temveč za šoferja — človeka. Nenadoma se domislim in vprašam:

»Večkrat slišim, da se ženske zelo težko uveljavijo na vodilnem delovnem mestu.«

»V našem kolektivu je približno le trinajst odstotkov žensk. In šefa obeh enot, tovornega in potniškega sva ženski. V moji ekonomski enoti je štirideset moških, administratorka in jaz. Moram reči, da nikdar ne občutim, da bi me zato, ker sem ženska, kdo zapostavljal. Vem pa, da je še mnogokje tako. Mislijo, da ženska ne more uspevati tako kot moški in potem, ko pride na vodilno mesto dvomijo, če bo šlo. Z delom se pa da dokazati, da je to mogoče. Seveda, mnogokrat smo si ženske tudi same krive . . .«

Menda bi še kar sedela, če ne bi zapazila zajetne aktovke, napolnjene s popisanim papirjem. Težko bi uganila, kakšne namene ima tovarišica Zora s tem papirjem, potem, ko bo večerja mimo, otroka v posteljah. Bo kaj v zvezi z njeno delovno enoto, priprava na sestanek osnovne organizacije ZK, kjer je sekretarka, ali pa je spet na vidiku kakšen plenum?

I. VRHOVČAK

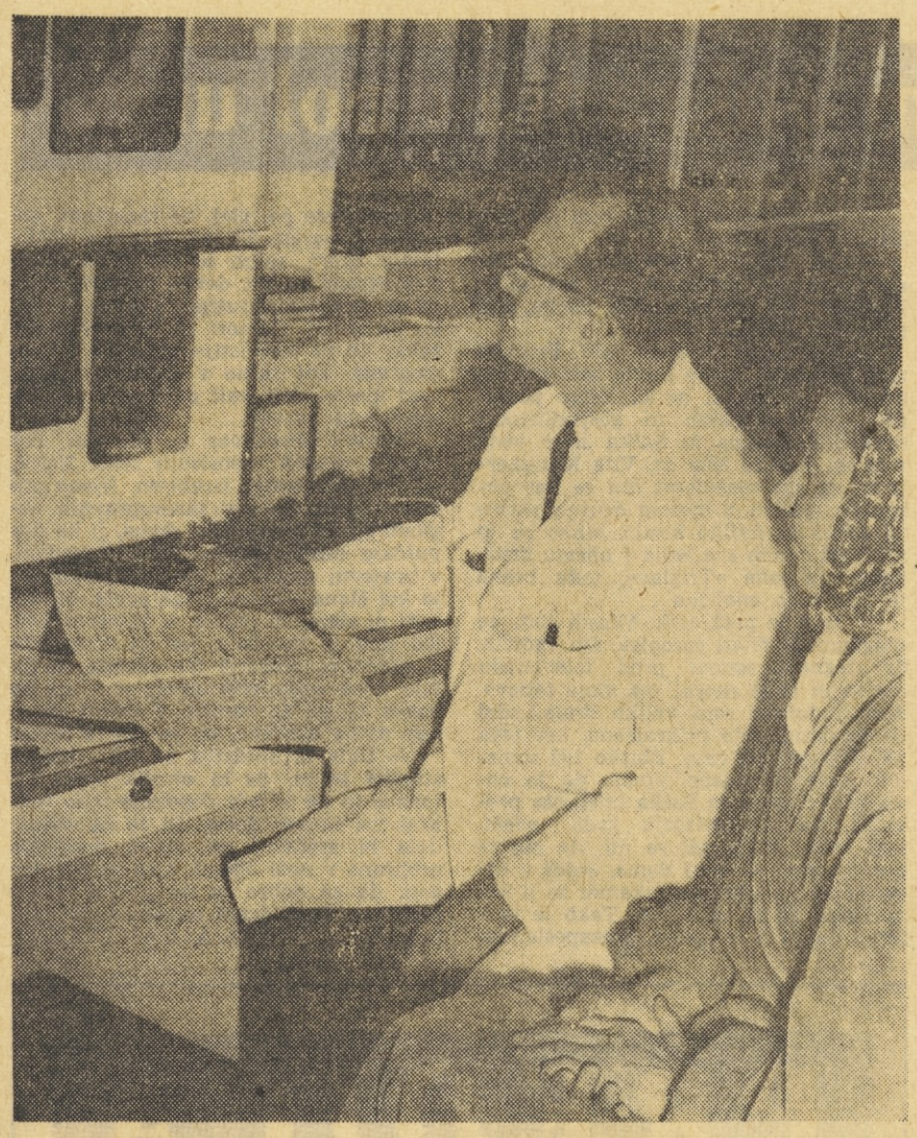

ČLOVEK SREDI BELIH HODNIKOV

Ne beli, marveč svetlozeleni hodniki. In tesna ordinacijska soba s preiskovalno mizo, pisalno in stekleno na koleščkih, z instrumenti, kartotekami, mikroskopom. Za laika čudna natrpanost brez reda.

»Kako vam lahko pomagam?«

Vprašanje zdravnika. Prvi kontakt s pacientom. Trenutno sicer še nisem bolnik. Tudi gorje, če bi bila! Interna klinika v Ljubljani z bolniškim oddelkom na Polikliniki vred nima dovolj postelj. Skrivnost, koliko pacientov, potrebnih takojšnjega kliničnega zdravljenja, napotijo zdravniki težkega srca domov, ker ni prostora, je skrivnost sten, ki me obdajajo. Grozljiva skrivnost, ki budi asociacije: vsepovsod nove hiše, trgovine, pisarne, ceste, podvozi, nadvozi... Kako se je po vojni razvilo naše mesto in kako lepo je, dokler si zdrav in si sam izbiraš kotičke svojega domovanja!

Doktor Ivan Matko, srednjih let, z naočniki, majhnimi brčicami, živih oči in živahnih kretenj. Ustavi se pred razsvetljenim mlečnim steklom za gledanje rentgenskih posnetkov. Internist, ki je moral prekiniti študij, odšel je v partizane in se po vojni spet kot študent srečal z bivšimi sošolci — zdaj že zdravniki. Kopica zamujenih let za medicinca, ne za človeka. Vendar preteklost pozabljamo. Ko se je želel dr. Matko specializirati, je slišal tudi takele opazke: »Kaj boš ti s svojimi leti, mi potrebujemo mlade ljudi.« Danes je asistent na medicinski fakulteti, napisal je kakih petintrideset strokovnih razprav in dobil skupaj z dr. Accetom Kidričevo nagrado za medicino. Že deset let je eden redkih pri nas, ki se intenzivno ukvarja z boleznimi prebavnih organov — gastroenterologijo.

»Težko je afirmirati stroko,« pravi dr. Matko, ki je v klasični interni medicini ni. V svetu je sicer že priznana kot specialna podenota, pri nas pa ni dobila še ne podpore in komaj razumevanje. Pa ne gre za mojo osebno afirmacijo. Poglejte: Zavod za zdravstveno varstvo v Beogradu — strokovni organ medicine, katerega član sem, pripravlja zanimvo anketo, ki bo povedala, za čem najbolj bolujejo Jugoslovani. Ljudje pri nas resda v največji meri umirajo za srčnimi boleznimi, vse življenje pa obolevajo na prebavilih in je dvakrat večja obolelost prebavil kot obolelost vseh bolezni srca z revmatičnimi obolenji srca in zvišanim krvnim pritiskom.«

»Zakaj?« vprašam.

»Tako srčne bolezni kot bolezni prebavnih organov, so tipične bolezni civilizacije, o čemer govore tudi vse svetovne statistike. Pri nas smo na primer takoj po vojni odkrili, da narašča število obolenj srca in smo se zavzeli za kardiologijo, nabavili vse mogoče aparate, specializirali zdravnike...«

Da pa naraščajo tudi druge bolezni, smo vkljub bogati statistiki medicine, statistiki, ki požre vsako leto debele milijone, spregledali. Pravzaprav nič posebnega. Saj je že tako, da se tolikokrat zavemo nevarnosti šele v hipu ko nam preti že smrt pred njo. Poleg tega, vsaj kar se medicine tiče, družbeno rešujemo probleme enkratno in ne v njihovi razvojnosti. Po vojni smo na primer poskrbeli, da lahko vsaka nosečnica rodi z brezplačno medicinsko pomočjo in v bolnišnicah. Potem smo izpopolnili diagnostiko in klinično zdravljenje srčnih bolezni, danes pa ni dovolj ne postelj za matere, ne za srčne bolnike (da o drugih ne govorimo!), niti organizirane zdravniške službe na terenu, saj specialisti na dom sploh ne hodijo in ni nobenega ključa, po katerem bi lahko dobili svoje obiske tudi plačane.

»Kaj menite, da bo tudi ta anketa obležala v predalih?« se ozrem v dr. Matka, ki vrti mikroskop in mi želi pokazati delček bolne želodčne sluznice.

Na vprašanje mi ni odgovoril. Toda pravi:

»Moj življenjski cilj je in nekaterih mojih kolegov, da bi izboljšali službo gastroentologije in jo postavili na pravo organizacijsko in materialno bazo. Poglejte, zakaj? Interna medicina prej ni poznala direktnega dostopa do prebavnih organov (prej so pregledovali klinično, na podlagi občutij, znakov, obdukcij — prebavila pa zaradi velikega števila bacilov, ki so v njih, prično v hipu, ko nastopi smrt, propadati). Z razvojem biokemije in tehnike pa je zdaj ta dostop mogoč. Terja posebno spretnost, posebne pripomočke, preiskave so včasih že kirurgične narave (jetra). Toda, ker lahko te organe zdaj vidimo in jim odvzamemo delček tkiva, ki ga laboratorijsko in mikroskopsko pregledamo, so diagnoze hitre in zanesljive.«

Doktor Matko odpre omaro in mi pokaže dokaj preprosto kovinasto cevko.

»Kaj mislite, koliko to stane? Stošestdeset tisoč dinarjev, ker moramo tudi za te instrumente odkupovati devize po ekonomski ceni. In taki cevki sta v Ljubljani le dve, jaz pa z njo mimogrede odkrijem, da ima pacient na primer raka.«

Potem mi pokaže drugo, debelejšo cev za preiskavo debelega črevesa. V Angliji baje že sodi v vsako splošno medicinsko prakso. Pri nas? Jih niti nimamo niti ne znajo vsi zdravniki ravnati z njimi. Tako se dogaja, kot vem iz primera nekega svojega znanca, da zdravijo splošni zdravniki pacienta tudi nekaj mesecev s svečkami in tabletami, ima pa raka.

Rak, rak, rak... ta beseda straši namreč tudi med najinim razgovorom.

»Koliko primerov! Pravkar umira nekaj metrov oddaljena od naju dvaintridesetletna žena, mati dveh otrok.«

Glas dr. Matka niti zdaj ni resigniran. Sama pa že dolgo strmim vanj z občutkom temnega strahu.

»Vse te zvezke, kartoteke,« nadaljuje, »bi moral urediti, zbrati. Potreboval bi administrativno pomoč.« Zdaj se pogovarjava o samoupravljanju na Ljubljanski polikliniki. Zdravnik, bivši partizan, dolgoletni komunist, specialist, človek poln energije in volje, analizira slabosti in išče vzroke zanje v samoupravljanju v lastnem kolektivu.

ALA PEČE

Eden izmed nas novinarjev

Novinarji smo nadležne muhe in predvsem še tam, kjer najbolj smrdi in nas je najmanj treba. Zato toliko hitreje dvigamo telefonske slušalke, če pač da zvonec slutiti, da si nas kdo resnično želi. Teh nemilih dejstev sem se spet ovedla pred dnevi, ko sem iskala — in ga takoj našla — kolega novinarja Naceta Groma iz ljubljanskega radia. Sicer pa je kriva Gromovemu hitremu odzivu še neka druga značilnost: kot eden izmed urednikov aktualno politične redakcije, mora biti na preži za novicami od minute do minute. Že šest let torej ne šteje časopisnih vrstic svojih člankov, ni večni popotnik na lovu za podatki in materialom, temveč prepušča svoje tekste, komentarje in sploh reči, ki terjajo več sedenja kot vsakodnevno novinarstvo, spikerjem in minutam, podatke in material, ki mu ga prinašajo radijski dopisniki, novinarji, pošiljajo časopisne agencije, pa preverja in ureja. Dela enkrat dopoldne, enkrat popoldne in nebroj njegovih anonimnih in neanonimnih rezultatov lahko zasledujemo v oddajah aktualnosti doma in v svetu, v informativnih, v radijskem dnevniku, v večernih poročilih in posebni oddaji ob 18. uri.

No, in ko sva se sestala, sva sedla v kavarno. Ne iz želje po pijači ali miru; miru noben novinar podnevi ne išče več, ker bi bilo iskanje iluzorno. Pač pa iz navade dvajsetega stoletja in ohranjene tradicije, od prvih druščin »novinarskih pisačev« do danes. Razložila sva po mizi obvezne pripomočke razgovora — cigarete, vžigalice, beležnico, svinčnik in pričela brezbrižno ter umirjeno klepetati. Bila je navidezna, poklicna brezbrižnost in navidezna, s prakso pridobljena umirjenost, ki jo terja psihologija radovednosti.

»Meni pravijo na Radiu tudi grobar,« pove Nace Grom in se nasmehne. »V zadnjem letu sem bil v službi ravno takrat, ko je umrl kak politik, ko so kakega odstavili, ali se je pričel kje vojaški spopad.«

»Ko odbrenkaš svoje službene ure, si prost,« precej naivno vprašam.

»Kje pa!« odvrne. »Vsakdo, ki je v radijski hiši odgovoren za program tekoče vsakodnevne problematike, nima nikoli miru. Če se zgodi kaj posebnega, na primer, da Sava preplavi Zagreb, ves dan čepimo na Radiu, sprejemamo vesti, čakamo nanje, pošiljamo novinarje na teren, prekinjamo redne oddaje, da sproti obveščamo poslušalce o najbolj perečih rečeh. Pa tudi sicer je s privatnim življenjem, onim prostim časom, kot praviš, težko. Sedim doma, kaj berem, obvezno poslušam radio, naenkrat zavoham, da se nekje nekaj dogaja, da bi me na Radiu morebiti potrebovali in tudi sam se naenkrat na trnju in že zbežim iz hiše. Zgodi se celo, da sporočim na Radio, če grem z ženo v kino in v kateri kino, da me lahko vsak čas najdejo. Tega sicer moja služba vselej ne terja od mene.«

Vendar bi je drugače ne mogel v redu opravljati, pomislim in ga gledam. Možakar je suh, resen, malo se smeje in zdi se, da vselej nekaj premišlja.

»Si že kdaj zagrešil napako?«

»Kolikor je bilo ali je spodrsljajev, so tehnične narave. Mislim, da je spodrsjaj to, če sam občutiš, da nisi dal poslušalcem vsega kar bi moral in lahko s sredstvi, ki jih imaš, da si jih obvestil prepozno in ne dovolj tehtno. Sicer so spodrsljaji, gledani z očmi poslušalcev, zelo relativne narave. Ene zanima pač to, druge ono.«

»Zakaj si se odločil za novinarski poklic... Poznaš delo novinarja pri časopisu, radiu, poznaš uredniške posle...« Moja vprašanja so skopa, zakaj Nace Grom je že petnajst let novinar in prav dobro ve, kaj želim od njega.

Zdaj se spet malce nasmehne. Odgovori na taka vprašanja so lahko le skope informacije, brez obsežnih poglavij misli, nazorov, zgodovine, ki jih je izoblikovalo in napisalo življenje.

»Hotel sem pisati,« prične. »Vedno so me zanimali odnosi med ljudmi. Predvsem pa me še zanima, kakšen je človek kot tak v življenju, ki je polno protislovij, kompromisov, kako se ubada za svoj kruh, kako premaguje težave, dosega postavljene cilje. Vse to lahko najbolje izrazim v reportaži. Tako sem prva leta na Radiu pisal zlasti reportaže. Poleg tega ne vem, če je bil po vojni, na primer, Kongres ZKJ, o katerem ne bi bil poročal. Novinarski posel ni ravno preprost. Terja več reči: prvič, poznavanje ljudi in okolja, o katerem pišemo, drugič, objektivnost, tretjič zadovoljiti moramo bralce, redakcijo, ki nas je poslala na teren z nekim namenom in ki ima svoj določeni vsebinski profil, in zadovoljiti moramo sebe. Slabe volje sem, če moram kaj olepšati ali spremeniti proti svoji volji, na rovaš drugih zahtev. Metoda novinarskega dela je pri Radiu gotovo bolj dinamična kot pri časopisu, redakcijski posli so tu bolj utrujajoči. Vsekakor pa ima vse to tudi svojevrsten mik. Radio vselej poroča prvi, na tekočem traku, v pisanih oblikah in zelo neposredno. Samo novinarski posel brez uredniškega, je tudi pri Radiu lažji. Novinar napiše, odda in — zdravo. Mi pa mozgamo, si belimo glave, čas preganja...«

Uredništvo je lepa reč samo za uho... Zdaj srkava kavo in molčiva. Kot dva znanca, ki sta po naključju sedla za isto mizo.

»Hobi imam, veš,« naenkrat prekine molk Nace. »Sem filumenist.«

»Ojoj, črkuj, potem povej, kaj je to.«

»Zbiranje etiket vžigaličnih škatel. Samo etiket, brez lesa. Imam jih že 30.000 primerkov. Z vsega sveta. Zanimiva reč.«

Nace vleče cigareto. Eno za drugo. Posnemam ga in se vprašujem. Poznam njegovo delo, skrbi, življenje? — Samo malce slutim, kakšno je.

ALA PEČE

Drugi direktor

Ko sem v ptujski tovarni avtopreme iskal mojstra Vlada Matjašiča, so me povprašali: »A, Matjašiča, drugega direktorja iščete?«

Začudilo me je, kako spravljajo mojstra v zvezo z direktorjem, pa so mi precej pojasnili, da zaradi tega, ker je nekajkrat zaslužil tudi po 20 tisočakov več kot direktor. »In to,« so še pristavili, »vse po normi«.

Takoj mi je postalo nekam lažje. Moj strah, ali bom našel primernega delavca za intervju, je bil s tem skoraj odveč. Če nič drugega, sem pomislil, imajo v podjetju izredno pridnega in sposobnega delavca in pametnega direktorja. Kajti redki direktorji, tudi tisti z osnovnošolsko izobrazbo, in zlasti še oni, ki so že suhe veje v podjetju, dopustijo, da ima sposoben inženir višje dohodke kot sami. Kaj šele, da bi jih imel delavec.

Vlado Matjašič je postal mojster v brusilnici na prigovarjanje direktorja, žene, zdravnika, ki mu je svetoval, naj zaradi zdravja opusti delo brusilca. Ubogal je, zato ima zdaj nekoliko nižje dohodke kot prej, a je vseeno s sedanjim delom in celo z manjšimi dohodki zadovoljen. Če bi mu ponudili štipendijo, bi šel v šole, predvsem v Maribor. S svojim mopedom bi ne opravil iz Zlotoličja nič daljše poti, kot jo zdaj ko se vozi na delo v Ptuj.

Ropot strojev ni dovoljeval, da bi se bila lahko v miru pogovorila. Nekaj časa sva skoraj kričala drug drugemu na uho, potlej pa, ko je pristal na razgovor (sprva se je branil in kazal na predsednika sindikata, ki bolje pozna razmere v tovarni), sva se domenila, da se dobiva na občinskem sindikalnem svetu.

Ko sva sedla na oblazinjene stole, se mi je zazdel Matjašič povsem drug človek. Nič več ni bil tako trden v sebi, prirojena gibčnost in gotovost, ki jo je kazal med brusilnimi stroji, se je umaknila plahi zadregi. Le živahne, iskrive oči ter nagli gibi so izdajali človeka, ki se za strojem ne boji nobenega tekmeca.

»Kako ste lahko tako visoko presegali norme,« ga povprašam za uvod. Nasmehnil se je in me nekam začudeno pogledal. Najbrž se mu je zazdelo moje vprašanje malce čudno.

»Delal sem. Hitro delal,« je rekel. »Šlo mi je od rok in ker sem dobro zaslužil, sem dobro zgrabil. Kar so drugi napravili v osmih urah, sem jaz v treh.«

»Pa so bile norme realne,« povprašam.

»Seveda. Stalno smo jih izboljševali. V osmih letih, odkar sem v tem podjetju, smo povišali norme za dvesto odstotkov. Samo za primer naj vam povem. V tovarni avtomobilov, kjer sem delal prej, smo imeli normativ za poliranje kljuk — pet minut. Pri nas je komaj minuta in pol. Pa še kvaliteto imamo boljšo.«

»Kaj pa dohodki, so temu primerni?«

Zvito se mi je nasmehnil, kot bi tehtal, ali naj mi pove resnico, ali naj jo olepša. Naposled se je le odločil za resnico.

»Do pred nekaj meseci, so bili dohodki slabi,« je rekel. »Povišali smo jih za tretjino, ob novem letu pa bomo, kot vse kaže, lahko spet nekaj primaknili.«

»Ali imate kot mojster kakšne težave s postavljanjem novih normativov?«

»Ne, to pa prav nobenih. Če katerikoli delavec reče, da je norma previsoka, sedem za njegov stroj in mu pokažem, kaj je mogoče. Seveda ne zahtevam, da bi napravil toliko kot jaz. Tudi prej me ni nobeden dohitel. Pokažem mu in potlej mora priznati, da je mogoče normo še visoko preseči.«

Vlado Matjašič je sindakalni funkcionar in tudi član delavskega sveta. Pogovor sem napeljal na splošnejše probleme, s katerimi se srečuje na sejah in v delu.

»Kako gledate na zajezitev investiranja?« povprašam.

»Je že moralo tako biti,« pravi. »Za nas sem prepričan, da se bomo tudi v novem znašli. Zdaj imamo dobre pogoje za delo, nekaj nas pestijo anuitete, toda dobra organizacija in uspehi nas bodo izvlekli iz težav.«

Zanimalo me je še, kaj počenja v prostem času.

Takoj sem zvedel, da izredno rad in vestno prebira časnike, da je vnet navijač tovarniškega in domačega nogometnega moštva v Zlatoličju. Za ptujsko »Dravo« se posebno ne ogreva, bolj za »Maribor«, ki je po njegovem moral izgubiti v Ljubljani. »To je bilo vsakomur jasno, ki se spozna na nogomet, precej jasno,« je porekel.

Povprašam ga še po osebnih željah. Nekaj časa se je obotavljal z odgovorom, potlej pa je le izluščil dve največji: Če bi neslo, bi si omislil fička, v tovarni bi pa želel, da bi lahko organizirali obrok tople hrane.

Popoldne sem videl Vlada Matjašiča na prijateljski tekmi med »Dravo« in tovarniškim moštvom, ki se je pripravljalo za nedeljsko prijateljsko srečanje z Varaždinci. Preril se je skoraj do same črte igrišča in zavzeto spremljal tekmo. Smehljal se je, če so tovarniški vodili proti golu in se mrščil, če so nasprotni prihajali pred njihov gol. Takrat je zanesljivo pozabil na težave delovnega dne. Tokrat se je samo zabaval. Vlado Matjašič je to tudi zaslužil.

V. TRINKAUS

»Oglasim se samo pri stvareh, kjer sem doma«

Nobenega standardnega uvoda nisva potrebovali za razgovor. K sekretarki grosističnega podjetja »Tekstil« Mari Pelc, sem vpadla ravno v času, ko sta s predstavnikom Delavskih univerz pregledovala odgovore na teste, ki so jih izpolnili člani delavskega sveta. Kažipot, kaj bo treba na seminarju zanje še posebej obdelati, je Mara s svojo bogato prakso dopolnjevala. Preprosto, s konkretnimi predlogi, saj ve, kje »šepajo« v znanju in razumevanju.

Prisostvovala sem razgovoru in premišljevala. Nekaj let se že srečujeva na različnih sestankih. Presenečala me je, ker so bile njene razprave vedno konkretne, brez visokega filozofiranja in njeni predlogi vedno sprejeti. Tudi na zasedanjih občinske skupščine zadene zmeraj v »polno«.

Ko sva ostali sami, je razgovor stekel o Marinem delu v podjetju, na občinski skupščini Ljubljana-Center, v svetu za blagovni promet, katerega predsednik je, o Mestnem svetu kjer je član, skratka o družbenem in političnem življenju, s katerim je že več kot deset let trdno povezana.

»Oglasim se samo pri stvareh, kjer sem doma. Mislim, da je napačno iskati univerzalne odbornike, ki bi se na vse spoznali in uspešno delali na vseh področjih. Eno je, če gledaš stvari kot potrošnik, drugo pa je delo odbornika, člana sveta. Ne mislim, da je njegovo delo odtrgano od problematike potrošnikov, nasprotno, tesno mora biti povezano, vendar pa bolj poglobljeno. Saj je tudi bolj odgovorno, ali ne?«

Res. Pri kadrovanju bi morali ljudi vprašati, kje želijo delati, katera področja jih bolj veselijo in zanimajo. Potlej bi bilo več uspeha.

Vsa povojna leta dela Mara na področju blagovnega prometa. Sedem let je že sekretar Tekstila in operativno delo ji ne povzroča nobenih težav. Še gradnja nove poslovne stavbe je ni »spravila ob živce«. Tekla je kot namazana. Marca so zasadili prve lopate in decembra so se vselili. Čista investicija (brez opreme, rušenja in komunalnega prispevka) je za sedemetažno stavbo stala neverjetno malo, okroglo 328 milijonov dinarjev.

»Nihče mi ne verjame, dokler ne pokažem zadnje situacije in obračuna, pa je res tako. Bilo pa je vse dobro pripravljeno, gradili smo točno po projektu, niti enih vrat nismo prestavili med gradnjo. In še nekaj, ista grupa, ki je naredila načrt, je bila potlej tudi nadzorni organ. Pravijo, da to ni dobro, pa je. Če se je pri gradnji kaj zataknilo in nismo vedeli naprej, sem samo zavrtela telefon in nekdo od grupe Slovenija projekt (projektant in kasneje nadzorni organ) je prišel in pojasnil. V pol ure je delo steklo.«

Prešli sva zopet na družbeno področje. S svetom za blagovni promet je Mara kot predsednik zadovoljna.

»Dobro je uigran, v njem so ljudje, ki se na to spoznajo in jih delo veseli. Če bi kdo poslušal pri vratih, ko sejemo, bi večkrat mislil, da se kregamo, pa le ‚krešemo' mnenja in rezultat ni nikoli slab.«

»Volilne enote, kjer si izvoljena v zbor delovnih skupnosti so tudi v konkurenčnih podjetjih. Imaš kot njihov odbornik kdaj težave, da ti vsled tega ne zaupajo. In tudi kot predsednik sveta za blagovni promet se srečuješ s problemi delovnih organizacij tako rekoč svoje stroke. Kako uspeš dobiti kontakt?«

»Nobenih težav nimam. Človek mora biti takten, da ne sprašuje po stvareh, ki so čisto komercialnega značaja in jih vsako podjetje najraje ohrani zase. Takih vprašanj ne načenjam, saj je dovolj drugih stvari, za katere je resnično potrebna izmenjava mnenj in medsebojna pomoč. Najbolj koristijo osebni kontakti s predstavniki podjetij in na našem svetu se je uveljavila praksa, da jih ob določenih vprašanjih, ki jih še posebno zadevajo, kličemo na seje sveta.«

»Kaj bi bilo treba narediti, da bi bili vsi odborniki v skupščini aktivni. Zlasti odbor delovnih skupnosti, ki za občinskim zaostaja?«

Res je, da se odborniki zbora delovnih skupnosti na naši skupščini bolj malo oglašajo, čeprav so sredi problemov v delovnih organizacijah. Vendar mislim, da temu ni vzrok nezanimanje, temveč to, da jim je nerodno, zlasti tistim, ki so prvič izvoljeni za odbornike, govoriti pred skupščino. Premalo je osebnih razgovorov z odborniki in skupščinsko zasedanje je preveč oficialno, da bi si upali z vsemi svojimi problemi na dan. Veliko bolj sproščeno razpravljajo, vsaj kar zadeva področje blagovnega prometa, na ožjih razgovorih. Najti bi morali primerne oblike dela z odborniki, tako preko kluba odbornikov kot, da predstavnike delovnih organizacij vabijo na seje svetov, pa morda še kako drugače. Predvsem pa bi bilo treba tiste, ki bodo drugo leto prvič izvoljeni v skupščino, spoznati s samim sistemom delovanja skupščine.«

»Spomladi ti poteče mandatna doba, kaj boš potlej, ko ne boš več odbornik?«

»Delala bom še v svetu za blagovni promet. Čeprav ‚rotiram', se čisto izključila ne bom. Tudi v podjetju ne moreš uspešno delati, če ne veš, kaj se dogaja okrog tebe. Mislim, da je tako zame osebno kot za podjetje koristno, da se tudi družbeno-politično udejstvujem.«

»Kaj pa družina?«

»Nobenih težav nimam. Če si znaš čas pravilno razporediti, lahko vse opraviš. Z dobro voljo, seveda.«

N. LUZAR

Minki sem »ukradla« pol ure

Ondan sem brskala po starih fotografijah. Družinski spomini, slike otrok, da ne bomo pozabili, kakšni so bili, pa tudi fotografije mojih razredov, mojih sošolk. V osnovni šoli sva bili z Minko vedno med najmanjšimi, zato na slikah vedno na koncu repa. Eno ali dve leti sva sedeli tudi kasneje v gimnaziji skupaj v prvi klopi. Bila je dobra učenka, predvsem pa dobra sošolka, ki ji pozabiš priimek, toda ne njenega vedno nasmejanega obraza, razumevajoči pogled ob tvojem jecljanju pred profesorjem, nevsiljivo pomoč, ki ti jo je dala, ne da bi se tega zavedal. Ko sem jo pred šestimi leti srečala v Mestni hranilnici ljubljanski in izvedela, da je bančna uslužbenka, sem si tako sama pri sebi dejala: Res, posel zanjo. Zdelo se mi je, da njena marljivost in natančnost kar sodita v hišo, ki ima za simbol čebelico.

Obiskala sem jo v hranilnici. In tu, če hočeš kaj izvedeti, moraš k okencu.

— Minka? Mogoče Jerala? Poiščite jo v odseku mladinskega varčevanja, tam je vodja oddelka. In ko sem jo našla, me je bila vesela. A ko je izvedela, da bi rada z njo govorila kot novinar, me je hotela takoj napotiti k merodajnemu...

Ne Minka, ne zanimajo me uradni bančni podatki in posli. Zanimaš me ti, tvoje sodbe danes o življenju, skrita razmišljanja zaposlene žene, tegobe gospodinje, skrbi in radosti matere

— To je seveda nekaj drugega! To ti lahko povem, toda koga bo to zanimalo?

Zanima pa mene, kaj sodi bančna uslužbenka danes o našem standardu. Neko sodbo si v svojem delu gotovo lahko o njem ustvari.

Če bi sodila po hranilnih vlogah in posojilih — seveda pri tem vprašanju tudi sebe in svojo družino ne morem izločiti — bi rekla, da naš standard seveda raste. Glej, včasih so si ljudje izposojali denar ali ga hranili za nakup obleke, obutve, pohištva. Danes pa že kupujejo vedno bolj tudi tiste predmete, ki imajo daljšo življenjsko dobo, avto, hladilnik, televizor. Po tem sodeč naš standard raste kar lepo, pa seveda z njim vred tudi naša predstava o standardu... Ali drug primer: Včasih, v stari Jugoslaviji, so ljudje varčevali zlasti za starost, danes varčujejo za druge namene bolj, za hišo, za svoje otroke, za dopust in kdo ve za kaj še. Res pa je, da med ljudmi, ki varčujejo, danes še ni mnogo kmetov. Verjetno še ne zaupajo bankam, saj imajo iz predvojnih časov žalostne izkušnje. Toda otroci varčujejo danes prav tako kot odrasli, saj imamo tu, v našem oddelku, skoraj prav toliko vlog kot na oddelku za varčevanje odraslih (pa tudi med našimi otroki so nekateri že veliki). Pa še nekaj je, kar tudi kaže na stalno rast našega standarda. Včasih, ko sem bila še v likvidaturi potrošniških kreditov, tega je zdaj že več kot tri leta, smo na čeke točno napisali namen nakupa. In ker na tržišču dostikrat ni bilo tistih artiklov, ki bi jih nekdo rad kupil, smo morali čeke mnogokrat podaljševati. No, danes vsi čeki veljajo za nakup industrijskega blaga, to je dober ukrep, pa tudi blaga je na trgu dovolj, da lahko ljudje čeke pravočasno uporabijo.

— Seveda, tudi sama sem že bila na listi tistih, ki kupujejo na kredit. Na kredit smo kupili pohištvo, pralni stroj, avto. Pohištvo vsi potrebujemo, a avto? Glej, štirje smo. Tako ob nedeljah vendarle lahko odhajamo na Gorenjsko, z avtom smo bili že dvakrat na dopustu. Pralni stroj? Veš, sem tudi sama gospodinja in ker nimamo niti pralnice niti podstrešja, mi stroj mnogo pomeni. Mož meni, da sem nazadnjaška, ker se ne poslužujem skupnih pralnic, servisa. Toda saj veš, doma je lepše oprano...

— In hčerki, ali imata tudi oni dve železne hranilnike?

— Da, pridno varčujeta, učita se skrbno trošiti denar. Kupili sta si že kotalke, lani zimske plašče, čevlje, ena si želi drsalk...

— Kako sem vsemu kos? Priznati moram, da bi bila v hudih škripcih, če mi mož in punčki ne bi toliko pomagali pri družinskih in gospodinjskih opravilih. Slavica in Saška sicer jesta v šolski kuhinji šole dr. Vita Kraigherja in za sto osemdeset din se kar pohvalita. Midva z možem družno skrbiva doma za najino kosilo, lahko pa to ni. Pred časom sva jedla v obratu družbene prehrane »Triglav«, toda hrana je bila tako enolična...

— Dan je prekratek. Včasih tudi ne utegnem prečitati časopisa. Ob večerih, če utegnem, sedem pred televizijski zaslon in to je skoraj vsa moja zabava. Kot študentka sem veliko brala, zdaj pa se čutim zelo prikrajšano, ker tega ne utegnem. Ni časa. Zbirko 100 romanov imam naročeno, upam, da jo bosta vsaj Slavica in Saška imeli čas prebirati. Da k televizorju rada sedem, sem rekla. Toda zdi se mi, da me je kar postaral. Ostajaš doma, sedeš v copatah pred to skrinjo, nikamor se ti več ne ljubi. To pa ni dobro. Tako je verjetno danes z mnogimi prezaposlenimi ženami. Zato pa, glej, ne razumem, zakaj na program TV ne dajo več kvalitetnih dram, sploh so vsi kvalitetnejši programi po pol deveti uri zvečer, to pa je prekasno; zjutraj je treba vstati. Pa še nekaj. Odmori na TV so dolgi, zakaj jih ne izkoristijo za to, da bi mimogrede, kot radio v jutranjih urah, med glasbo dali kak družinski ali gospodinjski nasvet...

Minkin prosti čas je pač tak, kot mnogih drugih zaposlenih žena. Nabit, skrajno racionalno izrabljen. Njeno poklicno delo, delo v samoupravnih organih banke in pa delo doma, ji ne dopuščajo mnogo zraka. Za Bežigradom, v krajevni skupnosti Stadion, jo poznajo kot člana poravnalnega sveta. Minka tudi ni slepa za okolje, v katerem živi. Ko sem jo vprašala, kaj bi omogočila z bančnimi sredstvi (če seveda ne bi bilo vseh obstoječih predpisov), da se danes zgradi in razvije v korist občanov njene komune, mi je takole rekla:

— Dala bi sredstva za šole, ker si strašno želim, da bi otroka imela en turnus in da bi bili popoldne tako večkrat vsi skupaj doma. In še za nekaj: dala bi sredstva za obrat družbene prehrane v naši občini, kjer bi bili pogoji, da se dobro in ne preveč drago hranimo. Tem dvem naložbam bi dala prednost.

SONJA GAŠPERŠIČ

PREDICA V STOJEČINSKI KOPI

Najpreprostejše stvari so včasih težke. Vendar je na svetu veliko življenjepisov, ki so se začeli podobno. Starši ji niso mogli izbrati poklica, ki bi ji lahko zagotavljal dostojno življenje. V dvajsetih letih pa je s pridnostjo nadoknadila vse tisto, kar ji je nekoč preprečil denar.

Vera Čavnik, predsednica sindikata v mariborski tekstilni tovarni in republiška poslanka, je s svojim delom lep primer vztrajne žene. Od hišne pomočnice v predvojnem Mariboru do sedeža v skupščinskih klopeh je preteklo nekaj več kot dvajset let. V ta leta je všeta vojna, prisilno delo in povojna obnova. Najbrž je bilo v Dravski dolini malo deklet, ki so v povojni Maribor prišle s tako pridnimi rokami. Tovarna ji je kmalu postala drugi dom, nenadomestljiva stvar, kot da bi bila zraščena z njenim telesom. Zaposlila se je v predilnici, kjer je kmalu postala ena izmed najboljših predic. Potem so jo volili, pošiljali na tečaje, naučila se je »govoriti« in naposled so jo zaradi pametnih stališč o tovarni vsi radi poslušali.

Zadnji teden sva bila v stanovanjskem naselju, ki ga je tovarna zgradila na Pobrežju, in mi je razlagala življenje tkalk. Hodila je po stanovanjih, kjer so se pred kratkim vselili novi stanovalci, in svetovala.

— Zračite prostore. Luč na hodniku ne gori. Zakaj ne zamenjate žarnice.

Tudi, kadar je v svoji sobi, nima miru. Stanovalci jo kličejo, zdaj za to stvar, pa zopet za drugo. Njen urnik je prenatrpan z učnimi urami in nasveti. Sestanki jo zelo obremenjujejo. Toži, da že leta nazaj nima več zasebnega življenja.

Kaj jo torej najbolj obremenjuje?

— Nepripravljeni in dolgotrajni sestanki. To je nujno zlo naše dobe. Lažje sem prenašala ropot predilnih strojev, kot dolgovezne sestanke, ki mnogi ne služijo več svojemu namenu.

Kaj ve o zaposleni ženi sindikalni voditelj?

— Velikokrat premalo. Če sama ne bi bila ženska, morda ne bi opazila, kako preobremenjene so. Poznam naše tkalke. V tekstilni industriji delamo v treh izmenah. To je pravi pekel za zaposleno ženo. Ko pride iz tovarne, začne delati doma. Pred kratkim sem v sosednem stanovanju zvedela za resnično veliko preobremenjenost naših tkalk. Ko po nočni izmeni opravi najpotrebnejše stvari za družino, se spravi k počitku. Toda tudi v postelji nima miru. Vmesne stene so tako slabo zvočno izolirane, da kljub utrujenosti ne more zatisniti očesa. Težava je, ker v velikih hišah nikoli vsi ob istem času ne ležejo k počitku. Tako se uboga delavka vrača za stroj popolnoma utrujena. Že lep čas se ukvarjamo, kako bi pomagali zaposleni ženi. Vendar tkalki, ki zasluži komaj za sproti, z razpravami še ne ustvarjamo nobenega udobja.

Po čem ugotavljate, da je Maribor delavsko mesto?

Po tovarnah. Industrija se je razširila kot obroč okoli mesta. Na ljudeh, ki delajo v teh tovarnah, pa skoraj ni spoznati, da živijo v mestu, ki ima močno industrijo. Delavci so skromni. Ne zaslužijo še toliko, da bi lahko brezskrbno živeli. Pa tudi na mestu se ne pozna, da bi imele tovarne denar. Maribor je skromno delavsko mesto. In predvsem pridno.

Zdaj je bila noč. Na griču iznad Drave so se tkalke vseljevale v nova stanovanja.

PRIMERI SO SIGNALI, KAJ BI MORALI ŠE URADITI

Po telefonu sva se sporazumeli za razgovor v soboto popoldne. Čas, ko nima službenih in družbenih obveznosti. V drugem nadstropju stanovanjskega bloka sredi Ljubljane živi sodnica Mira Cepuder z možem, tremi otroki in moževimi starši. Dom, poln harmonije, topline, sproščenega otroškega smeha.

Preprosta in vesela je. Težko bi si človek predstavljal, da je zadovoljna v mrkem sodnijskem poslopju, če ne bi v razgovoru občutil njeno veliko težnjo, pomagati ljudem v stiski, boriti se za pravico, biti pravičen.

Taka je bila Mira že v šoli, kot mladinska aktivistka in kot brigadir na progi Šamac—Sarajevo, kamor je odšla po maturi. Potlej je želje uokvirila z znanjem, doštudirala pravo in postala sodnica na okrajnem sodišču v Ljubljani. Nelahka naloga, saj je bilo treba upravičiti zaupanje, ki ga je nova Jugoslavija dala ženskam: razsojati v imenu ljudstva. S prvimi je zaorala ledino, šla na področje, ki je bilo prej za ženske nepristopno.

Zdravi življenjski nazori, znanje in poklicne izkušnje, pa vera v vse dobro, iskrenost in skromnost to pogojuje njene uspehe. Nikoli ne vrže »puške v koruzo«.

»Težave in neprijetnosti moraš prenašati z dobro voljo,« pravilo, ki se ga vedno skuša držati. Včasih je utrujena in žalostna. Žalostna nad razmerami, ki se razgrinjajo pred njo na sodišču. Razsoja spore, ki neposredno zadevajo družino: preživnine za otroke ločenih staršev, pravde o spremembah odločb o dodelitvi otrok, stanovanjske in motenjske spore. Vse to pride v razsojo šele potem, ko so zakoni že skrhani, družine razbite, otroci oropani mirnega doma, razumevanja in ljubezni staršev.

»Ko ob takih vlogah pregledujem razvezne spise, je ločitvam največkrat kriv alkohol, nezvestoba, nestrpnost, pri mladih zakoncih tudi nezrelost, oziroma nevzgojenost.«

Prav je, da se mladi ljudje ženijo, ni pa prav, da za zakon niso nič pripravljeni. V šoli take vzgoje ne dobe, pa tudi doma največkrat ne. Tako se v mladostni brezskrbnosti poročajo, precenjujejo svoje moči, ko pa se rodijo otroci in pridejo še stanovanjske ter materialne težave, zmanjka med mladima potrpljenja in obzirnosti, razumevanja za individualnost drugega in ljubezen se pogosto spremeni v samoljubje. Zakon se konča z razvezno sodbo.

Ta akt ljudje po večini jemljejo površno. Na otrocih pa neskladje v družini, ločitev in vse njene posledice puščajo trajne sledove. Kako naj se otroci dobro učijo in razvijajo svojo osebnost, če pa žive sredi grobih prepirov in v stalni napetosti?

Vzemimo za primer motenjske tožbe. Zaradi nesoglasja zapre eden od zakoncev drugega iz stanovanja. Preden prizadeti doseže svojo pravico na sodišču, imajo otroci okrnjen dom, zbegani so in kot izgubljeni. Mirnega doma jim tudi razsodba ne vrne. Po navadi spor ponovno pride pred sodišče kot tožba za ločitev. Zakonca se razvežeta, potem pa arbitražna komisija da stanovanje tistemu, ki mu sodišče dodeli otroke. S tem je stvar formalno zaključena, v resnici pa prepirov ni konec. Največkrat je tako, da ostaneta zakonca še po razvezi v istem stanovanju, ker »najpotrebnejšega« prostora, kamor bi se eden od njiju moral izseliti, enostavno ni. Še hujše je, če si eden od zakoncev ustvari novo družino in mora prejšnja z njo deliti stanovanje.

»Nove družine pa si zlasti moški hitro ustvarijo. Potem se začno vrstiti tožbe za preživnino prejšnjih otrok. Neverjetno, kako malo srca imajo nekateri očetje za svoje otroke. Dostikrat imajo dobre materialne pogoje, pa nočejo plačevati za otroke samo zato, da nagajajo razvezani ženi. So pa tudi primeri, teh je precej, ko razvezana žena preživlja otroke s svojimi nizkimi dohodki, mož pa si ustvari novo družino in še zanjo nima dovolj sredstev, kaj šele za preživnino prejšnjih otrok. Tako revščino tolčeš z revščino.«

Problemi razbitih družin in njihovi otroci Miro najbolj prizadenejo. Zato si tudi želi, da bi družba družini več pomagala, jo drugače tretirala.

»Če bodo družine dobre, bo tudi družba dobra, ker jo bodo sestavljali dobri in pošteni delavci. Zgradili smo tovarne, ceste in še mnogokaj, še vse premalo pa smo naredili za vzgojo ljudi, za njihovo prosvetljenost in srčno kulturo. Vzrok temu ni samo pomanjkanje sredstev, temveč tudi in predvsem premalo posluha za to,« je razložila svoje prejšnje misli.

Res. Pred sodnijo pridejo najbolj kočljive in težke stvari iz življenja, primerov ne gre posploševati in z njimi ocenjevati družbo. So pa vendarle signali, kaj bi morali še narediti, da bi bilo življenje lepše, bolj sončno.

Čeprav sem iz pogovora z njo zlahka izluščila odgovor na vprašanje, kakšne lastnosti mora imeti dober sodnik, je Mira dodala:

»Če hočeš druge učiti pravnega in splošnega reda, moraš biti sam za zgled: pošten do družbe, družine in do samega sebe.

Tudi psiholog je treba biti. Dostikrat moraš preštudirati situacijo, ko ni zadosti prič in dokazov. Najteže je, kadar gre za dokazno oceno: komu pokloniti vero. Včasih ljudje ne govorijo resnice, nimaš dokaznih listin in odločitve so sila težke. Veliko težje, kakor če gre za pravno vprašanje, za katerega imaš možnosti, da ga poiščeš v predpisih.«

Uspeh sodnika je odvisen tudi od tega, kako pristopiti k človeku, da se mu v resnici odpre. To pa Mira zna. Taka je tudi doma s svojimi otroki.

»Otroci morajo imeti v starše zaupanje. Odkritost je pogoj za dobro razumevanje. Kadar in če se pred starši zapro, je slabo. Ko me že vprašujete, kaj si osebno najbolj želim? Da bi bili zdravi in da bi se doma vedno tako dobro razumeli kot se sedaj,« tako sva končali razgovor v že trdi temi sobotnega večera.

N. L.

Lepše življenje za Duško in Anico

Anton Šircelj, 35-letni oče štiričlanske družine iz Bukovíce pri Ilirski Bistrici, srečuje vsak dan na vlaku iste ljudi. Z njimi se vozi skupaj na delo v Postojno. Najprej mora prehoditi štiri kilometre. Ob pol sedmih zjutraj pa odpelje vlak iz Ilirske Bistrice proti Postojni.

V postojnskem obratu »JAVORA« iz Pivke, v mizarski delavnici, je še enajst njegovih tovarišev, ki morajo prav tako priti na delo z najrazličnejšimi prevoznimi sredstvi. Najmlajši se vozi s kolesom šest kilometrov daleč.

Anton Šircelj je po poklicu mizarski mojster in delavnico tudi vodi.

Zavoljo tega, ker se vsi, ki delajo v mizarski delavnici, vozijo na delo, so našli skupni jezik, da so delovni čas lahko prilagodili voznemu redu njihovih prevoznih sredstev.

Zanje tuli sirena vsak dan ob pol osmih, konec dela pa ob drugi uri, kot za vse ostale. Zato vsak petek vozači »potegnejo« do pol devetih zvečer, da bi nadomestili zamujene ure. Morda so prav te skupne skrbi tudi pripomogle, da je oddelek mizarske delavnice med boljšimi v obratu.

Delovni dan vseh, ki se vozijo na delo, se razlikuje od drugih. Anton Šircelj pride petkrat v tednu domov šele okoli pol pete ure popoldne, enkrat pa pozno ponoči.

Obiskal sem ga na delovnem mestu, da bi zvedel, kako si je uredil življenje.

Prvi vtis, ki sem ga dobil ob vstopu v njegov oddelek, mi je dal vedeti, da tu ne delajo v najboljših pogojih. O kaki sodobni industrijski proizvodnji ni mogoče govoriti, prej morda o dobro organizirani obrtniški. Pa vendar je doslej ta postojnski kolektiv »Javora« zabeležil že lepe uspehe. Kakih 70 odstotkov vseh njihovih izdelkov izvozijo. Precejšen del izvoza prispeva prav mizarska delavnica. Kako to? »Gotovo ne zaradi mehanizirane ali dobro organizirane proizvodnje, ker te ni,« sem dejal Antonu Širclju. Moj sobesednik mi ni ostal dolžan: »Na prizadevnost zaposlenih ste pozabili. Prav ta rešuje naše delovne uspehe. Zato tudi osebnih dohodkov nimamo niti tako slabih. Manj kot petinštirideset tisoč dinarjev ne zasluži nobeden. Nikar pa ne mislite, da smo rekli zadnjo besedo. Naših notranjih rezerv je še obilo...«

Zadnja trditev še posebej drži, o čemer sem se tudi sam prepričal. Notranji transport imajo organiziran na najprimitivnejši način. Vse polizdelke, ali končne izdelke prevažajo s parom konj. Ob tem se vsiljuje misel, kaj bi zanje pomenil navaden traktor s prikolico, ali viličar. Toda naj bo ta intermezo samo za primer.

Pogovor sva nadaljevala o najbolj zanimivi temi — o osebnih dohodkih in nagrajevanju po delu. Nobena skrivnost ni, da Anton Šircelj zasluži na mesec povprečno 50.000 dinarjev in da so njegovi osebni dohodki plod kolektivnega dela v oddelku. Imajo tudi kolektivno normo, ki jo povprečno presegajo do 15 odstotkov. V tem primeru me je še posebej zanimalo, kako štiričlanska družina, kjer je zaposlen samo oče, pride »skozi« s tem denarjem.

Kazalo je, da je Širclju nerodno, ko sem ga to vprašal, pa vendar je utolažil mojo radovednost:

Trideset tisoč dinarjev odštejem za hrano, deset do petnajst tisoč za obleko in pet tisoč dinarjev ostane za razne stroške. Velikokrat moram še popoldne prijeti za delo, da družinski budžet vsaj malo povečam.

Mati dve in polletnega Duška se ne more zaposliti, ker je ta še premajhen. Sedemletna sestrica Anica je letos prestopila šolski prag in ji fantka tudi še ne morejo zaupati. Otroške ustanove tudi ni v bližini, da bi si na ta način pomagali. Anton Šircelj pa zavoljo tega ta trenutek ni bil kaj posebno zaskrbljen. Pojasnil mi je:

»Končno sem dočakal, da bo tudi moja družina dobila stanovanje v najkrajšem času. Marsikaterega problema, ki ga imam, s tem ne bo več. Zame bo najsrečnejši trenutek, ko se bom vselil v novo stanovanje. Skromno stanovanje, ki ga imam sedaj, mi bo lep spomin na prve korake zakonskega življenja. Novo stanovanje v Postojni mi bo omogočilo, da si bom lahko kdaj pa kdaj ogledal tudi kakšen film, kar si doslej niti sam niti z družino nisem mogel privoščiti.«

M. Ž.

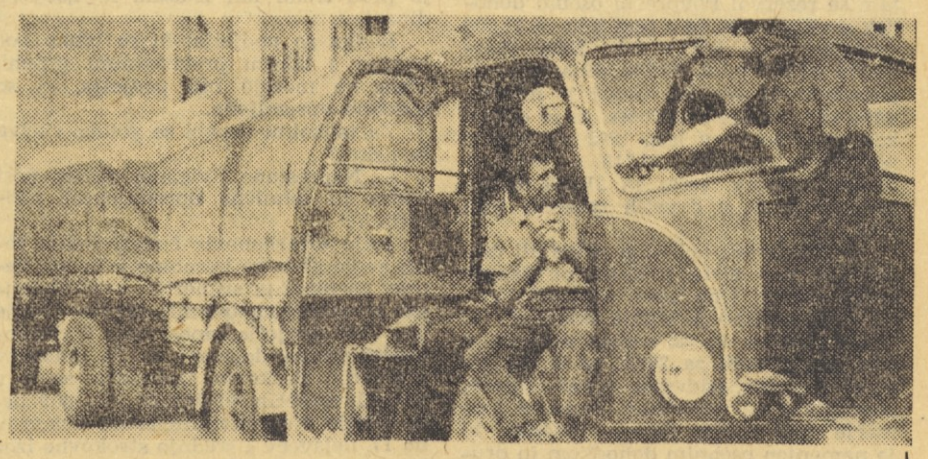

»Za prosti čas me sprašujete...«

Tovornjaki s prikolicami so podnevi največja ovira hitremu odvijanju prometa. Zato se odpravijo šoferji tovornjakov na pot, ko so na cesti samo še zadnji dnevni zamudniki.

Da bi podoživel le začetek tega življenja, sem prisedel v tovorni avtomobil, last »Avtoprometa« iz Nove Gorice. Upravljala sta ga šoferja SILVESTER BRATINA in MILAN SIMČIČ. Pred nami je bila pot od Anhovega do Dravograda s tovorom 25 ton cementa.

Vkrcali smo se v kabino. Silvester je sedel za krmilo, Milan pa mi je odstopil svoj sedež. Za nekaj časa se je usedel na pokrov stroja. Mislil je že na počitek, kajti za Silvestrom tudi njega čakajo dolgi kilometri in volan.

Precej poti je bilo že za nami, ko sem prekinil monotono brnenje stroja.

»Zmeraj vozite samo ponoči?«

»Skoraj zmeraj. Ponoči je promet redkejši in tako bolj varen. Na cesti se v glavnem srečujemo samo tovornjaki. Noč nam omogoča tudi hitrejšo vožnjo. Bodite pa brez skrbi, da bi se tudi meni postelja bolj prilegla, kot dolga pot,« mi je odvrnil Silvester.

MILAN je molčal. Nekaj je premišljeval. Potem se je le vmešal v razgovor:

»Jezim se na našo televizijo. Preden sem šel z doma, sem gledal televizijski obzornik. Prometna nesreča pred delavskim domom v Ljubljani je morala biti res huda. Devetnajstletni kolesar je izgubil življenje... Toda tistega, kako so ga položili v krsto, je bolje, da ne bi prikazali. Gledal sem skupaj z ženo in otroki. Neprijetno mi je bilo, ker sem moral za tem na pot.«

Ker je tekla beseda o prometnih nesrečah, je Silvester povedal, da se je pred leti tudi njemu zgodila podobna prometna nesreča, ko mu je nekdo zaradi neprevidnosti, s topolinom zapeljal pod zadnja kolesa prikolice.

Ko smo se bližali proti Postojni, se je pogovor razživel do kraja. Kadar se človek pogovarja s šoferji o nesrečah, postanejo le-ti še posebej zgovorni. Tako je bilo tudi to pot. Silvester ni mogel mimo tega, da mi ne bi rekel:

»S tem avtomobilom, ki ga vozim že tri leta, se mi doslej še ni pripetila prometna nesreča, ali kakšna druga nevšečnost. Tudi Milanu ne, čeprav sva skupaj prevozila že preko dvesto tisoč kilometrov.« Milana je medtem že premagal spanec in počasi se je začel spravljati k počitku v »šofersko posteljo« za sedeži.

Vožnja je bila izredno prijetna. To je omogočila tudi suha cesta in jasna noč. Avtomobilskim reflektorjem je pomagala tudi polna luna. Tedaj so šoferji še posebej zadovoljni. Kaj pa, če je cesta mokra, poledenela, ali zasnežena, sem povprašal?

»To najbolj občutimo šoferji tovornjakov. Velikokrat smo nemočni. Zato od dnevov, ki prihajajo, ne moremo pričakovati nič dobrega, kvečjemu slabo,« me je dopolnil Silvester.

Nehote sem se tako spomnil zadnje zime, ko sem videl marsikateri tovornjak s prikolico, ki je obtičal v snegu.

Za trenutek sva oba s Silvestrom obnemela. Kljub dokaj redkemu prometu je nekdo z osebnim avtomobilom švignil mimo naju s precejšnjo brzino. Pri srečavanju z drugimi avtomobili, osebnimi ali tovornjaki, je Silvester vedno utihnil. Morda mu tudi ni bilo prav, da ga kar naprej nekaj sprašujem. Toda radovednost mi ni dala miru, da ga ne bi vprašal, koliko zasluži ob napornem šoferskem poklicu. Moj voznik se je nekaj obotavljal, potem mi je le rekel:

»Povprečno dobim na mesec okoli sto štirideset tisoč dinarjev. Če malo bolj pritisnem, jih je tudi sto šestdeset tisoč dinarjev. Plačan sem na uro. Razen tega dobim za vsak tonski kilometer še po štirideset para. V vsoti, ki sem jo navedel, so vračunane tudi dnevnice.«

»Potem sklepam, da ostanete v nekem kraju tudi po več dni, kje običajno prenočujete?«

Ko me je ob tem vprašanju Silvester pogledal in se nasmehnil, je bil gotovo prepričan, da mislim na [illegible] sobo. Za hip se je ozrl nazaj in še po vsej kabini: »Tale je obema z Milanom vse: delovno mesto, jedilnica in spalnica. Tako vsaj kakšen dinar prihraniva.

Šoferji so ljudje, ki nimajo časa za kolektivno in društveno življenje. Vedno so oddaljeni od matičnega kolektiva, pa vendar je bil Silvester v zadnji mandatni dobi tudi predsednik delavskega sveta v podjetju. Ne glede na to, da je vse šoferje težko dobiti skupaj, so se ti redno sestajali na sejah delavskega sveta.

Zato sem Silvestra povprašal tudi o problemih v kolektivu. Na vprašanje mi ni odgovoril. Morda mu trenutno ni bilo kaj všeč. Bolj ko smo se bližali Ljubljani, bolj je bil tiho. Nekako mi je dal vedeti, naj ne sprašujem več.

Polnoči je bilo, ko smo prišli v Ljubljano. Saj mi Silvester in Milan ne bosta zamerila, ker se nisem predstavil, da sem novinar. Prepričan sem bil namreč, da bom na ta račun zvedel kaj več. Motil sem se, ko sem mislil, da so šoferji za volanom klepetavi.

M. Ž.

TRIJE »ČUDEŽI« V ZAGREBŠKEM »KARBONU«

Naraščajo osebni dohodki, še hitreje skladi ustvarjajo pa tudi rezerve

Najnižji osebni dohodek 32.325 dinarjev! Za vsak proizvod je znana spodnja meja rentabilnosti. – Število zaposlenih se zmanjšuje, vrednost proizvodnje pa hitro raste

— Pri nas ni nobenega čudeža in nismo prav zadovoljni s seboj.

Prve besede direktorja Zdravka Radulovića so bile več kot kategorične. Toda v mestu kroži šlager te jeseni: »Blagor onim v ‚Karbonu‘, visoko so se povzpeli...«

Plačilne vrečice delavcev v stari kemični tovarni, ki jo je mesto »zaplenilo« in prisililo na postopno izselitev, so postale posebno težke v tem letu. Najnižji osebni dohodek v devetih mesecih tega leta znaša 32.325 dinarjev! To je za 6300 dinarjev več kot v preteklem in skoraj za 12.500 dinarjev več kot je znašal najnižji osebni dohodek v letu 1962.

Redka so podjetja v Zagrebu (in izven njega), ki bi se mogla pohvaliti s tako visoko spodnjo mejo mesečnih prejemkov.

V TREH LETIH SO SE OSEBNI DOHODKI POVEČALI VEČ KOT ZA 21.000 DINARJEV

— Točno je, da smo povečali osebne dohodke, toda skladi nam rastejo še hitreje — nadaljuje Radulović. Mi točno vemo, kakšen kup denarja lahko zaslužimo, koliko nam je od tega potrebno za reprodukcijo in koliko lahko oddvojimo za osebne dohodke. In poleg tega, odvajamo za vsak slučaj še v rezerve...

Čudež je tu, dvakraten pa celo trikraten — rastejo mesečni prejemki in to hitro, še hitreje raste masa denarja v skladih in — »Karbon« ustvarja pri tem še rezervo! Povprečni osebni dohodek v »Karbonu« je v tem letu za 11.500 dinarjev večji kot v letu 1963. (Razmerje 45.263 proti 33.703 dinarjem.) Iz podatkov za dve leti nazaj je mogoče ugotoviti, da gre za proces, ki se odvija kontinuirano — v letu 1962 so delavci povprečno zaslužili 28.719 a 1961. le 24.124 dinarjev, torej za 21.000 dinarjev manj kot v devetih mesecih tega leta.

— Nikakršen političen sklep ali priporočilo nas nista prisilila na takšen način, odkrili smo naše možnosti...

— In kakšno je stanje skladov?

— Medtem ko so osebni dohodki v tem letu porasli za 26 %, se je del čistega dohodka, oddvojen v naše sklade, povečal za 82 odstotkov. Sedanje razmerje med delom čistega dohodka, ki je namenjen osebnim dohodkom in drugega dela, namenjenega skladom, izgleda takole: 53:47. Letos bomo imeli v skladih več kot 350 milijonov dinarjev...

— Potem ni razlogov, da ne bi bili zadovoljni?

— Če govorimo odkrito, nam ni prav lahko govoriti o dobrih rezultatih. Mi smo v mnogočem odvisni od uvoza reprodukcijskih surovin, a direktno malo izvažamo, čeprav indirektno izvozu mnogo prispevamo (preko izvoza lesne in drugih industrij, ki uporabljajo naše barve in druge kemikalije)...

VSAK PROIZVOD POD LEČO ANALITIKA

Sedaj pripravljajo v »Karbonu« plan za leto 1965. z realno ocenitvijo na pet milijard bruto vrednosti proizvodnje. To je za 700 milijonov dinarjev več kot bodo ostvarili v letošnjem, ter celo za dve milijardi 600 milijonov več kot v letu 1962 (ko je bruto produkt znašal samo dve milijardi 400 milijonov dinarjev)!

— Letos sploh nismo zviševali cen našim proizvodom. Nekaterim artiklom pa smo jo celo znižali.
in ovire pojavljajo v materialnem pla-

— Od kod torej tolikšne rezerve?

— V zadnjih dveh letih smo rasli in prerasli sami sebe, izmenjali smo stare organizacijske oblike, neprestano se reorganiziramo. Uspeli smo organizirati tako plansko-analitično službo, ki neprestano iz meseca v mesec spremlja poslovanje, predvsem pa rentabilnost vsakega našega proizvoda.

— Naš princip je, da pravočasno ugotovimo spodnjo mejo rentabilnosti za vsak proizvod in da ne prodajamo niti proizvajamo nerentabilne robe. Zato smo nekatere artikle opustili. Če samo za 5 % prihranimo proizvodnih stroškov, lahko povečamo osebne dohodke za 50 %, pravi vodja analitično-planske službe tov. Gabrijel Orešković.

MANJ ŠTEVILEN, A ZATO BOLJ STROKOVEN KADER

Osebna dohodki v »Karbonu« so se v zadnjih dveh letih približali delavčevemu žepu. — predvsem po načinu izračunavanja v odvisnost med kvaliteto dela in več ali manj polnim žepom. Startne osnove (v razponu 1:4,32) predstavljajo razmerja med posameznimi kvalifikacijami), startna postavka je še pod 25.000, čeprav ni manjšega skupnega prejemka od 32.000), drugi gibljivi del osebnega dohodka pa je odvisen od uspeha delovne enote in rentabilnosti podjetja, kot celote.

— Lastna cena, količina proizvedenega blaga in produktivnosti dela so trije glavni elementi nagrajevanja po delovnih enotah — nadaljuje Radulović. Za proizvedeno količino blaga dobi delovna enota odgovarjajočo količino denarja, za podjetje v celoti pa se tromesečno opravi obračun dosežene rentabilnosti in tako dobi nekdo iz sklada rentabilnosti več, drugi pa manj.

V »Karbonu« niso zadovoljni s sedanjim sistemom nagrajevanja in že obstojajo ideje za njegovo izpopolnitev.

Dosedanja stalna usmerjenost na izpopolnitev organizacije dela in načina obračunavanja osebnih dohodkov nam je v marsičem omogočila, da znaša letos vrednost proizvodnje na enega delavca okrog 10 milijonov dinarjev, medtem ko je pred tremi leti znašala le 4,396.000 dinarjev.

Redka so podjetja, ki se lahko pohvalijo s takimi proizvodnimi uspehi. Tega ne morejo niti podjetja, ki so sodobno opremljena.

Za takšnimi uspehi se gotovo skriva še nekaj?

— Neprestano dvigamo strokovnost kadra in tehnično opremljenost podjetja...

Trije »Karbonovi« čudeži imajo torej svoje globoke korenine v čvrsti, čeprav postopni preusmeritvi kvalifikacijske strukture zaposlenih. Medtem ko je leta 1962 podjetje zaposlovalo 6 visokokvalificiranih delavcev in 94 delavcev s srednjo strokovno izobrazbo, se je v devetih mesecih letošnjega leta povzpelo število visokokvalificiranih delavcev na 17, delavcev s srednjo strokovno izobrazbo pa na 104. Istočasno se je zmanjšalo število nekvalificiranih delavcev. Znižalo pa se je tudi število skupno zaposlenih — od 500 v letu 1961 na 460 letos.

Vse to pa ni šlo brez težav. Šele ko je bila odstranjena sentimentalnost, so se odkrile prave možnosti.

IVO DRUŽIJANIĆ
(Po »Borbi«)

AKTIVNOST DRUŽBENO-POLITIČNIH ORGANIZACIJ V PODJETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Preprosto povedano, bi, recimo, komercialni sektor imel ceno za vse nabave in prodaje blaga. Kolikor več bi blaga prodal, odnosno kupil ter kolikor bolj so ugodni pogoji nakupa oziroma prodaje, toliko večji bi bil njegov dohodek, istočasno pa bi bil tudi uspeh gospodarjenja v posameznih delovnih enotah večji. Ali na primer, tehnično-tehnološka služba: če bi bil njen dohodek odvisen od tega, v kakšnem obsegu uvaja in razvija moderno tehnologijo in organizacijo dela, potem to ne bi stimuliralo samo tehničnega kadra, temveč tudi delavce v proizvodnji, ker bi bili vsi zainteresirani, da se zmogljivosti čim bolje izkoristijo, da proizvodnja stalno napreduje, da produktivnost in z njo osebni dohodki rastejo vzporedno z rastjo dohodka. Sedanja nasprotja in odpor nastajajo torej na osnovi nedoslednega sprovajanja delitve po delu, na osnovi privilegiranega položaja posameznih skupin v delovni organizaciji. Zaradi tega je prva naloga družbeno-političnih organizacij, da se bori za uvajanje delitve po delu. Ne zadoščajo samo besede, potrebno je nadrobno analizirati obstoječe stanje in odnose znotraj kolektiva, odstranjevati vse poskuse diskreditiranja delitve po delu. Z eno besedo: zavestne sile v delovni organizaciji morajo biti stalno dejavne. Ugotavljanje načel, čeprav so pravilna, še ne pomeni, da se v praksi ne morejo izkriviti. Stalno spremljanje pojavov in odkrivanje vzrokov je nedeljiv element dejavnosti družbenih sil v delovni organizaciji.

Pritožbe na delovne odnose

Znatno število delavcev se pritožuje na delovne odnose, ki vladajo v kolektivu. Za kaj gre? Skupni pokazatelj vseh teh pojavov je kršitev ustavnih pravic, po katerih kolektivi delovnih enot sprejemajo in odpuščajo oziroma premeščajo delavce na delovna mesta. Če se te pravice kršijo, ni važno, v kakšni obliki in kakšni meri, so že dani razlogi za upravičeno nezadovoljstvo delavcev. Razlaga vsebine pravi neposrednih proizvajalcev o tem, da sami odločajo o delovnih odnosih na raznih konferencah in sestankih, bo slabo vplivala na delavce, če vidijo in občutijo, da jih nekateri organi, pa čeprav komisija centralnega delavskega sveta, sprejemajo in odpuščajo ali premeščajo na druga delovna mesta. Vpletanje drugih faktorjev v bistvena vprašanja produkcijskih odnosov vedno vpliva na delavca, da se čuti v podrejenem položaju. Odtod tudi nasprotja, ki se pojavljajo med neposrednimi proizvajalci in organi, ki omejujejo ali celo zanikajo njihove osnovne pravice samoupravljanja.

Družbeno-politične organizacije se sicer borijo proti takim nepravilnostim, treba pa je dodati, da v tem nimajo vedno uspeha. Včasih se zgodi, da se popravijo storjene krivice (delavca, ki je bil nepravilno odpuščen, ponovno sprejmejo na delo in podobno), toda produkcijski odnosi ostanejo več ali manj nespremenjeni; ostajajo nadaljnja ovira pri reševanju bodočih nasprotij. Ko že govorimo o tem, moram še dodati, da je včasih težko ugotoviti, kdo ima prav, če pride do spora ali nasprotja. Delavci se pritožujejo, da jih je strokovna služba nepravilno razporedila, da so žrtve familiarnosti svojega predpostavljenega, da je na njihovo delovno mesto po protekciji prišel nesposoben in nedisciplinirani delavec itd. itd. Zgodi se, da odpovedo delovni odnos posameznikom, ki odprto razpravljajo in kritizirajo delo svojih predpostavljenih; če mu že ne odpovedo, potem ga premestijo na slabše plačano delovno mesto in ga s tem prisilijo, da »prostovoljno« zapusti delovno organizacijo. Takšne in podobne anomalije niso redke, prav tako kot ni redkost, da posamezniki izrabljajo svoje pravice in si prizadevajo prikrivati svojo lenobo, nesposobnost ali nedisciplino. V vsakem primeru mora nekdo od strani presoditi, kdo ima prav. Po dosedanjih izkušnjah vemo, da je to težko in nehvaležno delo, v katerem niso izključene razne napake. Prav zaradi tega bi se morala aktivnost družbeno-političnih organizacij usmeriti v izboljšanje družbenih odnosov in ne toliko na iskanje pravice (čeprav je ta aktivnost potrebna in koristna). Ker če člani kolektiva delovne enote samostojno odločajo, koga bodo sprejeli, odpustili ali premestili, potem je razumljivo, da bo slab delavec ali nedisciplinirani član kolektiva s svojim stališčem škodoval sebi in odločitev njegovih tovarišev ne more biti narobe. Seveda nikoli ni mogoče doseči idealne pravičnosti, nekaj pa vendarle drži — če odloča kolektiv, ki ima enoten interes, ostvariti čim večji dohodek, manj je možnosti za nepravilnost, kot pa se to zgodi, če je oblast v rokah organa ali posameznika izven kolektiva.

Odpor proti uvajanju samoupravljanja neposrednih proizvajalcev

Kadar ugotavljamo ovire pri uvajanju samoupravljanja neposrednih proizvajalcev in delitvi po delu v delovnih enotah, ugotovimo, da je nedograjen sistem proizvajanja faktor, ki v precejšnji meri otežkoča doseganje večjih uspehov. Poudariti pa je treba, da to ni edina in glavna ovira. Pri nezmanjšani aktivnosti, ki je usmerjena v izpopolnitev in dograditev samega sistema je možno doseči znatno več. Glede na to je potrebno ugotoviti, kaj v delovni organizaciji zavira razvoj in jačanje delovnih odnosov. Če se lotimo te naloge, bomo ugotovili, da se odpornu in zavesti ljudi.

Ovire v materialnem planu se predvsem kažejo v precej razširjeni preživeli obliki upravljanja in delitve, vse kar materialno interesira upravno-tehnični aparat, da bi obdržal sistem stalnih plač in si s tem zagotovil privilegiran položaj. O škodljivosti teh posledic sem že govoril. Ta aparat je razumljivo proti uvajanju novega sistema, upira se in poskuša onemogočiti idejo o upravljanju neposrednih proizvajalcev ter delitvi po delu. Z druge strani — to posebno poudarjam, pa se pogosto dogaja, da tisti, ki so najbolj poklicani za strokovno pripravo novega sistema, nimajo dovolj znanja in sposobnosti, da bi opravili to nalogo. In končno, tudi politični aktiv v delovnih organizacijah se težko osvobaja starih navad in nerad izpušča oblast iz svojih rok.

Pred tako situacijo imajo zavestne socialistične sile samo eno pot: borbo za odstranitev preživelih mišljenj in odločen odpor proti poskusom, da bi se v novi sistem vnašali ostanki starih navad. Kolebanja ne sme biti — vsak posameznik ali organ, ki se poskuša upirati uvajanju delitve po delu in krepitvi samoupravljanja neposrednih proizvajalcev, mora odstopiti prostor naprednim silom, ki so sposobne in pripravnim silam, ki so vsakodnevne probleme v delovni organizaciji. Uspeh bo večji, če se pri odločnem sprovajanju načel ustave SFRJ in programa ZKJ čim manj odstopa od teh načel. Naša aktivnost je treba usmeriti na stalno opazovanje obstoječega stanja in prikazovanje problemom, ki se vsakodnevno pojavljajo; iskanje vzrokov, ki povzročajo deformacijo, na iskanje načina, kako odstraniti ostanke starih odnosov v proizvodnem procesu in mehanizmu samoupravljanja. Posplošene fraze in parole ne koristijo, ker je v vsakem delovnem kolektivu situacija specifična. Za to mora biti učinkovitost, ugled in dejanska aktivnost zavestnih socialističnih sil ocenjena samo po tem, v kakšnem obsegu uspeva v razvijanju socialističnih družbenih odnosov, uvajanju delitve po delu, dati možnost neposrednemu proizvajalcu, da bo sam odločal o vseh vprašanjih, od katerih so odvisni njegovi življenjski in delovni pogoji.

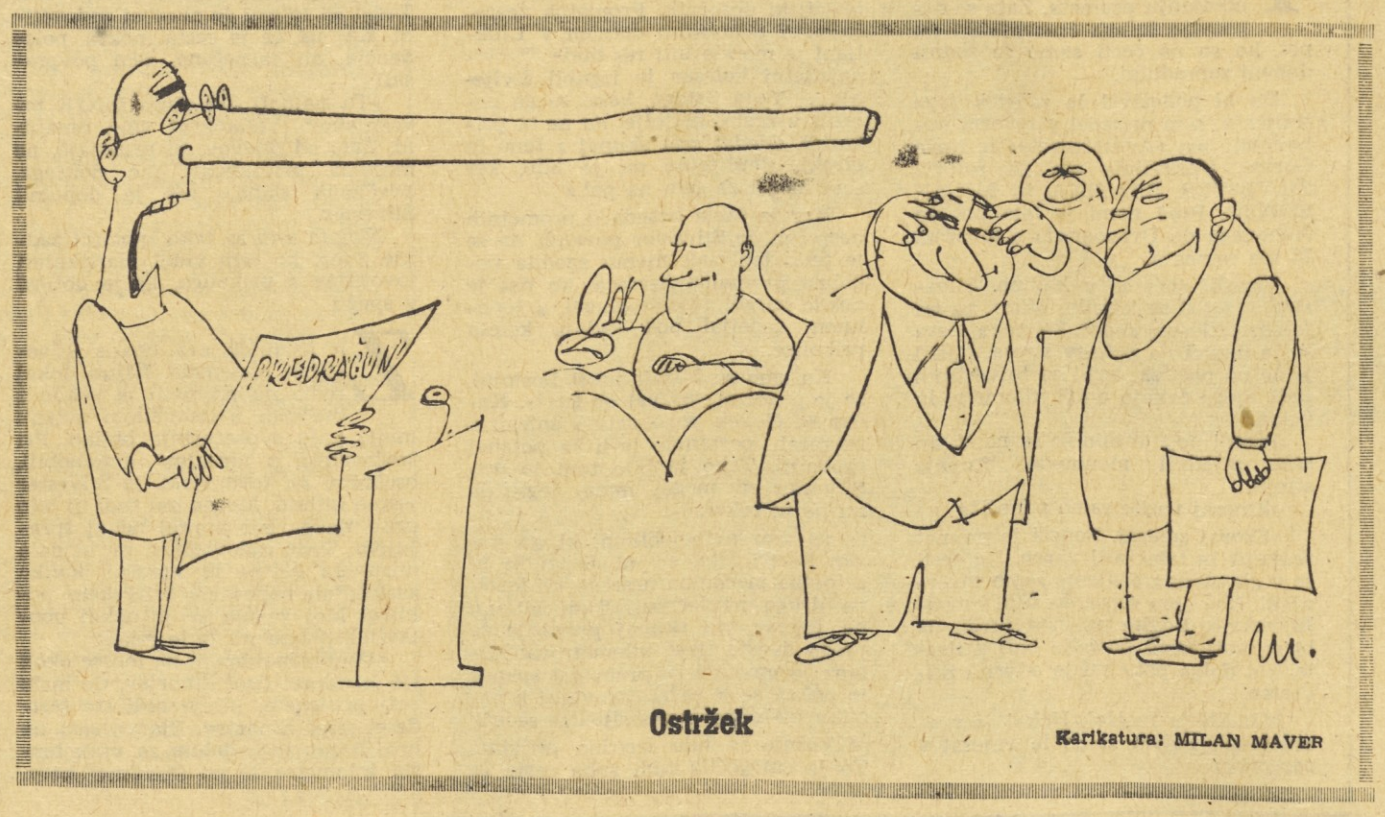

Ostržek

Karikatura: MILAN MAVER

SIGNALI

»NEPOPULAREN« POKLIC

Na okrajnem plenumu Zveze kultur[illegible] organizacij okraja Koper je tovariš Černelč, no[illegible] voljeni podpredsednik okrajne [illegible]ze, v svoji razpravi povedal tudi sledečo misel, ki je nemara vredna, da je ne spregledamo.

Ker dosedanje delo delavcev na področju kulture in šolstva ni bilo deležno primernega družbenega priznanja, moralnega in materialnega, s strani celotne družbe, še posebej pa v danem okolju posameznih komunalnih skupnosti, imamo opravka že s posledicami, ki lahko, če jih ne bomo znali pravočasno in družbeno pravilno ovrednotiti, zelo globoko posežejo v naš družbeni razvoj. Zakaj gre? V desetih občinah koprskega okraja so spričo velikega pomanjkanja prosvetnih delavcev v letošnjem letu razpisali nemalo štipendij za študij na pedagoški akademiji. Preseneča — ali pa tudi ne! — podatek, da na 70 razpisanih štipendij za študij na pedagoški akademiji niso dobili odziva.

Stvar vendarle ni tako enostavna, kot si je še pred kratkim marsikdo predstavljal, da je namreč problem le v tem, da štipendij za študij na pedagoški akademiji ni dovolj. Poklic, ki predolgo ni bil s strani družbe dovolj priznan, je verjetno postal res dokaj nepopularen in za mlade ljudi neprivlačen. Nizki dohodki, zelo počasno reševanje stanovanjskega vprašanja za prosvetne delavce itd.

Toda kaj storiti, saj vsi vemo, da nam prav tega strokovnega kadra zelo primanjkuje. Povzročene posledice dolgoletnega zanemarjanja tega področja družbene dejavnosti bomo vsekakor morali začeti odpravljati prav s tem, da bomo delovnim organizacijam v šolstvu (in tudi kulturi) pomagali ustvarjati status samostojnosti delovne organizacije, predvsem pa, da bomo tudi tem službam s prerazdelitvijo skupnih družbenih sredstev priznali tak dohodek, ki bo dostojen in vreden njihove poklicne vneme, prizadevnosti in njihovega intelektualnega dela med mladino. Vse to pa seveda ne bo mogoče doseči od danes do jutri, marveč le postopoma.

Toda nekaj je, kar bi lahko storili že takoj. Če bi »občinska« sredstva za štipendije prepustili delovnim organizacijam v šolstvu kot sestavni del sredstev za izvajanje njihovega delovnega programa, seveda s tem ne bi imeli na razpolago nič več sredstev. Dobili pa bi lahko s tem možnost večjega vplivanja šolskih kolektivov na odločanje mladine za pedagoški poklic in za premagovanje odpora do tega poklica. Šolski kolektivi bi lahko že med šolanjem svojih učencev navduševali mlade ljudi za svoj poklic, lahko bi izbirali za ta poklic najboljše učence, če bi imeli seveda možnost, da jim s štipendijami omogočijo že študij na pedagoški gimnaziji oz. učiteljišču in kasneje tudi na pedagoški akademiji.

Če bi že danes šolski kolektivi lahko materialno vplivali na šolanje kadra za prosvetni poklic, odziv na današnje razpise štipendij v občinah gotovo ne bi bil tako zelo porazen.

G.

S predstave F. G. Lorce »Dom Bernarde Albe« v uprizoritvi gledališča »Tone Čufar« z Jesenic v ljubljanski Drami

POL ODGOVORA

Komu služi taka politika obdavčevanja?

Našemu članku »Ali bo izobraževanje postalo res luksus, ki si ga v socializmu ne bomo mogli privoščiti« je sledilo v prejšnji številki DE objavljeno pojasnilo Zveze delavskih univerz pod naslovom »Kdo vodi pri nas finančno politiko«, ki nas seznanja, kaj vse je Zveza storila, da bi se škodljivi predpisi o pretirani obdavčitvi izobraževanja odraslih preprečili.

Na 14. seji Prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SRS je republiški sekretar za finance tov. Miran Cvenk odgovoril na vprašanje poslanca Branka Babiča, ki ga je le-ta zastavil v zvezi s plačevanjem novih davkov na honorarje predavateljev na tečajih in seminarjih, namenjenih izobraževanju odraslih. Iz tega odgovora smo izvedeli sledeče:

— Da je Zvezni sekretariat za finance v pojasnilu **z dne 10. novembra lani zavzel stališče, naj se honorarji teh predavateljev tretirajo kot dohodek od avtorskih pravic,** pod pogojem, da to izobraževanje ne daje tudi formalne kvalifikacije in da ti honorarji niso določeni v stalnem mesečnem znesku...

— Da je isto stališče Zvezni sekretariat za finance zavzel v svojem pojasnilu z dne 15. julija letos...

— Da je nato služba družbenega knjigovodstva pri Narodni banki Jugoslavije, centrala Beograd, ne glede na omenjeno stališče v svojem glasilu zavzela že znano sporno stališče o 108 % obdavčitvi vseh avtorskih honorarjev za predavanja, če so le-ta vključena v neki program izobraževanja... **in je torej to njihovo stališče v načelnem nasprotju s pojasnili Zveznega sekretariata za finance, na kar je 10. in 17. oktobra tega leta opozorila Služba družbenega knjigovodstva s sodelovanjem Narodne banke v Sloveniji** Službo družbenega knjigovodstva v Beogradu...

— Da pa je kljub temu Služba družbenega knjigovodstva pri centrali v Beogradu **vztraja na stališču, da za presojo obravnavanja obveznosti honorarjev ni odločilno, ali se na tečajih pridobi šolska ali strokovna kvalifikacija, temveč le, ali imajo predavanja obeležje iz točke 3. člena zakona o avtorskih pravicah,** to je, da gre za avtorske stvaritve z izrecnim poudarkom (dopis Službe družbenega knjigovodstva pri centrali v Beogradu z dne 22. oktobra in 3. novembra).

— Da je Republiški sekretariat za finance nato s posebno vlogo zaprosil Zvezni sekretariat za finance **naj poskrbi za uskladitev stališč in ob tej priložnosti ponovno poudaril posledice,** ki bi jih glede na izobraževanje odraslih imelo ostrejše obračunavanje od honorarjev.

Na vprašanje poslanca Babiča, ali lahko Služba družbenega knjigovodstva mimo vseh priporočil in stališč predstavniških organov samovoljno izdaja tolmačenje pravilnikov oziroma uredb Zveznega izvršnega sveta in to na način, ki je v nasprotju z našo splošno kulturno politiko in stališči, smo slišali odgovor...

— Da bo to vprašanje brez dvoma razčiščeno ob reševanju omenjenega problema...

In epilog? Služba družbenega knjigovodstva v Sloveniji v okrožnici, naslovljeni vsem poslovnim bankam v Sloveniji, navaja, da se mora stališče glede plačevanja teh prispevkov uporabljati od dneva njih uveljavitve **in torej ne z retroaktivno veljavnostjo.** Sicer pa, predpisi so tu in se kot kaže ne da nič storiti. S takim odgovorom poslanec Babič ni bil zadovoljen in je predlagal, naj bi Prosvetno-kulturni zbor posredoval pri zveznih organih, da se ta škodljivi predpis prepreči.

Kasneje je tov. Cvenk pojasnil, **da se je že večkrat ponovilo v naši dosedanji praksi, da Sekretariat za finance zavzame določeno stališče, katerega pa potem spremeni Služba družbenega knjigovodstva.** Meni, da je to vprašanje treba razčistiti v Beogradu, razčistiti, kdo je pristojen za tolmačenje zveznih zakonov in katero tolmačenje ob zdaj sporni obdavčitvi honorarjev predavateljev je mogoče sprejeti. Tudi on je bil mnenja, naj bi Prosvetno-kulturni zbor prispeval, da se ta problem hitreje reši.

Toda ker je bilo vse skupaj le zastavljeno kot vprašanje poslanca, bomo morali počakati prihodnje zasedanje Prosvetno-kulturnega zbora, da bomo izvedeli za odgovor Zveznega sekretariata za finance.

S TEM PA OSTAJA ŠE VNAPREJ ODPRTO VPRAŠANJE, KDO PRI NAS VODI FINANČNO POLITIKO, KOMU SLUŽI TAKA POLITIKA OBDAVČEVANJA? GROZI ŠE VNAPREJ NEVARNOST PAPIRNATE VOJSKE SEM IN TJA, NE DA BI DOBILI NA TO VPRAŠANJE NAČELEN IN SPOŠTLJIV ODGOVOR. TO PA JE GOTOVO VPRAŠANJE, KI DANES POSLANCA SME IN MORA ZANIMATI.

S. G.

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Vsakih deset let

GLEDALIŠČE »TONE ČUFAR« V DRAMI SNG V LJUBLJANI

Redki so primeri, da stopi na oder naše osrednje gledališke hiše amaterski igralski ansambel; morda komaj enkrat v dolgih desetih letih in takrat je to dogodek svojevrstnega pomena. Dogodek za ansambel, ki si je kupil vstopnico za v ljubljansko Dramo z umetniško kvaliteto svojega poustvarjanja in tudi za gledalce, ki smo včasih resda že kar prenasičeni s »pravo« in »nepravo« umetnostjo profesionalnih teatrov. Tega smo se lahko ponovno ovedli pretekli petek, ko je v Ljubljani gostovalo gledališče »Tone Čufar« z Jesenic z delom Federica Garcie Lorce »Dom Bernarde Albe«.

Ni pretirano, če zapišem, da je bil večer z Jesničani lepo doživetje. Tista neposrednost v podajanju igralcev-ljubiteljev, topla prisrčnost njihovega pristopa do samega dela G. Lorce in do publike, nepotvorjeno podoživljanje, celo spodrsljaji — vse to je bilo kot učno-zgodovinska knjiga, kako je nastala in se razvijala odrska umetnost iz človekove želje in nuje izražanja ter oblikovanja lepote, misli, resnice, hrepenenj...

Ni naš namen, da bi danes ocenili uprizoritev »Doma Bernarde Albe« kot tako, ki je prinesla letos »Tonetu Čufarju« prvo nagrado na jugoslovanskem festivalu amaterskih odrov na Hvaru. Nagrada — in tokratni nastop v Drami SNG, ki ga je pripravilo predsedstvo Sveta Zveze kulturno prosvetnih organizacij ljubljanskega okraja skupaj z upravo Drame — sta dovoljšno jamstvo za kvaliteto predstave. Bolj nam gre za to, da poudarimo pomen in živost gledališkega ljubiteljstva na sploh in njegov tokratni konkretni sprejem sredi Ljubljane, ki tovrstnega ljubiteljstva v žlahtnem pomenu te besede ne pozna in ga najbrž tudi sama ne bo nikoli razvila. Zato škoda, da si ni »Doma Bernarde Albe« ogledalo večje število siceršnje, redne gledališke publike, tudi tiste iz vrst družbeno-političnih delavcev. Jeseničani so dočakali sicer kljub temu prisrčen sprejem in poželi obilico zasluženega priznanja. Vendar, če danes toliko pišemo in govorimo o eni sami in celoviti kulturi, potem jo tudi vsi, ki o tem pišemo in govorimo, vsaj enkrat v desetih letih celovito spremljajmo. Sicer nam ne bo nihče — kot se včasih že dogaja — ničesar več verjel.

ALA PEČE

formacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije oceneocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike in

Vedno živi Shakespeare

SOVJETSKI FILM »HAMLET«

Ob najnovejšem sovjetskem filmu »Hamlet«, ki je začudo naglo prispel do naših platen, se gledalec nehote spomni številnih odrskih stvaritev ter nepozabnega Halmeta, ki smo ga spoznali v Laurenceu Olivieru in ga verjetno ne bomo nikoli pozabili. Tudi njemu so med drugim očitali, da njegov Hamlet ni bil »intelektualni«, čeprav ga je gradil na temeljitih psihološko freudovskih analizah. Bil je hrati izredno življenjski, kajti Olivier je iz melanholičnega princa ustvaril mladega plemiča elizabetinske dobe, spretnega, skoraj atletskega maščevalca, ki ima poln smisel za življenje in svoj obstoj. Še veliko bolj bi vse to lahko rekli o najnovejšem sovjetskem Hamletu, katerega svojstveni, prav tako nepozabni lik je ustvaril mladi igralec Igor Smoktunovskij. Kljub resnici, da je izvirni tekst Shakespearovega dela močno okrnjen, je sovjetskim ustvarjalcem uspelo ustvariti iz obsežne in kompleksne psihološke študije lahko razumljivo zgodbo, ki ji lahko sledi sleherni gledalec, da pa pri tem bistveno ne trpi njena osnovna vrednost in pomen izvirnika. Medtem, ko je Olivier zasloval svoj lik tako, da je ustvaril živo in prepričljivo podobo človeka, ki ni bil sposoben, da bi se odločil za maščevanje, je Smoktunovskij šel še dalje. Bil je preprost: simpatičen, plavosal mladenič, s povsem zdravim človeškim čustvovanjem in mišljenjem, ki se veseli življenja, kadar je srečen in se žalosti ob krivci in nesreči. V njem ni bilo ničesar freudovskega, izgubil je celo tisto značilno hamletovsko neodločnost in bojazen pred neznanim, strašnim dogajanjem ob maščevanju. Njegov problem ni bil v mejah večnosti in vesoljstva, temveč krepko na zemlji in to v določenem okolju in času, ki ga kaže že Shakespeare. Sovjetski ustvarjalci so šli v tem morda v drugo skrajnost, kajti vse dogajanje je prikazano izrazito realno. z detajlno izdelano scenarijo, kostumi in rekviziti, izredno vlogo pa igrajo globinski posnetki, ki s svojo ostrino omogočajo istočasno snemanje v raznih planih. Tako je pred nami zgodba o danskem princu izredno živa, razgibana in razumljiva, njeni kreatorji pa življenjsko prepričljivi, da bolj ne morejo biti. Hamlet Igorja Smoktunovskega ni tenkočutni, raznežen, zaljubljeni mladenič, ki tava po grajskem obzidju, ker se ne more odločiti, temveč je trezen, prizadet v svojem čustvovanju, skratka človek, ki premišljeno raziskuje umor svojega očeta, se dela slaboumnega in išče način, kako bi razkril in kaznoval zločin. V skladnem sozvočju z Hamletovimi potezami so tudi ostali igralci, zlasti kralj in kraljica, ki so prav tako življenjski in prepričljivi v svojih vlogah. Nekaj podobnega je na beneškem festivalu dejal neki znani angleški kritik in pristavil, da tako prepričljivih igralcev ni videl na nobenem angleškem odru, kjer so upodabljali Hamleta. Vsekakor pomembno priznanje, ki ga je treba dodati nagradi, ki jo je film prejel na zadnjem filmskem festivalu v Benetkah. K celovitosti dela so prispevali svoj delež tudi Šoštakovičeva glasba ter prizadevanja celotne ekipe, ki je ustvarila po svoji izrazitosti svojstveno in kreativni moči pomembno filmsko stvaritev.

IVA BOZOVIČAR

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

JUGOSLOVAN NA SAMOTNEM OTOKU

Ondan je sosvet republiškega sveta za izobraževanje vodilnega kadra v gospodarskih organizacijah in v politično teritorialnih skupnostih testiral nekaj vodilnih tovarišev, da bi ugotovil, kolikšen je njihov inteligenčni kvocient.

Med vprašanji, na katera so morali odgovoriti, je bilo tudi naslednje:

»Potujete na ladji, ki se na razburkanem morju potopi. Rešite se na samotni otok. Kaj boste storili?«

Kurir je razdelil skodelice kave in vodilni tovariši so odgovarjali:

Direktor premogovnika:

»Najprej bi pogledal, če je na otoku kaj premoga in če bi ga našel, bi šel na obalo in čakal, da pridejo ljudožerci s svojimi žrtvami, ki bi jih rešil in z njimi odprl rudnik.«

Direktor termoelektrarne:

»Tudi jaz bi rešil ljudi, ki bi jih kanibali namenili za pojedino, in z njimi zgradil pri rudniku termoelektrarno.«

Direktor železniškega transportnega podjetja:

»Jaz pa bi z ljudmi, ki bi jih našel na obali, pa naj bi bili žrtve ali kanibali, zgradil železnico in prevažal premog od rudnika do termoelektrarne.«

Trije direktorji so si prijazno pokimali.

Tedaj se je oglasil direktor banke:

»Pozabili ste na denar, tovariši. Brez denarja ni gospodarjenja. Jaz bi najprej iznašel denar.«

In sproži se plaz odgovorov dveh vodilnih tovarišev iz politično teritorialnih enot in njihovih institucij:

»Jaz pa bi najprej določil cene proizvodov in uslug treh prej omenjenih gospodarskih organizacij ter predpisal družbene dajatve.«

»Družbene dajatve bi predpisal, cen pa ne bi določil, saj vendar imamo dovolj izkušenj, kam nas peljejo fiksne cene.«

»Kolikokrat sem že rekel, da nimaš prav. Cene je treba določiti, saj vendar imamo dovolj izkušenj, kakšne težave nam povzroča svobodno formiranje cen na trgu.«

»Napačno, popolnoma napačno mnenje. Saj vendar imamo blagovno proizvodnjo, imamo trg, na katerem vlada zakon ponudbe in povpraševanja.«

»Imamo pa tudi plansko gospodarstvo, ki temelji na podružbljenih sredstvih za proizvodnjo in takšno gospodarstvo ne prenese kapitalističnih tržnih zakonov.«

»Ti negiraš...«

»Jaz nič ne negiram, pravim pa...«

Še bi se kregala, če ju ne bi prevpili trije direktorji.

Direktor rudnika:

»Sem za to, da se cene formirajo na trgu. Jaz moram podražiti premog.«

Direktor termoelektrarne:

»Meni je vseeno, kako se cene formirajo. Važno je le, da se elektrika podraži.«

Direktor železniškega transportnega podjetja:

»Najprej je treba podražiti železniške usluge. Tako ne gre več naprej. Jaz bom podražil, pa če se odločite za takšno ali drugačno formiranje cen.«

»Tudi jaz,« je dejal direktor termoelektrarne.

»Kar dajte,« je zagrozil rudniški direktor, »zavedajta pa se, da v tem primeru ne dobita od mene niti kepe premoga.«

»Prav, jaz ti pa ne bom dal vagonov, pa prevažaj premog, kakor veš in znaš.«

»Kopal ga boš s krampi, elektrike ne dobiš niti kilovat.«

Trije direktorji so razjarjeno žugali drug drugemu.

Za besedo je poprosil politični delavec.

»Zdi se mi, tovariši, da smo se oddaljili od namena našega današnjega sestanka. Šlo je za samotni otok, na katerega smo se rešili pred razburkanimi valovi. Predlagam, da najprej obdelamo to temo. Kategorično izjavljam, da so bili vsi vaši odgovori pomanjkljivi. Nihče ni omenil načina upravljanja, kar je generalna napaka. Vsaj za Jugoslovana. Jaz bi na tem otoku najprej organiziral delavsko in družbeno samoupravljanje.«

Tedaj se je oglasil kurir, ki je ves ta čas nosil iz bližnjega bifeja kavo razburjenim vodilnim kadrom:

»Dovolite, da še jaz povem.«

Strokovnjaki sosveta so se spogledali in zarežali:

»No, kaj bi ti storil?«

»Nič!«

»Kako, nič?«

»V tistem hipu, ko bi z ladje padel v morje, bi se — kot občan, navajen vseh mogočih družbenih sprememb, in kot potrošnik, ki se zna prilagoditi slehernim novim razmeram na trgu — tako prilagodil novemu okolju, da bi se v morju kar dobro počutil: pognale bi mi škrge in postal bi riba. Kot tak pa sploh ne bi lezel na tisti samotni otok.«

JANEZ VOLJČ

Namesto referata...

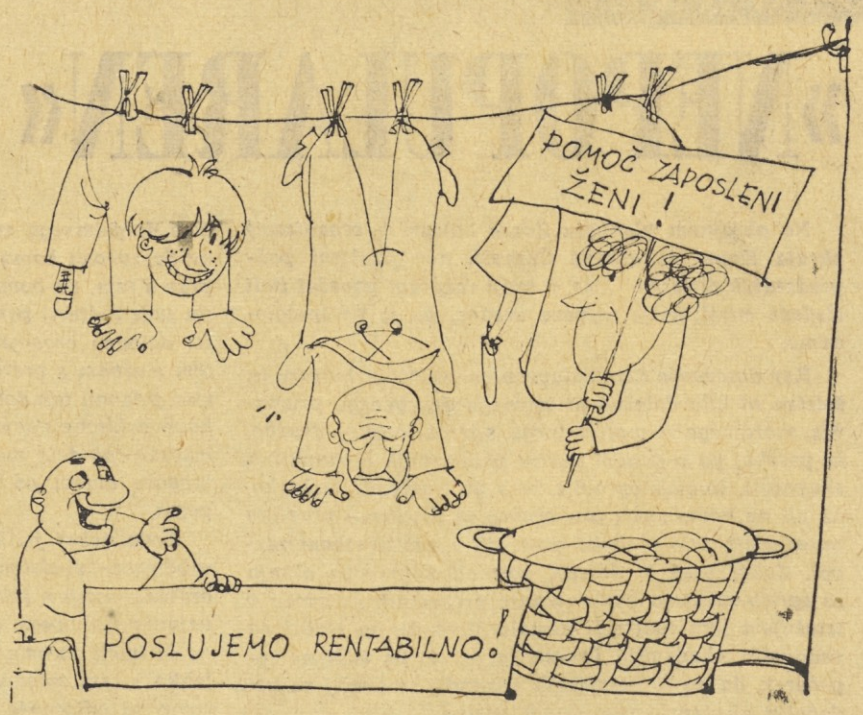

— Žal mi je, toda na tako lepo parolo bodo družbene obveznosti precej visoke

MUZEJSKI EKSPONAT

Do nedavnega so učitelji vodili šolarje na poučne ekskurzije v muzeje, tovarne in v zgodovinske kraje. Kmalu pa jim bodo lahko kot posebno zanimive muzejske eksponate razkazovali tudi naše nekdanje servisne pralnice.

In ko bo, recimo, kaka takšna šolska ekskurzija prišla v naše stanovanjsko naselje in ji bo kustos muzeja krajevne skupnosti odklenil bivšo servisno pralnico, se bo med učiteljico in učenci razvil takle pomenek:

»Tole, otroci, je bila servisna pralnica.«

»Tovarišica, kaj pa je to — servisna pralnica?«

»V tehle strojih so nekoč prali perilo za vso krajevno skupnost.«

»Kaj niso vedno prali perila v Bizoviku?«

Učiteljica pa bo razložila:

»Bili so časi, ko so ljudje mislili, da jim bodo lahko v takih pralnicah hitro in poceni oprali perilo. Zato so jih ustanavljali. Imenovali so jih servisne pralnice, ker naj bi samo služile ljudem in se ne bi potegovale za dobičkom. To so spočetka tudi delale in niso jih tako obdavčili kot podjetja. Takrat so vaše matere prinašale sem perilo in so jim ga oprali ali pa so ga prale same.«

Otroci pa bodo povpraševali:

»Tovarišica, zakaj pa danes 'ta pralnica nič več ne pere?«

Učiteljica se bo kislo nasmehnila in rekla:

»Čas jo je prerasel, otroci, njo in tudi druge. Niso mogle večno biti servisne pralnice, kakor tudi vi ne boste večno majhni. Ko so zrasle, so postale podjetja in takrat so se morale postaviti na lastne noge, dobile so enakopraven položaj v družbi, enake pravice in enake dolžnosti kot vsi drugi in dolžnosti je bilo toliko, da so morale svoje usluge podražiti tako zelo, da so matere spet začele prati doma ali pa so pošiljale svoje perilo v Bizovik.«

Ko bodo otroci nasitili svojo radovednost, bo učiteljica — kot ob pogledu na kakšno prazgodovinsko muzejsko redkost, ki pa se ni obnesla — rekla:

»Bil je poizkus, toda samo to in nič več.«

Potem bo zaklenila bivšo servisno pralnico in izročila ključ njenih vrat kustosu muzeja krajevne skupnosti.

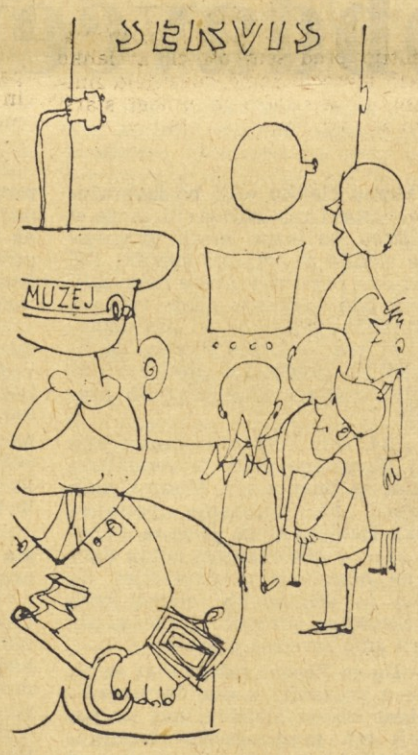

Novi hladilniki

V gospodarskem listu »Naš razvoj« sem pred nedavnim prebral naslednji oglas:

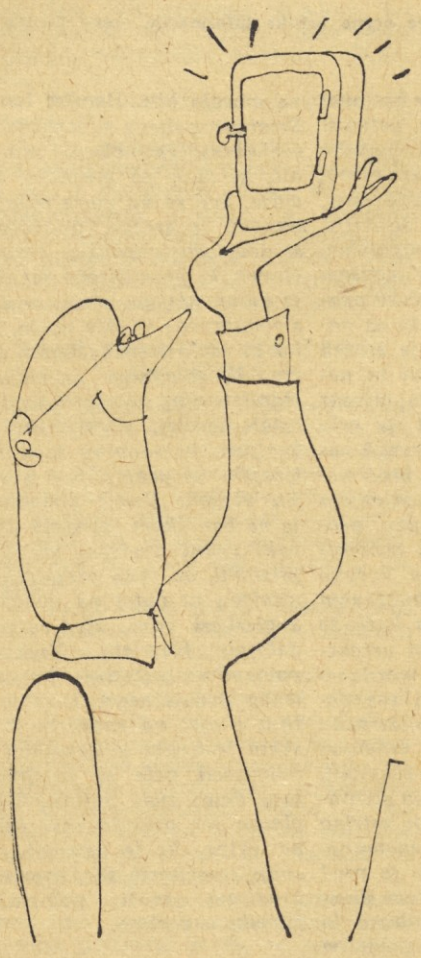

»Tako kot vsa naša industrija, ki proizvaja hladilnike, je tudi naša tovarna v zadnjem času močno napredovala in zdaj že lahko govorimo, da se s svojimi izdelki kosa s katerokoli razvito industrijsko deželo.

Mimo standardnih hladilnikov, ki jih naši poslovni prijatelji in kupci že dolgo poznajo, smo v minulem letu osvojili še proizvodnjo naslednjih namenskih izdelkov:

miniaturni hladilnik za meso s kapaciteto od 10 dkg do pol kilograma, namenjen potrošnikom,

gigantski hladilnik v obliki hladilne hale s kapaciteto od 20 do 100 ton, namenjen mesnim podjetjem, ki bodo v njem lahko zamrznila tiste količine mesa, ki jih zaradi novih podražitev ne bodo mogla prodati na domačem trgu,

hladilni vlak z desetimi in več vagoni, namenjen našim trgovskim podjetjem, ki izvažajo meso.

Razen omenjenih treh tipov, ki jih že izdelujemo, pa bomo v kratkem začeli proizvajati še nove hladilnike, katerih kapacitete bodo usklajene s trenutnimi razmerami na našem tržišču z lahko pokvarljivimi artikli.«

*

Pa sem se usedel in tej tovarni napisal pismo:

»Dragi tovariši, prijetno sem presenečen nad vašo skrbjo za proizvodnjo takšnih vrst hladilnikov, ki jih v teh dneh kot potrošniki in upravljalci v mesnih in zunanjetrgovinskih podjetjih najbolj potrebujemo. Predlagam pa, da bi povprašali v vašem konstrukcijskem biroju, če bi lahko izdelali še en namenski hladilnik s tolikšno kapaciteto, da bi lahko v njem zamrznili cene potrošnega blaga.«

*

Odgovorili so mi:

»Dragi tovariš, hladilnik, čigar proizvodnjo predlagate, je že dolgo zasnovan v načrtih našega konstrukcijskega biroja, toda ker so kalkulacije za njegovo izdelavo — zaradi stalnega dvigovanja cen — vsak mesec drugačne, ga še ne moremo izdelati. Za sedaj vam priporočamo naš miniaturni hladilnik, namenjen potrošnikom.«

Če se avtomat pokvari

Živimo v eri nezadržnega pohoda avtomatizacije in sodobni človek je nič več ne uporablja samo v industriji, pač pa si z njenimi dosežki lajša in sladi privatno življenje, z njeno pomočjo pa tudi družbeno deluje.

Kaj pa se zgodi, če se tak avtomat pokvari?

O tem so se pred nedavnim pogovarjali trije fantje iz treh različnih dežel.

»Pri nas imamo takšno avtomatsko napravo,« je dejal Američan, »v katero vržeš jajce in dolar, pa ti bo čez pol ure vrnila pečeno piško. In kar je najvažnejše, ta avtomat se nikoli ne pokvari,« je dejal važno.

»To še ni nič,« je dejal Šved, »pri nas imamo na vseh prometnih križiščih avtomatske naprave, v katere osamljeni ljudje vržejo kovanec in listek, na katerega zapišejo, kakšno družabnico si žele, avtomat pa jim postreže s točnim naslovom prav takšnega dekleta, kot si ga žele. Še pa tudi pokvari. Zgodi se, denimo, da si zaželiš srečanja z mlado črnolasko srednje postave, inteligentno z modrimi očmi, ko pa greš na tisti naslov, najdeš umetno blondinko srednjih let, neinteligentno, zavaljeno in s črnimi očmi.«

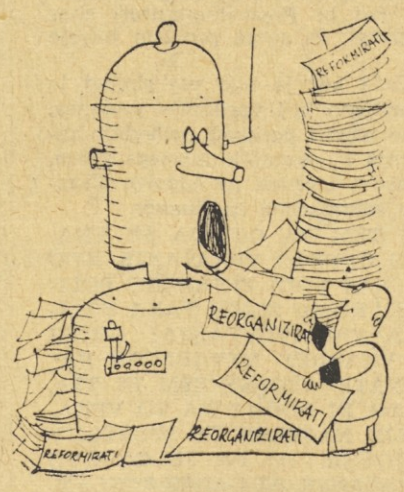

»To še ni nič,« je dejal Jugoslovan. »Pri nas pa imamo avtomat, h kateremu se v stiski zatekamo po nasvete, kaj naj storimo, če nam na družbenem ali gospodarskem področju ne gre tako, kot bi želeli. Res pa je, da je ta avtomat že vsa leta pokvarjen in da ga doslej kljub vsem naporom še nismo uspeli popraviti. Pozna namreč le dva odgovora, in sicer:

»Reformirajte!«

»Reorganizirajte!«

ZA MALO IN VELIKO ZIMSKO REKREACIJO

Samih planin ne moremo prodajati v nedogled. Tudi samega snega ne. Treba bo še kaj. Na primer vzpenjač, gostinskih objektov, urejenih smučarskih prog, potrebnih servisov...

Danes nam še vsega tega krepko primanjkuje, napravili pa smo velik korak naprej pri gradnji žičnic. Nekatere že obratujejo, druge so tik pred zdajci«.

Za nas so zanimive vse. Posebno tiste, ki jih še ne poznamo, ki jih moramo še »preizkusiti«. Vendar, ne glede na to, kako bomo zadovoljni s to, kako z ono, ne moremo kar tako mimo dejstva, da nam je prav letošnje leto prineslo bistveni preobrat v številu turističnih in smučarskih vzpenjač in vlečnic. To pa pomeni spet nov korak pri izpopolnjevanju naših načrtov, pri zadovoljevanju standarda našega človeka.

ZA MALO REKREACIJO

Za malo rekreacijo je bilo do danes razmeroma tudi zelo malo storjenega. Lahko bi dejali: skoraj nič!

V Ljubljani na primer, ki ima toliko in toliko desettisoč mladih ljudi, ki ima toliko in toliko tednov na leto sneg, še danes nimamo ene same najpreprostejše, najbolj cenene smučarske vlečnice. Imamo pa več smučarskih skakalnic, med njimi tudi plastično! Že deset let stari načrti za gradnjo vlečnic na Šmarni gori, Golovcu in Šišenskem hribu so danes že močno porumeneli. In vse kaže, da bodo v predalih tudi strohneli...

Je pač tako. Nekje imajo posluh za take stvari, drugje ga pa nimajo. V Ljubljani ga nimajo, kar ni potrebno še posebej razlagati.

Ostali večji in manjši turistični slovenski kraji bodo letošnjo zimo obogateli kar za 25 majhnih prenosnih smučarskih vlečnic. Vse je že kazalo, da iz tega ne bo nič, prav v zadnjem hipu pa se je vsa stvar le obrnila nam v prid. Uvoznik »Kompas« zagotavlja, da bodo 20. decembra žičnice že služile svojemu namenu. Prvotni načrt, da bomo uvozili 27 vlečnic, je s tem sicer malenkostno spremenjen, v bistvu pa smo bili mož beseda.

Nove žičnice bodo služile smučarjem od Primorske do Gorenjske. Tam, kjer so bili zanje resnično zainteresirani, jih bodo imeli.

Razmeroma veliko zanimanje domačih in tujih turistov za Rakitno, je napotilo turistične delavce, da bodo do prvega snega postavili tu kar dve vlečnici, ki bosta v neposredni bližini bodočega rekreacijskega centra. V Avstriji so kupili dve vlečnici z zmogljivostjo 180 in 110 ljudi na uro. Proga za vlečnici, ki poteka od ceste na Novaško goro, je gotova in ob prvem snegu bosta vlečnici že obratovali. Če se bo interes zimskih turistov še povečal, bo Metalna iz Maribora dobavila veliko žičnico z zmogljivostjo skoraj 800 ljudi na uro. V tem primeru bodo obe vlečnici prestavili na Kurešček oziroma na Črni vrh.

Investitor za izgradnjo rekreacijskega centra na Rakitni — Zavod za napredek turizma in gostinstva — je v celotno delo investiral 200 milijonov dinarjev.

S PLANINE NA ŠPANOV VRH

Že pred leti je pričelo podjetje Ljubljana-transport z gradnjo nove žičnice s Planine pod Golico na Španov vrh. Ta sedežnica, ki bo dolga 1700 m in bo imela višinske razlike skoraj 400 m, bo lahko v eni uri prepeljala na Španov vrh od 300 do 400 potnikov. Žičnica bo obratovala na dve hitrosti. Tako bo potnik v dvanajstih ali največ sedemnajstih minutah na Španovem vrhu.

Na žičnici bodo tri postaje. Spodnja, vstopna postaja bo na Planini pod Golico, kjer bo urejeno tudi deset prenočišč ter bife. Ta postaja je v glavnem že dograjena. Vmesna postaja bo na Črnem vrhu. Tudi ta bo nudila prenočišče desetim obiskovalcem, namenjena pa bo za izstopanje in vstopanje. V ta namen je urejena tudi posebna ploščad. Tretja, to je zgornja postaja, bo na vrhu Španovega vrha.

Vsa dela so v zaključni fazi. Če pa žičnica do predvidenega roka — 29. novembra — ne bo stekla, bo vzrok v zakasnitvi z gradbenimi deli. Med samo gradnjo je bilo namreč precej problemov, največji pa je bil problem električne energije, saj je bilo treba položiti nov kablovod.

Zaskrbljujoča je zunanja ureditev žičnice. Brez dvoma je treba vzporedno no z žičnico urediti tudi parkirni prostor pri spodnji postaji, še bolj nujna pa je ureditev ceste na Planino pod Golico. Vsekakor pa bodo morali misliti jeseniški turistični delavci na povečanje hotelskih kapacitet. Športno društvo danes že ureja tekmovalne smučarske proge s Španovega vrha, urediti pa bo potrebno še družinske proge, saj naj bi bil Črni vrh namenjen predvsem rekreaciji delovnih ljudi.

Nekatere Jeseničane sicer skrbi, da je žičnica grajena v glavnem samo za tekmovalce in da za pravo rekreacijo in oddih tu ne bo prostora. Očitki letijo predvsem na račun strmega terena Vendar, če bodo vložili na Jesenicah še nekaj truda v ureditev potrebnih smučarskih stez, potem bo tudi ta skrb odveč. Izbira smučarskih stez bo dovolj pestra, tako za tekmovalce kot za nedeljske smučarje.

VODI MARIBORSKO POHORJE

Sedežnica na Črni vrh in Španov vrh ne pomeni edino letošnjo novost.

Konec meseca bodo triumfirali tudi Tržičani, ko bodo otvorili svojo smučarsko vzpenjačo na Zelenico. Gondolska vzpenjača na Vogel je stekla pred meseci. Prav tako na Veliko planino. Njima dvema se bodo v kratkem pridružile na Bledu, v Celju, Črmošnjicah in drugod še mlajše sestre.

Skratka, za številne smučarje bo pomenila letošnja zima precejšnjo spremembo. Težko bi sicer govorili o presenečenjih, lahko pa o prijetnih novostih.

Zanimivo je, da pri vsem turistično-športnem razvoju še vedno krepko vodijo Mariborčani s svojim Pohorjem. Večletno timsko delo turističnih smučarskih delavcev je rodilo uspehe, ki bi jih bili lahko veseli prav povsod, tudi v državah z močno razvitim zimskim turizmom. Rojstvo gondolske žičnice pred leti je predstavljalo le start za razvoj v prihodnje. Vsako leto doslej pa je pomenilo nov korak naprej v izgradnji mariborskega rekreacijskega centra. Hoteli, smučarske proge, vlečnice, ceste, sprehajališča, vzorno markirane steze... vse to je danes na Pohorju stvarnost.

Letošnja novost na Pohorju? Vsekakor nov hotel »Bellevue«, proga za hitrostno smučanje in pa specialno pripravljene in urejene proge za smučanje. V prvi vrsti za slalom. Opremljene so s hidranti za škropljenje z vodo, kmalu pa bodo na tem mestu stale »mašine za sneg« — snowsprinklerji. Že tanka snežna odeja bo zadostovala za prvovrstno smuko, saj so smučarske steze obdelane in sfrizirane do skrajnosti.

ZAKAJ TO POUDARJAMO?

V glavnem zato, ker so v Mariboru eni izmed redkih, ki vedo, da sama žičnica še ne pomeni vse. Za uspešno obratovanje, za razmah turizma, je potrebno še marsikaj drugega, kar se pozneje vse dopolnjuje drugo z drugim. Na Pohorju danes ne samo, da uspešno vzdržujejo že zgrajene objekte, temveč uspešno gradijo tudi nove in istočasno uspešno odplačujejo potrebne anuitete.

● Ob vseh novih turističnih in smučarskih žičnicah, ki smo jih zgradili do danes in ki jih imamo še v načrtu, se poraja ugotovitev, da smo jih zares krvavo potrebovali, in pa vprašanje, ali bomo z njimi sposobni upravljati tako, kot je to potrebno?

Na vsak način: za turiste in smučarje bo letošnja zima še bolj bela, kot dosedanje. Razmeroma dolgo časa smo potrebovali za to, pa kljub vsemu stojimo danes šele na pragu razvoja. Na turističnih delavcih je, da ne podremo že na samem začetku z muko postavljenih temeljev, temveč da nadaljujemo z začetimi deli, da bomo imeli čez leta del tega, kar potrebujemo, kar si tako zelo želimo.

U,

Smuči so tudi poceni

»Z malo denarja do smuči, palic in čevljev« oziroma »Sejem smučarske opreme« ima iz leta v leto več hvaležnih pristašev. Posebno med mladino. Čudno pa je, da je realizacija te preproste zamisli, ki je hkrati tako pametna, še vedno tako osamljena.

Vsi hvalijo, nihče ne posnema. To občutijo predvsem otroci, ki lahko v zimskih mesecih samo opazujejo zimsko veselje, saj spravijo mnogi starši s težavo skupaj komaj za obutev.

Če je tudi letos uspel dvodnevni »Sejem smučarske opreme« v pokriti tržnici pod ljubljanskim gradom, vedo najbolje povedati njegovi obiskovalci. Kupci prodajalci, otroci in starši.

★

V pokriti tržnici vlada malce nenavadno vzdušje. Mleko, zelenjavo, sadje so danes zamenjale dilce, vezi, smučarske palice, čevlji... Namesto priletnih branjevk stojijo ob pultih mladi ljudje. Za razmeroma majhen denar ponujajo smučarsko opremo, ki so jo že prerasli ali se je naveličali. Kdo ve.

Drugi spet zamenjujejo, tretji kupujejo. Nekateri pa pasejo radovednost. Vendar je takih bolj malo.

Velik interes vlada za smuči. Predvsem za otroške. V trgovini moraš odriniti zanje težke tisočake, tu pa je včasih dovolj že 1500 dinarjev. Kdor »je poceni«, proda vse. Nemudoma.

Večje probleme imajo s prodajanjem nekateri že odrasli fantje. Cene njihovih artiklov spominjajo na bele listke z astronomskimi številkami, ki smo jih vajeni gledati v izložbenih oknih.

»Poglejte si tele dilce,« me nekdo nagovarja. »Zares so odlične! Njihova cena je naravnost smešna!«

Smuči si ogledam od blizu. Pa ne bi bilo treba. Že od daleč bi namreč lahko opazil, da so bile krepko »v rabi« že nekaj let in da ima vrhu vsega ena novo krivino.

»Koliko pa hočete zanje?« se zanima neki fantič.

»Poceni jih dam. Za 21 jurjev!«

»Za 21...? Vi ste pa za ‚štose‘ Take sem sam kupil nove za 20 tisočakov!«

Cena je zares smešna. Seveda, smešno visoka.

Nekako v dobro voljo me spravlja to, da oderuhi nimajo sreče. Tudi tistemu, ki prodaja avstrijske dilce, ne gre od rok. Kdo pa je pripravljen odšteti za več let stare smuči, s še več let rabljenim okovjem, skoraj 60 tisočakov? Na srečo nihče.

»Lovariš, rabite čevlje?«

»Obut sem že, smuči iščem!«

Pred menoj pravkar plačuje odrasel fant varnostne vezi znamke »Marker«. Ko odšteje, izroči vezi dekletu. Nemara svojemu. Za rabljen »Marker« je dal 12 tisoč dinarjev. Morda prav toliko znaša njegova štipendija. Nekaj časa bo bolj prazen želodec, noge pa bodo ostale cele.

Težko se rinem med obloženimi pulti. Čevljev, takih z okornim štirioglatim prednjim delom, je na kupe Tudi ti gredo v promet. Razumljivo — za majhne denarje. Za dva tri tisočake Marikateremu otroku pa bodo omogočili najlepše zimsko veselje. Škoda, da ni takih, ki ponujajo, še več.

Posebno ekspeditivni so na sejmu starši. Tisti, ki iščejo smuči za svoje malčke, čakajo kar pri vhodu. Na vratih prestrezajo prodajalce, se hitro pogodijo in gredo... Včasih zadostujejo 4 tisočaki za smuči z vezmi in palicami. Pravzaprav, glede na cene v naših trgovinah — zastonj!

★

Smučarski šport danes ni poceni. Je pa toliko bolj lep in zdrav. Za mladino in starejše predstavlja gotovo eno izmed najlepših, najbolj popolnih razvedril. Ima samo to hibo — da ni poceni.

Pri tem imamo v mislih opremo. Denarja za žičnico, za prevoz, za bivanje v najeti sobi sploh ne štejemo.

Že sama oprema velja danes toliko, da si na primer družina s povprečnimi mesečnimi dohodki in dvema otrokoma bolj težko omisli smuči, čevlje, palice in še vse, kar šteje poleg. Med dohodki in cenami že ni potrebne sinhronizacije...

Kljub temu danes smuča na tisoče in tisoče mladih ljudi. Nekateri na elegantnih kovinskih smučeh, večina na starih lesenih dilcah. Nekateri si pomagajo s plohci, narejenimi v domači delavnici in običajnimi visokimi čevlji.

Še vedno pa je vse preveč takih, ki nimajo od zime ničesar. Lahko pa bi jih bilo precej manj, če bi nanje več mislili in jim pomagali na podoben način, kot so jim na primer pred dnevi v pokriti tržnici pod Ljubljanskim gradom.

U,

„Kilometer - lanse“ na Pohorju

Že več let privlačuje smučarske entuziaste vprašanje, kakšno hitrost lahko doseže človek na smučeh.

Prva merjenja hitrosti na smučeh so stara že več kot trideset let. Najprej so se v tej »novi« smučarski panogi pomerili v St. Moritzu, potlej pa so tekmovanja v hitrostnem smučanju kar deževala. Nobeden od teh podvigov pa ni bil uraden, saj Mednarodna smučarska zveza (FIS) ne priznava hitrostnega smučanja in zato tudi ne registrira rekordov na smučeh.

Vendar tako mišljenje najvišjega smučarskega mednarodnega foruma ni bilo ovira za tiste, ki so hoteli dobiti v hitrostnem smučanju svoje izkušnje. Organizacija tekmovanj je tekla, novi in novi »svetovni rekorderji« so stopali na zmagovalne odre.

Dognano je, da lahko doseže človek velike hitrosti na smučeh samo na idealnem terenu. Biti mora zelo strm in povsem gladek. Pomemben je tudi blag in dolg iztek. Največja hitrost se ne meri od starta do cilja, to je po celi dolžini proge, temveč samo v tistem delu, v katerem doseže smučar maksimalno hitrost. Od tod tudi takoimenovani »kilometer-lanse«. Današnje proge za hitrostno smučanje so dolge nekako en kilometer. Hitrost smučanja se meri v drugem delu proge.

Zanimivo je, da so pričeli meriti hitrost na smučeh šele v zadnjih letih z elektronsko metodo. Z navadno stoparico pa so bili postavljeni še rekordi Cola — 159.930 km na uro in Millerja — 175.415 km na uro. Millerjev rekord drži še danes, je pa zaradi primitivnega merjenja nekoliko sporen. Skoraj nemogoče je namreč, da bi bile človeške oči in refleksi tako hitri kot elektronski mehanizem. Minimalne netočnosti pri merjenju povzročajo pri tako velikih hitrostih razmeroma velike odklone v končnih rezultatih.

Pri vsej stvari pa se vsiljuje vprašanje, kakšen je pravzaprav smisel hitrostnega smučanja, in ali je to disciplina, ki bi jo nekoč smeli priznati za posebno smučarsko športno panogo?

Precej ljudi trdi, da pomeni spuščanje po velikih strminah naravnost navzdol velik nesmisel, ki lahko privede do tega absurda, da nekoč ne bomo več vedeli, kje je meja med »smučanjem« (drsanjem po snegu) in »prostim padom«. Posebno, če delajo tekmovalci take poskuse na specialnih smučeh, težkih več deset kilogramov, s posebnimi aerodinamičnimi oklepi proti odporu zraka, potem to ni več smučanje, zatrjujejo.

Zagovorniki hitrostnega smučanja trdijo nasprotno. Pravijo, da je to zanimiva disciplina, ki ji manjka samo še nekaj predpisov s približno tole vsebino:

- natančno odmerjena dolžina proge;
- vedno enak naklonski kot;
- precizno odmerjeno mesto in dolžina sektorja, na katerem naj bi merili hitrost;
- opis opreme tekmovalca, ki se nikakor ne bi smela razlikovati od one, ki je v rabi pri običajnih alpskih disciplinah.

Vendar, kot smo dejali, Mednarodna smučarska zveza še ne odobrava »hitre smučarske discipline«. Strokovnjaki FIS pravijo, da je tudi še ne bodo, dokler ne bodo prepričani o pravem smislu in koristi te panoge, in dokler ne bodo sprejeta povsem precizna pravila.

Kaj sodijo o tem vprašanju naši smučarski strokovnjaki, zaenkrat še ne vemo Vemo samo to, da bo prvi letošnji sneg omogočil tudi našim smučarjem, da se pomerijo v hitrosti na svojih dilcah. Zasluga za to gre pridnim mariborskim smučarskim in turističnim delavcem.

Kilometer dolga steza za »kilometer-lanse« je speljana na Pohorju. Od Betnavske glave, kjer je start, se strmo spušča prav do Rožne doline. Višinska razlika je približno 200 m, proga pa bo dopuščala hitrost do 125 km na uro.

»Kilometer-lanse« na Pohorju ne bo predstavljal za nas le atrakcijo, temveč nam bo tudi koristil. Tako zatrjujejo v Mariboru. Mi jim prav radi verjamemo, saj si lahko predstavljamo, kaj bo pomenil za naše tekmovalce, ki so se doslej iz sezone v sezono srečali s pravo hitrostjo prvič šele na pomembnih tekmah, skratka, ob precej nepravem času.

Priprave za občne zbore

● *TRŽIČ:*

Kritična ocena dela samoupravnih organov

Pred dnevi je bil razširjeni plenum sindikalne organizacije v BPT, ki je obravnaval mesto in vlogo sindikalne organizacije v kolektivu z ozirom na gospodarsko problematiko.

Iz splošnih podatkov je bilo razvidno, da je realizacija plana z ozirom na celotni dohodek v 9. mesecih dosežena 93,47 %, neto produkt pa le z 86,56 %. Na tak pokazatelj so vplivali materialni stroški, saj so bili isti v tem času doseženi že 99,52 %. Tako je bil za to obdobje dosežen čisti dohodek le 88,45 %. Zaradi težkega položaja, ki ga trenutno preživlja tekstilna industrija, predvsem tista s standardnimi proizvodi, so tudi OD v tej panogi med najnižjimi vsaj kar se tiče industrije. Zaradi tega je razumljivo, da je treba več nameniti za OD in tako so ti doseženi za devet mesecev 96,30 %, dočim je ostanek za sklade realiziran le 1,37 %. Tu je vsekakor opaziti uspeh, saj v prvem polletju praktično ni ostalo ničesar za sklade. V devetih mesecih pa je bil letni plan izvoza dosežen že 88,52 %, vendar je treba poudariti, da se na zunanjem trgu dosegajo znatno nižje cene kakor na domačem.

V razpravi so člani plenuma kritično ocenili delo CDS, saj je razpravi o finančnem stanju podjetja posvetil le dobrih 10 minut, in to v podjetju s 5,5 milijarde bruto produkta. Povsem pa je zamrlo delo svetov EE, ki bi moralo odigrati važno vlogo pri upravljanju, saj je plenum ugotavljal, da so člani kolektiva zelo pomanjkljivo obveščeni, to pa povzroča ne le težave temveč ima tudi negativne posledice pri gospodarskem uspehu podjetja. Ker se pojavlja fluktuacija je treba imeti pred očmi dejstvo, da to ne more iti v nedogled, saj je to podjetje, ki zaposluje polovico delavcev Tržiča in če jih gre v druga podjetja nekaj sto, ker so v stanju, da jih sprejmejo, je pa vsekakor treba računati na to, da je večini zagotovljen kruh le v BPT in je nujno, da se vsi člani kolektiva resno vključijo v upravljanje in iskanje možnosti za boljše rezultate in višje OD. Izredno kritično so se dotaknili tudi nagrajevanja režijskih delavcev in strokovnih služb, saj vedno ko se razpravlja o produktivnosti in notranjih rezervah to občutijo le neposredni proizvajalvi, nobeden pa ne vidi režije in strokovnih služb in nobeden ne ugotavlja, koliko je še tu notranjih rezerv. Tisti, ki znajo za proizvajalca točno izračunati normo in ostala merila za nagrajevanje, nikakor »ne morejo« najti meril za lastno delo.

Ugotovili so, da bo v bodoče treba posvetiti precej več časa seznanjanju delavcev s problematiko znotraj podjetja in ustvariti boljše medsebojne odnose, kar je vsekakor predpogoj za boljše uspehe podjetja. Prav zaradi tega je nujno poživiti delo EE, saj so te lahko nosilec čimbolj neposrednega upravljanja članov kolektiva.

Delo plenuma je bilo zelo plodno, želeti je le to, da ne bi ostalo le pri besedah ali naletelo na gluha ušesa pri odgovornih službah. J. J.

● *JESENICE:*

Vodilo novoizvoljenim odborom

Za čimboljšo izvedbo in potek občnih zborov sindikalnih podružnic v komuni Jesenice, ki bodo zaključeni nekako marca 1965, je ObSS, na podlagi analize dela odborov sindikalnih podružnic v tekočem letu, izdelal teze in zaključke, ki naj bodo vodilo odbornikom za pripravo občnih zborov, novoizvoljenim odborom pa kot vodilo v njihovem bodočem delu.

Analiza dela je pokazala, da se nekateri odbori sindikalnih podružnic mnogo bolj posvečajo organizaciji izletov, posredovanju živil in kvečjemu organizaciji proslav, kot pa razpravah o konkretnih nalogah sindikata, kot so organizacija proizvodnje, nagrajevanje, skrajšani delovni čas itd., saj so slučaji, da ta važna vprašanja načenjajo pod točko »Razno«. Problematično je tudi sodelovanje sindikata z organi samoupravljanja zlasti v manjših delovnih organizacijah. Primeri so, da predsednikov sindikatov ne vabijo na seje upravnega odbora podjetja ali delavskega sveta, drugje pa zopet odborniki zastopajo svoja lastna stališča. Vzroke za tako pomanjkljivo dejavnost sindikata je iskati delno v tem, da so nekateri predsedniki in tajniki preobremenjeni z delom, drugje je morda iskati krivdo v tem, ker je v sindikalnem odboru več uslužbencev kot neposrednih proizvajalcev. Tudi udeležba žena je med sindikalnimi delavci vse manjša. Odborniki sindikatov bodo v bodoče morali posvečati več pozornosti svojim članom glede na to, kako se počutijo na delovnem mestu, kako napredujejo itd., saj je vedno več primerov, da se delavci, člani sindikata v stiski obračajo po zaščito, pomoč in nasvete na vse mogoče forume, čeprav se njihovi problemi dajo rešiti pod domačo streho, potrebno je le malo več razumevanja in volje.

ObSS je mnenja, da bodo sindikalne podružnice morale spremeniti način dela in svojo aktivnost usmeriti v naloge, ki jih je sprejel V. kongres ZSJ in so kot program dela v statutu.

● *ČRNOMELJ:*

Obračun dela

Plenum Občinskega sindikalnega sveta Črnomelj, ki je bil pred dnevi, je bil namenjen pripravam na bližnje občne zbore in pregledu doseženih uspehov in izpolnjevanja proizvodnih nalog v letošnjem letu.

Podatki o doseženih proizvodnih uspehih kažejo, da so delovni kolektivi v tej občini vložili znatno večje napore za izpolnjevanje proizvodnih nalog in izpolnjevanje nalog, določenih v smernicah občinskega družbenega plana. Kljub nekaterim težavam, so delovne organizacije v prvih devetih mesecih letošnjega leta izpolnile proizvodne naloge v občini z okoli 79 % in tak uspeh prepričljivo kaže, da bodo naloge, ki so jih delovni kolektivi v začetku leta zastavili pravočasno, do konca leta v celoti uresničene. Pohvalno je to, da so v vseh delovnih kolektivih v panogi industrije presegli letni plan, največ uspeha pa so dosegli v Tovarni kondenzatorjev »Iskra« Semič, kjer bodo do konca leta presegli proizvodne naloge.

Razprave o pripravah na občne zbore sindikalnih podružnic pa so pokazale, da naj bi dosedanja vodstva podala podroben obračun dela in na podlagi dosedanjega dela in sprejetih programov dela, članstvo podrobneje in konkretneje obravnavalo o problematiki gospodarjenja, investiranju, nalogah v proizvodnji, izobraževanju in ostalih vprašanjih. Nikakor pa ne bi smeli v razpravah pozabiti tega, da se v okviru nalog na področju proizvodnje večajo osebni dohodki zaposlenim, ki so se v osmih mesecih povečali za okoli 23 % in tako je sedaj v občini le manjše število zaposlenih, ki prejemajo manj kot 25 tisoč din na mesec, medtem ko je bilo v začetku januarja kar nad 740 zaposlenih, ki so prejemali manj kot 25 tisoč dinarjev. Prav pa bi bilo, da se na občnih zborih pogovorijo o vprašanju družbene prehrane, ki je v tej občini še vedno problematična, o rekreaciji in oddihu ter izkoriščanju dopustov. -vd

● ŠTORE:

Priročnik za varnost

Komisija za higiensko-tehnično varnost pri delu Združenja jugoslovanskih železarn je v »Mesecu varnosti« izdala lepo urejen in vsebinsko bogat priročnik za varnost pri delu v črni metalurgiji z naslovom »Varnosti prednost«.

Poleg fotografij, ki so jih prispevale jugoslovanske železarne, in skic o varnosti pri delu vsebuje priročnik za varnost pri delu v črni metalurgiji naslednje sestavke in teme: Vloga in organizacijska struktura Združenja jugoslovanskih železarn; Pomen in naloge higienskega tehničnega varstva v črni metalurgiji; Izvlečki iz zakonov, predpisov, uredb in pravilnikov, ki urejajo higiensko-tehnično varnost pri delu; Izvlečki zakona o delovnih razmerjih in inšpekciji dela; Bibliografija predpisov, ki urejajo higiensko-tehnično varnost; Prva pomoč; Odnosi med ljudmi v kolektivu; Vloga zdravstvene postaje pri varstvu delavcev v podjetjih črne metalurgije; Uporaba barv v službi higiensko-tehnične varnosti; Naš prosti čas; Osebna varnostna sredstva; Navodila za gašenje požarov in Življenjsko zavarovanje.

V štorski železarni so omenjeni priročnik kupili za vse zaposlene. Člani kolektiva so priročnik sprejeli z velikim zanimanjem in zadovoljstvom, saj jim bo najboljše napotilo in stalna spodbuda pri higiensko-tehnični varnosti in drugih vprašanjih.

Pri izdaji tega priročnika so sodelovale tudi vse slovenske železarne. Z. M.

● TRBOVLJE:

Realizacija večja za 15 odstotkov

V Splošnem gradbenem podjetju »Zasavje« v Trbovljah so računali, da bodo letos povečali družbeni bruto produkt v primerjavi z lanskim letom kar za 30 %. Predvidevanja ne bodo uresničena, ker je primanjkovalo reprodukcijskega materiala, predvsem opeke in železa, hkrati pa tudi delavcev. Računajo, da se bo kljub navedenim težavam povečala realizacija — v primerjavi z lanskim letom — za 15 %. Če bi bile letos izkoriščene vse strojne zmogljivosti, bi Splošno gradbeno podjetje »Zasavje« Trbovlje doseglo rekordno realizacijo — 1,5 milijarde dinarjev. -k-

Le nekaj dni še in prijatelji ljubljanskih malčkov — beli labodi — se bodo umaknili pred zimo s tivoljskega ribnika v toplejše prezimovališče **Foto: M. Šparovec**

● ŽELEZARNA ŠTORE:

Skrbno izdelana in zanimiva analiza o vzrokih nezgod

Poročilo komisije za higiensko tehnično varnost pri delu v Železarni Štore, o katerem prav te dni živahno razpravljajo organi samoupravljanja podjetja in delovnih enot, kakor tudi člani delovnega kolektiva, prikazuje, da so v razdobju januar-september 1964 imeli 123 nezgod pri delu in 10 nezgod na poti na delo. Medtem ko so število nezgod na poti na delo znižali za 28,57 % v primerjavi z letom 1962, se je število nezgod pri delu povečalo za 11,4 %. Zaradi nezgod pri delu so izgubili 1.885 delovnih dni, zaradi nezgod na poti na delo pa 318 delovnih dni.

Skrbno izdelana in zelo zanimiva analiza vzrokov nezgod pri delu je pokazala, da je eden glavnih faktorjev vzrokov nesmotrn in nevaren način dela posameznikov. K temu lahko prištejejo še slabo organizacijo dela v nekaterih delovnih skupinah. Ravno v teh dveh točkah, kjer je 34,4 % nezgod, je potrebno, da neposredni vodje pri delitvi vsakodnevnih nalog te nadzorujejo. Kajti samo dosledni nadzor je lahko uspešen. Kako je važen neposredni nadzor, nam pove tudi 11 nezgod zaradi pomanjkanja ustreznih poklicnih izkušenj. V teh primerih je vodja delovne skupine ali oddelka tisti, ki lahko tem delavcem nudi vso potrebno strokovno pomoč pri delu.

Karakteristično za nezgode pri kršitvi varnostnih predpisov je naglica pri delu, saj je terjala 25 nezgod ali 20,3 %. Današnji tempo proizvodnje z zastarelimi objekti in stroji je vsekakor posledica teh nezgod. Marsikdaj pa bi lahko tudi to preprečili, če bi zabranili vsako naglico pri delu, kjer lahko pride do nezgoge.

Poročilo dalje ugotavlja, da je še vedno premalo skrbi za delovno okolje. Delovna mesta in prehodi so čestokrat zatrpani z raznim materialom, ki ogroža varnost pri delu tako delavca na delovnem mestu kot pri prehodu. Da je temu tako, pove podatek, da se je v tem primeru poškodovalo deset delavcev. Ko poročilo zastavlja vprašanje, kako to rešiti, daje tudi jasen odgovor, da lahko to dosežejo samo z doslednim izvajanjem predpisov higiensko-tehnične varnosti pri delu!

V analizi delovnih nezgod je zanimiva in istočasno zaskrbljujoča ugotovitev, da se največ nesreč pripeti prvo in drugo uro delovnega dne. Padec v naslednjih dveh urah je razumljiv, ker sovpada v čas odmora in malice. Po odmoru oziroma malici pa zopet strmo naraščajo, zlasti še v šesti uri, medtem ko v zadnjih dveh urah, t. j. v sedmi in osmi uri beležijo najmanj nesreč pri delu. V delovnih dneh tednika je največ nesreč pri delu ob petkih in torkih, najmanj pa ob sredah in četrtkih. Največ poškodb je na rokah in na nogah, saj predstavljajo te poškodbe 82,9 %; na rokah so razen nekaj primerov samo poškodbe prstov. Na nogah pa so glavni del nart, koleno in poškodbe stopala. Število poškodb stopala je dokaj nizko, ker delavci uporabljajo zaščitne čevlje. Veliko pa je pojavov v obratih, da delavci na delovnih mestih uporabljajo neprimerne zaščitne čevlje; brez zaščitne kapice, odtrgani podplati, raztrgane opetnice in podobno, kar ogroža njihovo varnost in je proti predpisom. V teh primerih gre največ nesreč na račun slabega vzdrževanja čevljev. Tak odnos do zaščitnih sredstev bi moral biti večkrat predmet razprav na sestankih delovnih enot, do kršiteljev pa ostreje ukrepati.

Ponovno moramo poudariti, da je res temeljito izdelana analiza stanja in vzrokov delovnih nezgod za letošnje leto najboljše napotilo delovnemu kolektivu za izboljšanje obstoječega stanja. Razen tega je pohvalno dejstvo, da so že v mesecu septembru, ko so izdelali program za mesec varnosti in ko še niso imeli omenjenega poročila in analiz, uvrstili na prvo mesto nalogo, da bodo v bodoče posvetili največ pozornosti vzgoji zaposlenih v duhu varnosti pri delu, da bodo uredili vsa delovna mesta v smislu varnosti pri delu, sprejeli so nov pravilnik o uporabi zaščitnih sredstev, izobesili so nove opozorilne letake in tablice, in da so v glasilu delovnega kolektiva »Štorski železar« posredovali članom delovnega kolektiva celotno poročilo z vsemi potrebnimi analizami o stanju delovnih nezgod in s konkretnimi predlogi za izboljšanje oz. znižanje delovnih nezgod pri delu kot na poti na delo. Razen tega jih bo tudi v bodoče vodilo geslo, da se skrb za delovnega človeka, za njegovo zdravje in življenje najbolje odraža v proizvodnji, od pozitivne proizvodnje in poslovanja pa imajo koristi vsi člani delovnega kolektiva in vsa naša skupnost.

V tem prispevku moramo pripomniti, da so v pogledu oz. pri zniževanju delovnih nezgod dosegli najboljše uspehe v delovni enoti elektroobrat in v oddelku tehnične kontrole, kjer v prvih devetih mesecih letos niso imeli nobene delovne nezgode. Samo po eno nezgodo pri delu pa so imeli v gradbenem oddelku in laboratoriju.

J. M.

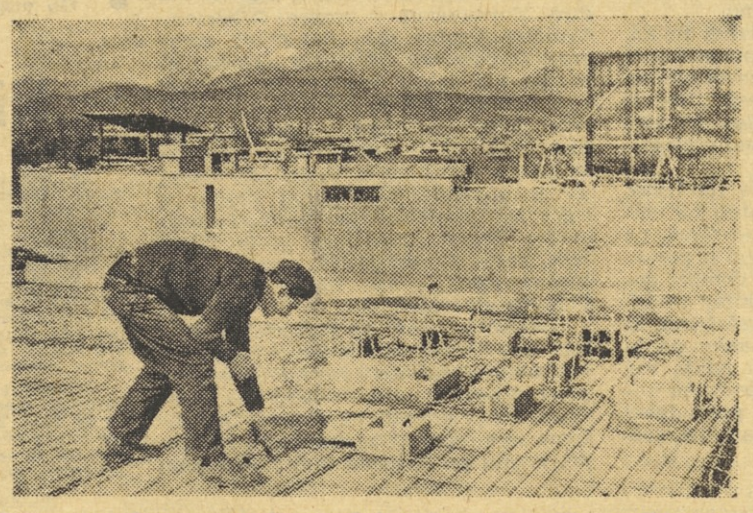

Sorazmerno lepo vreme je v zadnjem času omogočilo gradbincem nemoteno delo na številnih novih stanovanjskih gradnjah. Zato upajo, da bodo predvidena jesenska dela v glavnem pravočasno tudi končali **Foto: M. Šparovec**

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASO

BRIŠKI LIST — GLASILO KMETIJSKE ZADRUGE • PIRAN

Smo upravljavci?

Misel o upravljanju in razpolaganju z rezultati dela po tistem, ki proizvaja, je stara več kot stoletje. V začetku se je enačila s človeku prirojeno težnjo po osvobajanju, danes pa je že z zakoni utrjena resničnost.

Nočem na tem mestu govoriti o našem samoupravnem sistemu, ampak hočem nakazati nekatere slabosti, ki jih čutimo v delovni skupnosti naše zadruge in ki ovirajo, da bi mrtva črka zakona lahko dejansko zaživela.

Dejstvo je, da se samoupravljanje pri nas še ni popolnoma uveljavilo. Tudi v naši zadrugi ne, čeprav vemo, da je sistem samoupravljanja že do sedaj pomagal, da so delovni ljudje izrazili svoje ustvarjalne sposobnosti in energijo.

Ni dovolj, da smo dali človeku pravno možnost gospodarjenja z rezultati svojega dela. Še tako napredni zakoni ne morejo zaživeti sami.

Kadarkoli smo pripravljeni z besedami prekrščevati državljane v upravljavce; malo pa smo napravili, da bi vsem delovnim ljudem in sebi vgradili v zavest potrebo po resničnem sodelovanju v gospodarjenju z rezultati našega dela.

Opažamo, da se tudi tisti, od katerih bi po položaju, izobrazbi ali celo revolucionarni preteklosti smeli pričakovati, da bodo stremeli za vraščanjem naše zakonitosti v vsakdanje življenje, ne zavedajo dolžnosti, ki jo do družbe nedvomno imajo.

Danes ne moremo pričakovati od članov naše delovne skupnosti revolucionarnega naprezanja za dosledno uveljavljanje družbenega sistema prav zaradi občutnega izboljšanja osebnega standarda.

Naši neposredni proizvajalci postavljajo zahtevo po uveljavitvi svojih pravic navadno samo takrat, ko gre za bistvene interese: osebni dohodki in odkupne cene. To je docela razumljivo in prav. Ni pa v redu, da se izogibajo odgovornosti za svoje delo, kvaliteti tega dela in podobno. V zadrugi, kot v vsaki delovni organizaciji, mora obstajati tovarištvo, toda ne toleranca nediscipline. Nedisciplinirano sti je pri nas mnogo preveč.

Vsak naš delavec bi se moral truditi, da to odpravimo, ker sta le čvrsta disciplina in odgovornost pogoj za resnične demokratične odnose in solidno gospodarjenje. Še vedno imamo primere, da se v posameznih disciplinskih postopkih skušajo nekateri opravičiti s tem, da prikazujejo zahtevo po najosnovnejši disciplini kot uveljavljanje vojaške discipline in so celo mnenja, da je disciplinski postopek v nasprotju s sistemom samoupravljanja. Prav pri uveljavljanju notranjega reda in discipline bi si morali biti enotni. Preveč še zakrivamo odgovornost z lažnim tovarištvom in familiarnostjo. Zakaj se bojimo delovnega tovariša, ki je s svojim ravnanjem povzročil določeno škodo, opozoriti na napako in zahtevati od ustreznih organov, da uveljavijo določene ukrepe!

Ista načela odgovornosti pa morajo veljati za strokovne kadre zadruge. Velikokrat je tu sicer težje določiti stopnjo odgovornosti, oziroma krivde za storjeno ravnanje ali opustitev, vendar bi prav zato morali očitne primere resno obravnavati. To načelo mora biti v našem statutu, ki ga bomo obravnavali v tem mesecu, še posebej poudarjeno in obdelano.

Odpraviti moramo tudi določen način obravnavanja napak po posameznikih. Delavec, ki si beleži napake svojega sodelavca ali nadrejenega ter jih iznese samo takrat, kadar mu služijo kot plot, za katerega skriva lastne napake ali nedelavnost, gotovo ne prispeva k boljšanju odnosov in poslovanja. Take primere je potrebno obsojati, ker ne večajo delovnega tovarištva, ampak vnašajo nezaupanje.

Kompleks interesov, ki včasih ovira delo organov upravljanja zadruge, je največkrat mnogostranski, ker pač sklepi vplivajo na celotno področje. Iz teh

● ŠTORE:

Pomoč poplavljencem

Na zadnjem zasedanju upravnega odbora Železarne v Štorah so razpravljali o predlogu sindikalne organizacije podjetja, da bi materialno in finančno pomagali članom kolektiva, ki so bili poplavljeni ob nedavnih poplavah v Štorah. Takoj drugi dan po poplavi so imenovali posebno komisijo, ki je popisala nastalo škodo članov kolektiva. Komisija je ugotovila štiri hujše primere, katerim pa so takoj nudili nove stanovanjske prostore. Najhujše je bilo v okolici starega športnega igrišča v Štorah, in sicer pri tistih, ki stanujejo v kletnih prostorih.

J. M.

● VRŠIČ:

Ob pričetku zimske sezone

Ob zadnjem deževju je zapadlo na Vršiču pol metra snega, v višjih legah pa celo en meter. Sneg je privabil v Erjavčevo kočo prve smučarje, med njimi tudi našo smučarsko reprezentanco. Ugodne snežne razmere na Vršiču so še toliko večje vrednosti, ker je cesta orana in ker človek lahko pride do smučišč celo z avtomobilom.

Spričo ugodnosti, ki jih nudijo smuški tereni na Vršiču, se vsiljuje vprašanje, zakaj se v svojstvenem planinskem predelu ne stori več za izboljšanje zimskega športa. Naravni pogoji Vršiča so taki, da omogočajo z manjšimi stroški razvoj tega kraja kot dopolnitev zimsko-športnega centra v Kranjski gori. Zelo dobri smučarski tereni, visoka in stalna snežna

Svet pod Mojstrovko je mikaven v vsakem letnem času

odeja ter dosegljiva smučišča omogočajo razvoj zimskega športa v vseh smereh. Od začetnih smučarskih šol do zahtevnih alpinističnih podvigov.

Vršič, preko katerega vodi evropska alpska cesta, po kateri potuje letno nad 150.000 turistov, od tega 30 do 40.000 tujcev, pa se prepočasi razvija v zimsko-športni center. In to kljub dejstvu, da ima za razvoj vse osnovne pogoje: cesto, električno napeljavo, planinske postojanke. Program sedemletnega razvoja turizma v jeseniški občini sicer predvideva gradnjo tudi v omenjeno smer. Vsiljuje pa se dvom, če bo ta, spričo dosedanjih odnosov do gorenjskega turizma — realiziran.

Razumljivo pa je, da vse to ni le stvar krajevnih faktorjev Kranjske gore, Jesenic in planinskih društev, temveč stvar širšega turističnega programa.

L.

● KRANJ:

Ovira so preskromni delovni prostori

Da bi podrobno analizirali probleme, ki jih imajo v kranjski tovarni tekstilnih strojev »Kovinar«, je svet za industrijo kranjske občine sklical skupno sejo z delavskim svetom omenjenega podjetja. Ker kolektiv »Kovinarja« ne izpolnjuje obveznosti, kot si jih je začrtal v letošnjem planu, so imeli posamezni člani sveta precej kritičnih pripomb. Nakazali pa so tudi nekaj rešitev.

Ključni problem v »Kovinarju« so preskromni delovni prostori. Kljub temu, da so imeli za letos v načrtu zgraditi poslovno poslopje, kamor bi se preselila uprava, to še ni končano. Namreč prostori, kjer je sedaj uprava podjetja, bi prišli v poštev za proizvodne. Druga nevšečnost je, da so šele septembra zgradili novo transformatorsko postajo in bi se z njo sprostile kapacitete v galvaniki, ki je bila v začetku leta usposobljena za obratovanje.

Vse to in še pomanjkanje raznega reprodukcijskega materiala, precej izdelkov je ostalo nedokončanih, je pripomoglo tudi, da so v »Kovinarju« količinsko proizvodnjo doslej dosegli s komaj 62,4 odstotka. Da bi do konca leta zamujeno nadomestili, je ostalo premalo časa. Ne bi jih rešilo niti to, če bi najeli kredit, da bi kupili obdelovalne stroje. Montaža le-teh bi trajala vsaj pol leta.

Vzrok, da transformatorska postaja ni bila gotova, je v tem, ker podjetje »Elektro« ni dobilo nekaterih delov za razdelilno ploščo. Razen tega ni bilo urejeno tudi sofinansiranje »Iskre« za tokokrog.

Zaloge v podjetju znašajo okoli 70 milijonov dinarjev, kar je okroglo enomesečna proizvodnja. In če bi v »Kovinarju« hoteli povečati proizvodnjo letno za 15 do 20 odstotkov, bi jo približno v petih letih podvojili. Ob tem pa bi jim primajkovalo obratnih sredstev, ker bi morali imeti zalogo nekaterih vrst strojev. Rešitev za povečano proizvodnjo vidijo v novogradnji skupaj s podjetjem TOSO.

Iz podatkov, ki so na razpolago, lahko sklepamo, da situacija glede proizvodnje ni tako kritična, zaradi tega je tudi nesmiselno sprejeti kakršenkoli rebalans načrta.

Če bi »Kovinar« prevzel razen svoje proizvodnje še usluge za tovarno »Sava« in kooperacijo proizvodnje čevljarskih strojev za podjetje TOSO, bo to konglomerat proizvodnje, specifičnost »Kovinarja« pa je proizvodnja tekstiliih strojev. V to gre podjetje zato, ker je nastala stagnacija v prodaji tekstilnih strojev. Preusmeritev na drugo proizvodnjo je torej nujna.

Tovarna »Sava« namreč ne nameravava osnovati lastne orodjarne, ker je predraga. Vrednost orodij pa znaša blizu dve milijardi dinarjev. Zato izdelavo tega lahko v celoti prevzame »Kovinar«. Če pa bi postavili orodjarno, bi morala imeti večje zmogljivosti, da bi bila rentabilna. Na primer »Sava« uvozi letno za okoli 620.000 dolarjev orodja, potrebe pa so mnogo večje.

Ob tej priložnosti so tudi delavski svet seznanili, zakaj organi občinske skupščine pripisujejo veliko pomembnost podjetju »Kovinar«. To zaradi tega, ker je na področju kranjske občine perspektiva kovinske industrije prav v podjetjih »Kovinar« in »TOSO«. Začasni ukrepi so potrebni, da bi ublažili trenutno situacijo. Toda pri teh ne sme ostati in da ne bi zaradi teh prihodnje leto nižje planirali. Kolektiv se mora usmeriti v proizvodnjo, še posebej v izdelavo orodij, ki naj bi bila tudi zametek nove industrije.

Prihodnje leto bodo v »Kovinarju« povečali proizvodnjo v skladu s sedemletnim načrtom na 700 milijonov dinarjev. Sorodno podjetje »TOSO« še ne krije potreb tržišča, zato mu »Kovinar« pomaga, ker je v tem podjetju proizvodnja večja od prodaje.

Če prodaja zaostaja za proizvodnjo, je tembolj potrebno, da bi zavestno planirali izvoz?

Tudi tu so že zaorali ledino in za prodajo na tuja tržišča pokrenili vse. En stroj so za šest mesecev poslali na preizkušnjo na Češko. O prodaji svojih izdelkov se pogovarjajo tudi z Madžari.

To pa še ni vse, kar tare samoupravne organe v podjetju. Razen pomanjkanja reprodukcijskega materiala, so tudi pogoji za delo zelo slabi. Nekateri obrati (kleparstvo, lakirnica) zaradi pomanjkanja prostorov delajo kar na prostem. Transport, posebno težkih strojnih delov, je slab in je zaradi tega precej obratnih nesreč. Za gotove izdelke iščejo skladiščne prostore tudi na podeželju, ker so jim skladišče v Kranju odpovedali, itd.

Sestanek članov delavskega sveta in članov sveta za industrijo je bil izredno koristen in hkrati nova oblika dela, kjer so se člani seznanili s proizvodnimi problemi, ki nastajajo predvsem zaradi preskromnih delovnih prostorov.

Ti pa niso neodstranljivi.

M. Ž.

● KIK »POMURKA« MURSKA SOBOTA:

Velik poudarek izobraževanju

Kljub temu, da je v kmetijsko industrijskem kombinatu »POMURKA« zaposlenih že precej strokovnjakov, daje kolektiv tega kombinata štipendiranju in izobraževanju na delovnem mestu velik poudarek. V šolskem letu 1964/65 štipendirajo na raznih visokih, višjih in srednjih šolah 48 tovarišev in tovarišic. Največ jih štipendirajo na biotehnični - agronomski fakulteti (11), višji agronomski šoli (4), ekonomski fakulteti (3), kmetijski srednji šoli (8) in podobno. Poleg tega pa 20 članov kolektviva študira izredno na višji agronomski, komercialni, pravni in ekonomski srednji šoli. Samo v tem šolskem letu bodo za štipendije porabili 5 milijonov 600 tisoč dinarjev. Milijon dinarjev pa bodo prispevali za stroške šolanja izrednih študentov.

Letos bodo priredili tudi več strokovnih tečajev za člane kolektiva. Za kmetijske delavce imajo v načrtu pripraviti štirinajst 10 do 14-dnevnih tečajev v izobraževalnem centru v Rakičanu. Računajo, da se bo teh tečajev udeležilo več kot 300 kmetijskih delavcev. Poleg tega pa se bo 20 traktoristov šolalo v poklicni strojni šoli v Mariboru. Posebne tečaje pripravljajo tudi za člane kolektiva tovarne mesnih izdelkov. To bodo tečaji za priučitev na delovno mesto in tečaji za kvalificirane mesarje. Tečaje pripravljajo tudi v obratu tovarne mlečnega prahu in v obratu za gozdno in lesno gospodarstvo. Računajo, da bo vse strokovne tečaje v zimskih mesecih obiskovalo okoli 600 članov kolektiva — delavcev. Poleg strokovnih tečajev pa pripravljajo še krajše informativne seminarje in seminarje po obratih za člane samoupravnih organov.

-nik-

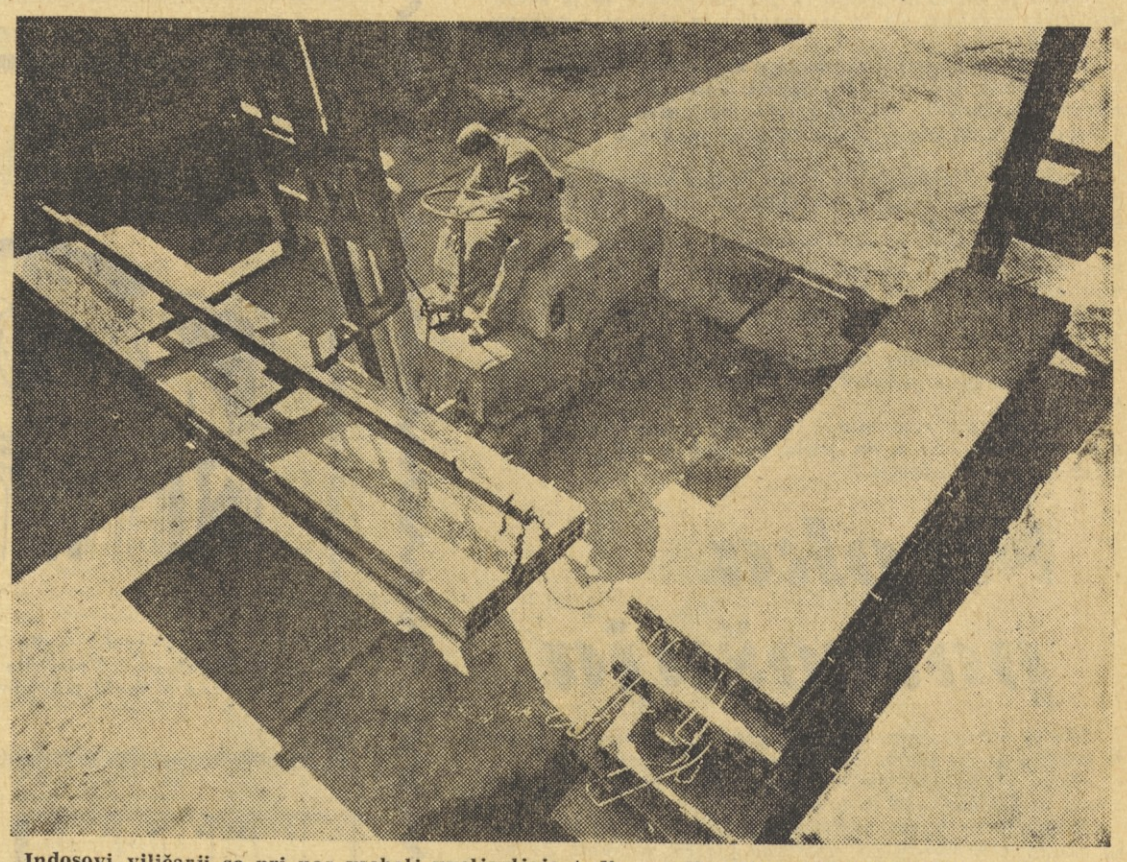

Indosovi viličarji se pri nas vsebolj uveljavljajo tudi v gradbeništvu. Pri dviganju in prevozu gradbenih montažnih elementov prihranijo z njimi veliko dragocenega časa Foto: M. Sparovec

● JESENICE:

Srečanje železarjev – športnikov

Sindikalna podružnica Železarne Jesenice je priredila pred dnevi na igrišču pod Mežakljo mednarodno srečanje železarjev — športnikov. Povabila je člane kolektiva Strojne tovarne »Danielli« iz Udin, ki so odigrali z jeseniškimi železarji prijateljsko nogometno in košarkarsko tekmo. V nogometni tekmi so zmagali gostje s 3:1 (2:0), v košarkarski pa jeseniški železarji s 64:35 (25:17). Športnemu srečanju je sledil skupen izlet po Gorenjski.

Povratno srečanje bo decembra v Udinah.

L.

● POSTOJNA:

Za boljše počutje gradbenih delavcev

Na postojnskem področju zaposlujejo delovno silo iz drugih republik predvsem gradbena podjetja in to: Gradnje, Primorje in Kraški zidar. Preko zime bo na gradbiščih ostalo približno 180 delavcev, od tega kar 50 vajencev.

Za te ljudi je kaj malo poskrbljeno za koristno koriščenje prostega časa. Sicer imajo nekaj fizkulturnih rekvizitov, šahe, razne igre in radioaparate, toda to bi bilo v glavnem lahko tudi vse.

Klubska sekcija postojnske »Svobode« pa je te dni sprejela sklep, da bodo za te delavce prirejali vsakih 14 dni vesele klubske večere s pisanim sporedom, na katerih bodo poleg članov raznih sekcij »Svobode« in pripadnikov JNA, sodelovali tudi delavci sami. Ob teh večerih pa se bodo delavci lahko pogovorili in seznanjali z drugimi problemi iz delovnega razmerja, socialnega in zdravstvenega področja. Nedvomno bodo v tem sistemu izkoriščanja prostega časa sodelovale tudi gospodarske organizacije, ki te ljudi zaposlujejo, saj jim navsezadnje tudi ne more biti vseeno, kako se počutijo.

B. A.

● ŽELEZARNA JESENICE:

Zasedanja CDS morajo biti dobro pripravljena

UO Železarne Jesenice je na svoji 10. seji razpravljal med drugim tudi o metodi dela upravnega odbora. Člani UO so ugotavljali, da zadnja seja CDS ni bila dovolj dobro pripravljena, ker so o nekaterih točkah predhodno premalo razpravljali in jih premalo proučili, niso bile dovolj zrele za razpravo in odobritev. Sklenili so, da bo o vseh vprašanjih, ki jih bo obravnaval CDS, predhodno razpravljal upravni odbor. Na zasedanjih CDS tudi ne bodo več poročale komisije, temveč uprava. Komisije pa bodo dajale k poročilom uprave svoje mnenje oziroma predlagale rešitev. Novost načina samoupravljanja v jeseniški železarni ima svoje pozitivne strani, zato pričakujejo, da bo prinesla pozitivne uspehe.

L.

● »ŽELEZARNA« JESENICE:

Lepi proizvodni uspehi predelovalnih obratov

V oktobru mesecu je kar pet oddelkov ekonomske enote Predelovalnih obratov doseglo rekordno proizvodnjo. V lužilnici so izlužili 8.130 ton toplo valjane žice in trakov, kar je za 437 kg na uro na moža več, kot znaša lanskoletno povprečje. To pa je omogočilo tudi hladni valjarni, da je lahko izvaljala 2.250 ton hladnovaljanih trakov, kar je rekordna proizvodnja enega in drugega obrata. Doslej najvišjo storilnost je dosegel tudi oddelek žarilnica. Izžarili so 3.728 ton hladnovaljanih trakov in žice za nadaljnjo predelavo.

Proizvodnja pocinkane žice v količini 808 ton je tudi rekordna za ta oddelek. Niso pa stali ob strani žičarji, ki so dosegli v oktobru proizvodnjo 140 kg na uro na moža, kar je za 35 % več, kot je povprečje v lanskem letu.

Kot peti rekord pa je bil dosežen v odpremi, saj so odpremili v oktobru mesecu 6.557 ton hladnovaljanih trakov in žice. S temi proizvodnimi uspehi je EE predelovalnih obratov v oktobru mesecu presegla mesečni proizvodni načrt za 14,6 %, kar je v veliki meri pripomoglo, da je bil operativni mesečni načrt skupne proizvodnje dosežen s 102,0 % za celotno železarno.

T. S.

● »INLES« RIBNICA:

Povprečni osebni dohodek 44.500 din

Iz podatkov desetmesečnih proizvodnih uspehov Kombinata lesne industrije »Inles« Ribnica z obrati v Podpreski, Loškem potoku, Sodražici, Kočevju, Prigorici in Ribnici je razvidno, da je ta 1.100-članski delovni kolektiv, ki dela na območju dveh občin, dosegel vidne proizvodne uspehe. Do konca oktobra je obrat »Hrast« v Prigorici izpolnil letni plan, celotni delovni kolektiv ga je izpolnil z 92 %, kjub temu, da obratom tega kombinata primanjkuje hlodovine; po dosedanjih podatkih nekaj nad 7 tisoč kubičnih metrov. Vzporedno z vsemi prizadevanji so člani delovnega kolektiva vložili vso skrb tudi izpolnjevanju izvoznih nalog. Tako so letni plan izvoza izpolnili do konca oktobra za okoli 90 % in upajo, da bodo letni plan izvoza celo presegli.

Proizvodne uspehe je treba pripisati vsem obratom, ki so vložili vse napore, da ne bi pri izpolnjevanju mesečnih planov zaostajali, kot se jim je to dogajalo v preteklih letih. S prizadevanjem za večje proizvodne naloge in povečano delovno storilnost so dosegli višje osebne dohodke in tako znaša povprečje dohodka na mesec na zaposlenega okoli 44.500 din.

Kljub tem uspehom, pa se bodo na bližnjih občnih zborih sindikalnih podružnic, na posameznih obratih temeljiteje pogovorili o tem, kako doseči s smotrnejšim izkoriščanjem obstoječih strojnih naprav in boljšo izrabo surovin, še večje gospodarske uspehe.

-vd-

S posebnim zadovoljstvom bodo letošnji dan republike praznovali delavci gradbenega podjetja »Primorje« v Postojni, ker se bodo iz lesenih provizorijev preselili v nov samski dom. V stavbi je prostora za 200 abonentov, ogrevanje je centralno, poskrbljeno pa je tudi za kulturno izživljanje v prostem času, saj je v domu tudi opremljena klubska soba Foto: Filač

PISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV

vzrokov je razumljivo, da so včasih zahteve, posebno iz vrst zasebnih proizvajalcev, pretirane ali pa ne sodijo v okvir odločanja določenih organov.

Pred sprejetjem statuta se bomo morali pomeniti in določiti organom upravljanja natančno razmejen krog njihovih pristojnosti, ker lahko samovolja in osebni interesi posameznikov v obratnih primerih resneje ovirajo in kršijo pravice, ki tem organom gredo.

Tudi družbeno-politične organizacije niso še odigrale svoje vloge za dosledno uvajanje načel našega sistema v življenje zadruge. Sestankarstvo je morda preživela oblika vključevanja v družbeno življenje, vendar je pri nas premalo razgovorov, utemeljene kritike in truda za rast proizvodnje. Preblizu so nam le zboljšani pogoji osebnega standarda, ki so sicer naš cilj. Pot do takih pogojev pa je skrb za izboljšano organizacijo proizvodnje, za postavljanje kadrov na prava mesta. Bojimo se večjih organizacijskih ukrepov, premestitev in podobno, čeprav smo prepričani v učinkovitost takih ukrepov.

Na sejah naših organov upravljanja je premalo zahtev po taki diskusiji. Morda je to težje pričakovati od zasebnih proizvajalcev, ker ne morejo biti tako podrobno poučeni o notranjih dogajanjih v zadrugi. Vendar bi se morali tudi zastopniki zasebnih proizvajalcev zanimati za čimboljše rešitve nekaterih notranjih problemov in to izražati na primeren način: ugodni finančni rezultati zadruge bodo nedvomno ugodno vplivali tudi na zasebni sektor. Ni dovolj, da zasebni proizvajalci zahtevajo višje odkupne cene za svoje proizvode. Zadrugi morajo najprej z razumevanjem in objektivno kritiko pomagati, ker bo le zadruga kot močna delovna organizacija lahko uveljavila tudi solidne prodajne cene briškim kmetijskim proizvodom.

Odprava nekaj tu načetih pomanjkljivosti bo vsekakor prispevala k temu, da bomo res v polni meri uporabljali pravice, ki jih imamo.

FRANJO BATAGELJ

Humoreska

Jesen je prišla v deželo in pri Korenovih se je sestal družinski kolektiv, da bi razpravljal in sklepal o nakupu ozimnice.

Najprej je mama, predsednica krajevnih žena, govorila o potrebah, potem je ata, tajnik sindikata, govoril o finančnih možnostih, sin, ki študira matematiko in je študentovski funkcionar, pa je potrebe računsko usklajeval z možnostmi.

Potem so sklenili, da bo mama kupila krompir, jabolka, čebulo in česen, sin zase konfekcijski zimski plašč, ata pa kurjavo.

Naslednje jutro je mama vzela iz družinske blagajne svoj delež in odšla na trg. Ko sta se popoldne vrnila domov ata in sin je bil štedilnik hladen, mama pa je navdušeno tekala po stanovanju z novim sesalcem za prah pred seboj.

»Poglejta, kaj sem kupila, in kako vleče...«

»Dobro vleče,« je rekel ata, »kje pa je krompir, kje so jabolka...«

»Oh, veš, šla sem mimo trgovine, videla sem sesalec v izložbi, tako sem si ga želela, ne bodi no tak, vse moje prijateljice ga že imajo.«

Široka potrošnja

Oče je rohnel in ven in ven govoril o ozimnici, ko pa je kazalo, da bo mama bruhnila v jok, je dejal:

»Zdaj je, kar je, nekje bomo morali najti denar, ne cmeri se, na napakah se učimo.«

Drugo jutro je sin vzel svoj delež, ki so ga namenili za nakup konfekcijskega zimskega plašča, obljubil, da ne bo posnemal matere in odšel z doma.

Ko se je ata vrnil iz službe, je na mizi stal gramofon iz katerega se je razlegalo rjovenje tistih štirih dolgolasih Angležev, sin pa se je sredi kuhinje zvijal v divjem ritmu.

Oče se je sesedel na zaboj za kurjavo in drugega ni mogel spraviti iz sebe kot obupen vzdih:

»Tudi ti, sine.«

»Saj sem resno mislil kupiti plašč, zelo resno, pa sem srečal prijatelja, ki je kupil prav takle gramofon in me je zagrabilo, bilo je močnejše kot jaz, ata, ne bodi no hud, nobenega veselja mi ne pustiš.«

Oče pa je le bil hud in še mama se je jezila, zvečer pa sta rekla:

»Po toči zvoniti je prepozno, gledati moramo naprej, sicer pa drži, da se na napakah učimo.«

Tretje jutro je ata vzel svoj delež za nakup kurjave in dejal, da jima bo že pokazal, kaj se pravi biti mož beseda.

Domov se je vrnil šele pozno zvečer, nekoliko okajen, na novem kolesu.

»Le glejta ga, kaj ni lep, in kako teče. Prav takega sem si želel.«

Zdaj sta kričala mama in sin, oče pa jima je najprej dopovedoval, da premoga tako in tako ni mogel kupiti, ker ga nikjer nimajo, potem pa je ves skrušen priznal svojo krivdo in končno so vsi skupaj rekli:

»Vsaka šola nekaj stane, sicer pa — na napakah se učimo.«

Denarja za ozimnico pa le ni bilo.

(Lahko je, tovariši, v družbeno-ekonomskem dogajanju ugotoviti, da ni denarja in potlej storiti vse, da bi ga dobili, kot so vsak dan v svojem družbenem uveljavljanju delali trije Korenovi, ni pa lahko plačevati svoje napake iz lastnega žepa.)

Kaj so potlej storili Korenovi pa že tako vemo, saj nas je veliko v podobnem položaju. JANEZ VOLJČ

Za razvedrilo in kratek čas

— Ne veste, kako bi prišli do stanovanja? To je pa enostavno! Vplačajte takoj štiri milijone, za ostalo pa vzemite v banki posojilo!

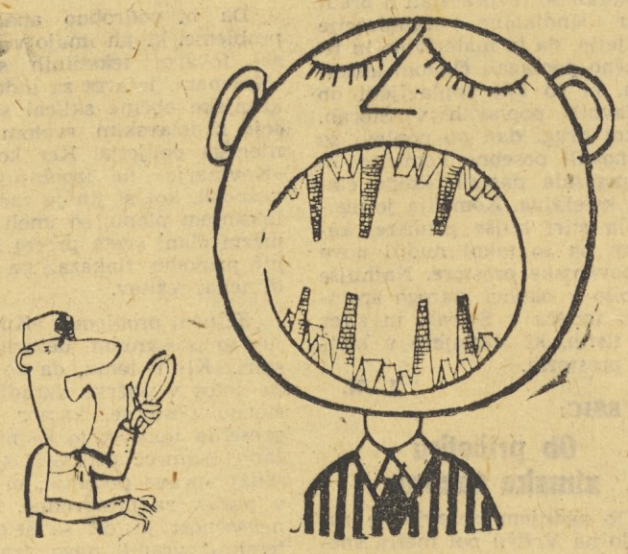

KOMUNA

— Precej je pokvarjenih, nekaj jih bomo morali izruvati!

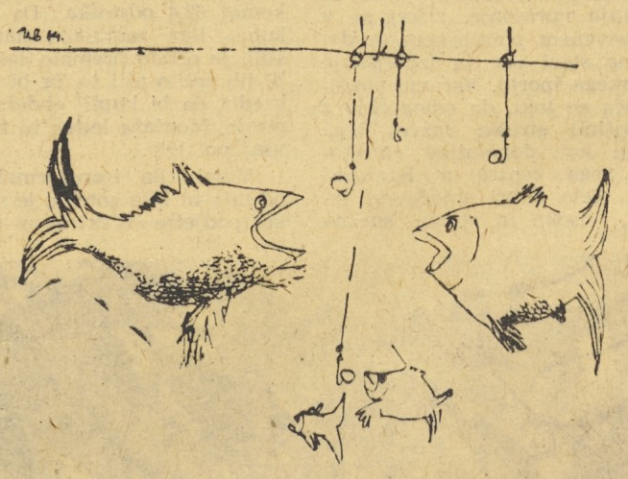

DRAGINJA

— En sam kruh, moka in polenta... nikjer nobenega črva!

— Hja, menda so tudi črvi meso!?

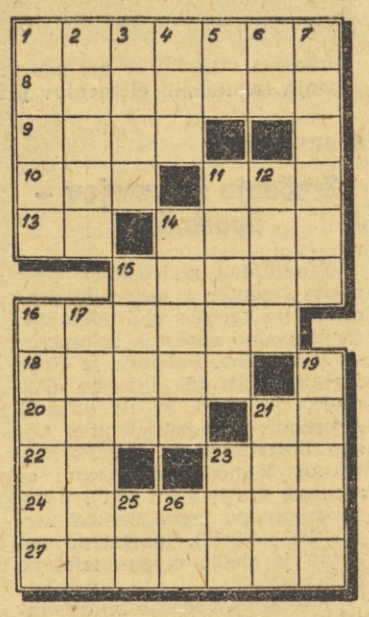

Križanka

Vodoravno: 1. nadomestek, 8. otok v Tihem oceanu (pod upravo ZDA), kjer so bile največje amfibijske operacije v II. svetovni vojni, 8. manjša vrsta južnoameriške udomačene kamele, tovorna žival, ki daje mleko, volno in meso, 10. reka v Bosni, 11. štampiljka, 13. predlog, 14. staja, vratca v plotu (množ.), 15. obrtnik, 16. zastava, 18. polotok pri Dubrovniku, 20. mitološki letalec, 21. staroegipčanski naziv za človekovega dvojnika, dušo, ki ga je ščitila in po smrti nadaljevala življenje v mumiji, 22. prislov zanikanja,23. pevski glas, 24. kemični element, kovina iz vrste redkih zemelj, 27. drevo z užitnimi plodovi.

Navpično: 1. pristaniško mesto v grški Makedoniji, 2. trik, prevara, 3. sozvočje končnih glasov v stihih, 4. osebni zaimek, 5. znak za kemični element, 6. naša in tuja črka, 7. mesto v severni Afriki, 11. hrastov plod, 12. reka na Bavarskem, 14. polotok na Rabu, 15. pokrivalo, 16. starorimski pisec (pismo o izbruhu Vezuva), 17. vsemirsko prevozno sredstvo, 19 ime slov. pevke popevk (Levstik), 21. priostren kolec, 23. grobo orientalsko sukno, 25. samoglasnik in soglasnik, 26. avtomobilska kratica Libanona.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. Pompeji, 7. emajl, r, 8. nek, 9. ala, 11. aloa, 13. in, 14. ta, 15. Tine, 17. Jakac, 18. Avala, 20. sito, 21. kš, 23. F(ranc) S(merdu), 24. Sora, 26. ata, 28. bok, 29. Irena, 31. terital.

Navpično: 18. asfalt.

Prikolice za varno vožnjo

Proizvaja

TEHNOSTROJ LJUTOMER

Prešernova cesta 40

Telefon 81-035
81-064

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

RAZPISNA KOMISIJA PRI

SGP »PROJEKT« — KRANJ

ponovno razpisuje delovno mesto

DIREKTORJA PODJETJA

Pogoji:

visokostrokovna izobrazba z najmanj 5-letno prakso pri vodenju v gospodarskih organizacijah ali srednja strokovna izobrazba z najmanj 15-letno prakso pri vodenju v gospodarskih organizacijah.

Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim življenjepisom je dostaviti razpisni komisiji pri SGP »Projekt« — Kranj, Nazorjeva ulica 1 v roku 15 dni po objavi razpisa.

Spored RTV Ljubljana za teden od 26. novembra do 2. decembra 1964

ČETRTEK
26. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — V rojstno mesto naše republike — 9.25 »Glasbeni vedež« — 9.45 Domače viže in napevi — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Opoldanski domači pêle-mêle — 12.30 Delovni kolektivi — delovnim ljudem — 13.15 Obvestila in žabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Naši pevci v operah iz svetovnega repertoarja — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Čestitke za praznik — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 »Odskočna deska« — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Lirike skozi čas — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Od Bacha do čeških klasikov — 24.00 Zadnja po[illegible] in zaključek oddaje

PETEK
27. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 60.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji divertimento — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Čestitke za dan republike — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe na pesmi Srečka Kosovela — 10.55 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj narodnih k pozdravu pred dnevom republike — 12.30 Drobni prizori iz opere — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Igra klavirski duo Anne Bakowski - Kurt Černe — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Čestitke k dnevu republike — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavnih melodij — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večedni radijski dnevnik — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.40 Vloga zbora v evropski glasbi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nokturio — 23.15 Pesem noči... — 24.00 Zadnja poročila

SOBOTA
28. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.05 Poje Šentjernejski oktet — 8.25 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — Ko sem srečal Slavico — 9.25 Mladi glasbeniki zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje Ljubljana-Center — 9.45 Četrt ure s hammond orglami — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj domačih v instrumentalnih zasedbah — 12.30 Pesmi iz partizanskih dni — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Iz oper jugoslovanskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik —15.30 Čestitajo vam... — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov (čestitke za 29. november) — 18.00 Razgovori z delegati za VIII. kongres — 18.30 Praznik mladosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Mladinska oddaja: Modrostni zob — 21.00 »Z naših javnih radijskih oddaj« — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Plesna glasba — 00.05 Z vedrimi melodijami v dan republike — 1.00—2.00 Plesna glasba

NEDELJA
29. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05—6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.15 Znane melodije — iskrene čestitke — 7.40 Pozdrav dnevu republike — 7.45 Rado Simoniti: Kolednica mladinskih brigad — 8.00 »Veseli tobogan« — 9.05 Naši kolektivi čestitajo za dan republike — 10.00 Branko Čopić: Osma ofenziva — 10.50 Pojo slovenski reprezentančni vokalni ansambli — 11.25 Novost iz naših studiov — 12.05 Naši kolektivi čestitajo za dan republike — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Razgovor z delegati za VIII. kongres ZKJ — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Iz jugoslovanske operne ustvarjalnosti — 17.05 Radijski igra — Balada o trobenti in oblaku — 18.00 Skupni program JRT — Studio Zagreb — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 V nedeljo zvečer — 21,00 Lepa je moja dežela — 21.30 Jugoslovanska komorna glasba — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila

PONEDELJEK
30. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Kolektivi kolektivom ob dnevu republike — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Pevski pozdrav bolgarskih pevcev iz Sofije — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 V nove zarje... — 11.00 Jugoslavija in mednarodno gospodarstvo — 11.15 Novi posnetki narodne in narodno-zabavne glasbe — 12.05 Srečanja ob dnevu republike — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Domači zvoki — 14.00 Odmevi iz dežel tisočerih jezer — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Od Celja do Žalca — 16.00 Na rob festivalu »Opatija 64« — 17.05 Glasbena križanka št. 4 — 18.00 Za kulturnimi vrednotami — 18.20 Zvočni razgledi — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Slovenski pevci in instrumentalisti v zabavni glasbi — 21.00 Boris Papandopulo: Legende o drugu Titu, kantata na tekst Vladimira Nazora — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK
1. decembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.40 Naša mladina poje o revoluciji — 9.00 Po kurirjevi sledi — 9.20 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Planinska reportaža — 11.30 Domače viže in napevi — 12.05 Opoldanski cocktail — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Komorni zbor RTV Ljubljana in Slovenski oktet — 14.05 Za vsakogar nekaj... — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Giuseppe Verdi: Trubadur, radijska priredba opere — 17.05 Ob petih se zavrtimo — 18.00 Na mednarodnih križpotjih — 18.15 Za dedke in babico iz našega arhiva zabavnih melodij — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski devnik — 20.00 Majhen recital sopranistke Zlate Ognjanović — 20.20 Radijska igra — 21.15 Serenadni večer — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Nočni koncert skladb jugoslovanskih skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA
2. decembra

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Vokalni kvartet »Veseli fantje« — 9.25 Veseli hribovci in ansambel Mihe Dovžana — 9.45 Med domačimi in tujimi solisti — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Zabavni zvoki — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Iz sodobne slovenske operne ustvarjalnosti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — Žalostno leto 1212 — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Tako poje naša dežela — 15.45 Lahka glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Slovenski reproduktivni umetniki v preteklosti in danes — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zbor madrigalistov visoke šole iz Kölna poje »Ciganske pesmi« Johannesa Brahmsa — 20.20 Mihail Glinka: Ivan Susanin, radijska priredba opere — 22.10 Igramo za ljubitelje zabavnih zvokov — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz s plošč — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

Značilnosti kraja narekujejo razvoj zdravstvene službe

Pred letošnjim dnevom republike bo v Trebnjem odprto novo poslopje Zdravstvenega doma. V njem bodo vse zdravstvene službe, ki so doslej poslovale v nevzdržnih prostorih. Novi zdravstveni dom je vsekakor pomembna pridobitev za komuno in še posebej za njeno gospodarsko središče.

Komuna Trebnje sodi med srednje velike komune. Je občina v razvoju, ki ima vse možnosti, da z lahko industrijo, proizvodno obrtjo, predvsem pa s kmetijskim in turističnim gospodarstvom izboljšuje svoj narodni dohodek. Precejšen poudarek velja sodobni kmetijsko-živinorejski proizvodnji, saj predstavljajo predeli okoli Temenice ter v mirenski dolini idealno osnovo za proizvodnjo krmnih rastlin. Sicer pa daje komuni posebno obeležje vrsta različnih proizvodnih organizacij: od »Komunalnega podjetja« do obratov »Litostroj«, »Modna oblačila«, »Kemooprema« do večjih obrtnih delovnih organizacij.

Komuni in njenemu upravnemu središču — Trebnje — daje poseben pečat bližina avtomobilske ceste. Ob centru komune ter po odloku o vplivnih območjih občine, pa se prav tako oblikujeta v posebni komunalni središči naselji Mirna in Mokronog. Za vsa tri — za Trebnje, Mirno in Mokronog — je značilno uveljavljanje družbenih služb.

Umevno potemtakem, da so tudi dolgoletna prizadevanja občinske skupščine in občanov veljala organizaciji zdravstvene službe, ki bi imela ustrezno središče v mestu, kjer je danes sedež komune — v Trebnjem. Novi zdravstveni dom nikakor ni nastal čez noč, ampak je rezultat dolgoletnega dela. Skladno z njim je doživela temeljite spremembe tudi struktura zdravstvenega kadra, ki mu je zaupana preventivna in kurativna zdravstvena dejavnost za potrebe 17.000 občanov.

Zdravstveni dom Trebnje je center zdravstvenega omrežja v komuni. S splošno in zobno ambulanto, z dispanzerjem za žene in otroke, s protituberkuloznim dispanzerjem, z okulistično ambulanto ter s predvidenim lastnim laboratorijem nedvomno predstavlja temeljno možnost za dobro poslovanje zdravstvene službe v komuni. Te njegove dejavnosti še dopolnjuje funkcija lekarne.

Zdravstveno omrežje v komuni dopolnjujeta zdravstveni postaji v Mokronogu in Mirni. Lani obnovljeno poslopje zdravstvene postaje v Mokronogu povsem ustreza današnjim normativom za opravljanje preventivne in kurativne zdravstvene dejavnosti. Ob splošni ambulanti posluje na tej postaji tudi zobna ter posvetovalnica za otroke.

Pred mesecem dni pa je bila dograjena splošna ambulanta v Mirni. Z zobno ambulanto ter s posvetovalnico za otroke pomeni ta zdravstvena postaja pomembno pridobitev za tamkajšnji krog prebivalcev. Njen pomen še posebej poudarja bližina gospodarskih organizacij, ki preštevajo razmeroma dokaj številne delovne kolektive. Njeno funkcionalnost poglablja lastni depo zdravil, ki so na voljo zavarovancem, ki iščejo v tej ambulanti kakršnekoli zdravstvene usluge.

Trenutno razpolaga zdravstvena služba v komuni s tremi zdravniki splošne prakse, z dvema zobozdravnikoma ter z zdravnikom za otroške bolezni. Ta personal dopolnjujejo 4 medicinske sestre, dva zobotehnika, 3 bolničarke, 3 babice in ena laborantka. Za zdravniške dejavnosti, ki le niso tako vsakdanje nujnosti, pa Zdravstveni dom honorarno zaposluje zdravnika ginekologa, ftiziologa in okulista. Število zdravstvenih delavcev, ki danes delajo za potrebe občanov, je neprimerljivo z nekdanjim stanjem, ko sta za celotno območje komune opravljala zdravniške usluge le dva zdravnika. Obenem pa je današnje število zdravstvenih delavcev v komuni osnova za nadaljnja prizadevanja občinske skupščine in zdravstvenih delavcev, ki namerjajo s smotrno štipendijsko politiko v bodoče še izpopolniti število zdravstveni službi in občanom potrebnih zdravstvenih delavcev.

Ta namen opravičuje današnja funkcija zdravstvenega doma v Trebnjem. Njegove naloge so namreč obširna dejavnost: proučuje zdravstveno stanje občanov; preprečuje in zatira nalezljive bolezni, socialne in druge bolezni; skrbi za splošno izboljšanje higiene na javnih mestih, v gospodarskih organizacijah, delavskih domovih, internatih, šolah ter drugih prostorih, kjer se zbirajo ljudje zaradi skupnega dela; organizira in izvaja patronažno službo; izvaja zdravstveno varstvo nosečnic, dojenčkov in mater, predšolske in šolske mladine; skrbi za zdravstveno prosveto in zdravstveno vzgojo; daje vsevrstno ambulantno zdravstveno pomoč in zdravljenje na domu; zbira po navodilih pristojnih družbeno-političnih organov podatke za zdravstveno statistiko in vodi zdravstveno evidenco; skrbi za strokovni napredek zdravstvenega in ostalega osebja; daje analize o zdravstvenem stanju; daje predloge občinski skupščini, njegovemu svetu, pristojnemu za zdravstvo in ostalim organom zdravstvene službe za izdajanje ukrepov v cilju izboljšanja zdravstvene službe; organizira in skrbi za izvedbo preventivnih zdravstvenih ukrepov, zlasti za cepljenje in osnovne sanitarne ukrepe; opravlja druge naloge, ki so mu zadane s posebnimi predpisi za zdravstvo pristojnih organov skupščine itd.

Vse te naloge pa bo Zdravstveni dom lahko uspešneje opravljal v novem zdravstvenem domu z zdravstvenima postajama v Mokronogu in Mirni ob nadaljnji podpori občanov, občinske skupščine in drugih družbeno-političnih organizacij ter komunalne skupnosti socialnega zavarovanja.

»Lekarna« zasluži svoje poglavje. Doslej je nudila svoje usluge v povsem neustreznih prostorih. Niskopritlična zgradba, v kateri so bili prostori stare lekarne, je služila svoje času drugim namenom. V njej je bilo delo lekarne omejeno samo na posredniško vlogo med dobavitelji in potrošniki zdravil. V novih prostorih Zdravstvenega doma pa bo lahko postala »Lekarna« trgovina in laboratorij hkrati. Nikjer ni rečeno, da bo njen promet v novem okolju občutno porastel, dejstvo pa tiči v resnici, da bodo njene usluge neprimerno bližje potrošniku.

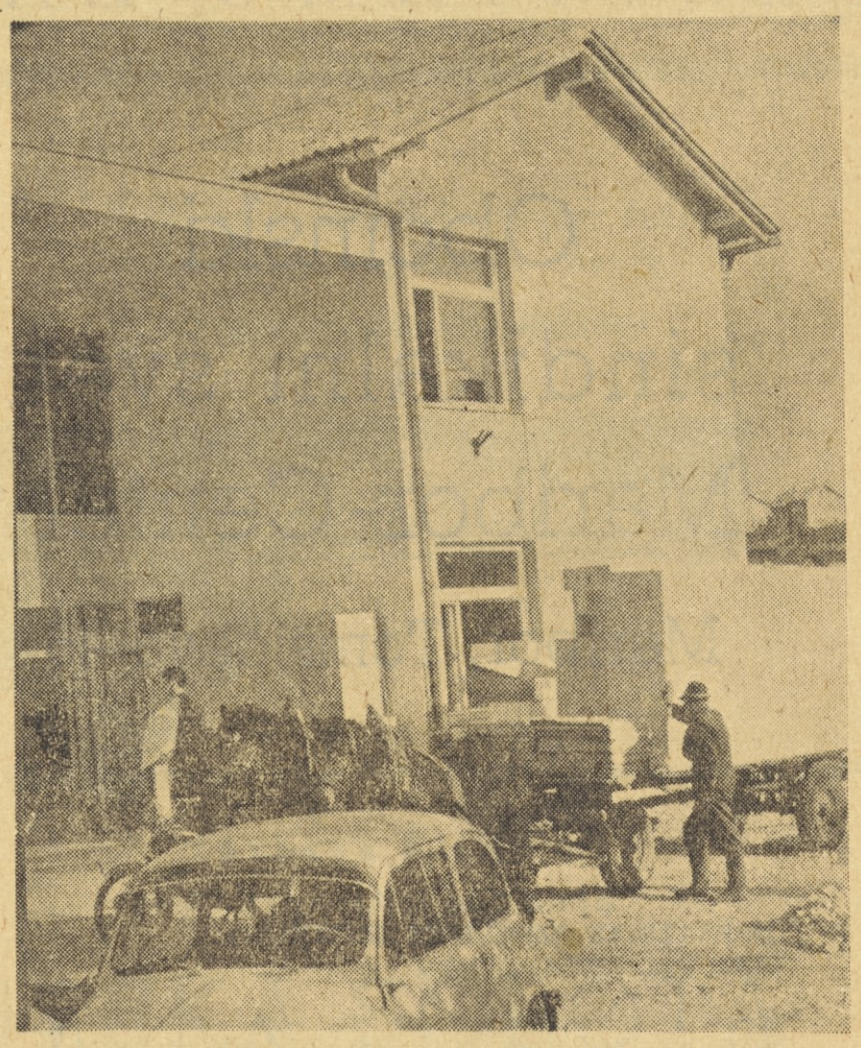

Poslednje priprave pred otvoritvijo Zdravstvenega doma

Pogled na novo poslopje Zdravstvenega doma v Trebnjem, katerega svečana otvoritev bo na dan republike

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Okrajni sindikalni svet

s svojimi občinskimi sindikalnimi sveti
čestita ob prazniku dneva republike vsem delovnim ljudem in jim želi še mnogo delovnih zmag

Tovarna rezalnega orodja Prevalje

PROIZVAJAMO:
pile in raspe
orodje za strojno obdelavo lesa
rezkarje za obdelavo kovin

ČESTITAMO VSEM POSLOVNIM SODELAVCEM IN NAROČNIKOM ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Železniško transportno podjetje Novo mesto

Občinski sindikalni svet Novo mesto

Cenjenim potrošnikom priporočamo nakup izdelkov renomirane

Tovarne pletenin in konfekcije Maribor

PIK MARIBOR IZDELUJE:
moške in otroške strajce ter moške pižame iz kvalitetnih materialov

Ob dnevu republike čestita kolektiv TOVARNE PLETENIN IN KONFEKCIJE PIK MARIBOR vsem svojim potrošnikom, odjemalcem in poslovnim prijateljem

Vsem pacientom in obiskovalcem želimo ob dnevu republike mnogo zadovoljstva in mnogo delovnih uspehov

Klimatsko zdravilišče in mladinsko okrevališče FRANC ROZMAN Gozd - Martuljek

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Občinski sindikalni svet Maribor-Center

Maribor, Tomšičeva 45

Občinski sindikalni svet Maribor-Tabor

Maribor

OB PRAZNIKU REPUBLIKE ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM

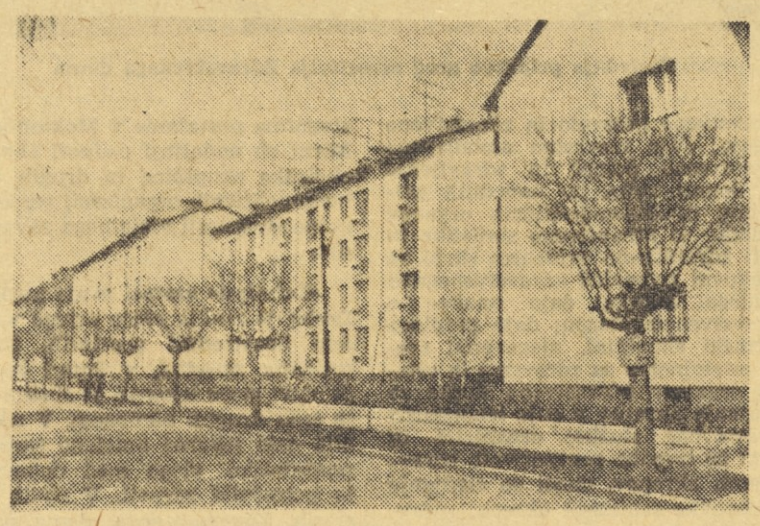

OPUŠČAMO KLASIČEN NAČIN GRADNJE
TER UVAJAMO SKUPNO S KOOPERANTI NOVO,
NAPREDNEJŠO TEHNOLOGIJO DELOVNEGA
POSTOPKA
PROIZVAJAMO STANOVANJA ZA TRŽIŠČE
PO LASTNIH PROJEKTIH

DELOVNI KOLEKTIV IN SINDIKALNA PODRUŽNICA

Splošno gradbeno podjetje

KONSTRUKTOR

MARIBOR - SERNČEVA UL. 8

VODNA SKUPNOST DRAVA-MURA

Maribor

Občinski sindikalni svet - Sevnica

čestita za praznik republike in 30-letnico obstoja sindikata v Sevnici

VELETRGOVINA

TANIN

MARIBOR, JURČIČEVA 8/II

V naših poslovalnicah in skladiščih:

SKLADIŠČE NA VELIKO — Pobreška 20 — kemikalije, barve, laki, plastika, delovna zaščita, usnje

PLINI — Koroška cesta 162 — skladišče plinov

PRODAJALNA I — Vetrinska 26 — barve, laki in kemikalije

PRODAJALNA II — Vetrinska 26 — plastične mase in izdelki iz plastičnih mas

PRODAJALNA III — Koroška cesta 13 — usnje, vrvarski izdelki, tapetniške in čevljarske potrebščine

PRODAJALNA IV — Partizanska cesta 21 — usnje, čevljarske potrebščine in vrvarski izdelki

PRODAJALNA V — Tyrševa 1 — drogerija

PRODAJALNA VI — Koroška cesta 11 — drogerija

PRODAJALNA VII — Trg revolucije 9 — plastika za gospodinjstvo

PRODAJALNA VIII — Partizanska cesta 3—5 — drogerija

Nudimo kvalitetno blago in se priporočamo

Obrtno proizvodno podjetje

ALMA

Maribor, Strossmayerjeva 26

PROIZVAJA PLASTIČNO EMBALAŽO IN GALANTERIJO IZ POLIETILENA PVC IN POLIURETANSKE PENE

Trgovsko podjetje

SEVNICA

Tovarna umetnih brusov

Maribor
Tržaška c. 60

Proizvaja umetne bruse pod zaščitnim znakom SWATY

NA OSNOVI KERAMIČNEGA BAKELITNEGA IN ŠELAK VEZIVA

Priporoča se s svojimi kvalitetnimi proizvodi

Komunalni zavod za socialno zavarovanje

Maribor

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem...

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Kolektiv

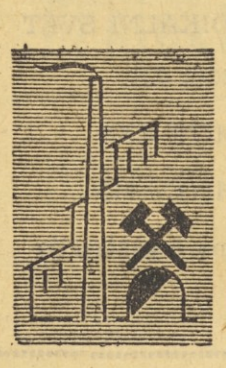

Rudnikov svinca in topilnica Mežica

S SVOJIMI OBRATI »VESNA« IN »LITIJA«

ČESTITA

VSEM DELOVNIM LJUDEM

ZA PRAZNIK REPUBLIKE 29. NOVEMBER

IZDELUJEMO MOŠKO IN OTROŠKO PERILO

TER MODERNE OBLAČILNE P DMETE

CENJENIM KUPCEM SE PRIPOROČAMO!

TOVARNA OBLAČIL, PERILA IN PLETENIN

MURSKA SOBOTA

KOMUNALNA BANKA
Maribor Orožnova 2

IN NJENE EKSPOZITURE

Mestna hranilnica Maribor – TRG SVOBODE 6

Lenart v Slovenskih goricah

Ormož

Gornja Radgona

- sprejemajo hranilne vloge in otvarjajo žiro račune privatnim osebam,
- hranilne vloge se obrestuje po 5 do 7 % letno,
- tajnost hranilnih vlog je zajamčena,
- za obveznosti iz hranilnih vlog jamči federacija

Mednarodni, medkrajevni in mestni potniški promet, izlete po domovini in v inozemstvo, remont motornih vozil

vam nudi

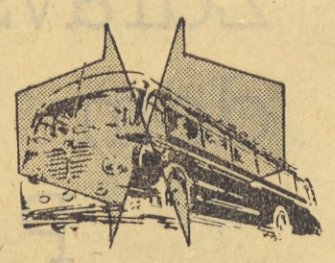

AVTOBUSNI PROMET

MARIBOR – TRŽAŠKA 41

Tovarna kovanih izdelkov

Ruše pri Mariboru

Trgovsko podjetje

Zarja
Ormož

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI
ČESTITA IN SE PRIPOROČA
ZA CENJENI OBISK

Naše podjetje izdeluje v priznani kvaliteti vse vrste lepenk po zmerih cenah.

PRIPOROČAMO SE!

ČESTITAMO SVOJIM CENJENIM OD-JEMALCEM IN DOBAVITELJEM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM

KOLEKTIV

Tovarne lesovine in lepenke
CERŠAK

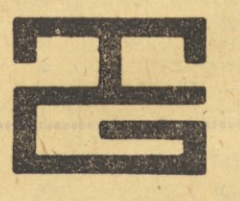

PODJETJE ZA INŽENIRSKO TEHNIČNE GRADNJE

»Tehnogradnje«

MARIBOR, STRMA ULICA 10 a

IZVAJA IN PROJEKTIRA V INŽENIRSKO TEHNIČNO STROKO SPADAJOČA GRADBENA DELA

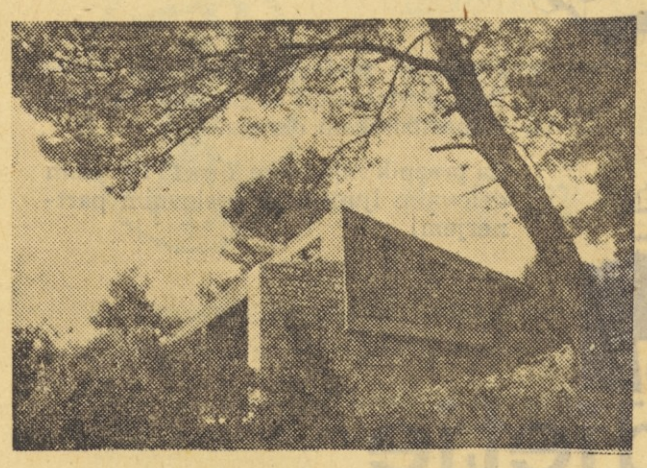

Sedaj izvaja podjetje dela na dolinskem jezu in elektrarni Kruščica – Lika, na elektrarni Srednja Drava I in na mostovih preko reke Evfrat v Siriji

---

Občinska skupščina

Slovenska Bistrica

Občinski odbor SZDL
Občinski sindikalni svet
Obč. odbor ZB NOV, ZROP in ZVVI
Občinski odbor DPM
Občinski komite ZKS
Občinski komite ZMS
Občinski odbor RK

---

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem ...

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

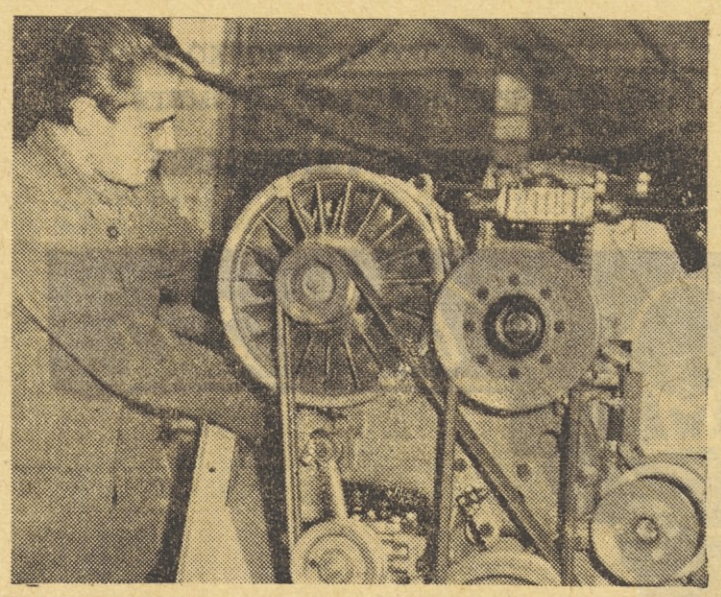

Ob dnevu republike čestitamo vsem delovnim ljudem in jim želimo še mnogo delovnih uspehov

Tovarna avtomobilov in motorjev

Maribor

Občinska skupščina PTUJ

OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZB
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI KOMITE ZMS
in ostale množične organizacije

Kmetijsko - industrijski kombinat

»POMURKA«
MURSKA SOBOTA

Zdravstveni dom
PTUJ

Sladkogorska tovarna kartona in papirja

SLADKI VRH – pošta ŠENTILJ

nudi svojim cenjenim kupcem:

- ovojni superior papir
- zaporni papir za opekarne
- TS-papir za tekstilne tulke, klobučni papir
- toaletni papir, surovi strešni karton in izolacijski karton

Vsem podjetjem za odkup odpadnega materiala pa se priporoča za dobave papirnih odpadkov in odpadnih krp.

KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA NA VELIKO

Panonija
PTUJ

priporoča svoja bogato založena skladišča prehrane, galanterije, tekstila, železnine in pohištva, kakor tudi svoje prodajalne v mestu in na območju občine Ptuj. Obenem čestita vsem svojim odjemalcem za dan republike.

SINDIKALNA PODRUŽNICA TRGOVSKEGA PODJETJA

POTROŠNIK Murska Sobota

Zavod za zaposlovanje delavcev
SLOVENSKA BISTRICA

Trgovsko podjetje

Merkur PTUJ

VELEBLAGOVNICA NA DEBELO IN DROBNO NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH:

VELEBLAGOVNICA, DOM, ZVEZDA, BISERKA, TEHNIKA, OPREMA, CENTRALNO SKLADIŠČE

BOGATO IZBIRO INDUSTRIJSKEGA BLAGA.
ZA OBISK SE PRIPOROČA KOLEKTIV!

TOVARNA AVTOOPREME
PTUJ

Mnogo uspehov in vsestranskega napredka želimo vsem našim dobaviteljem in odjemalcem

VEDNO IN POVSOD ZAHTEVAJTE IZDELKE TOVARNE AVTOOPREME PTUJ

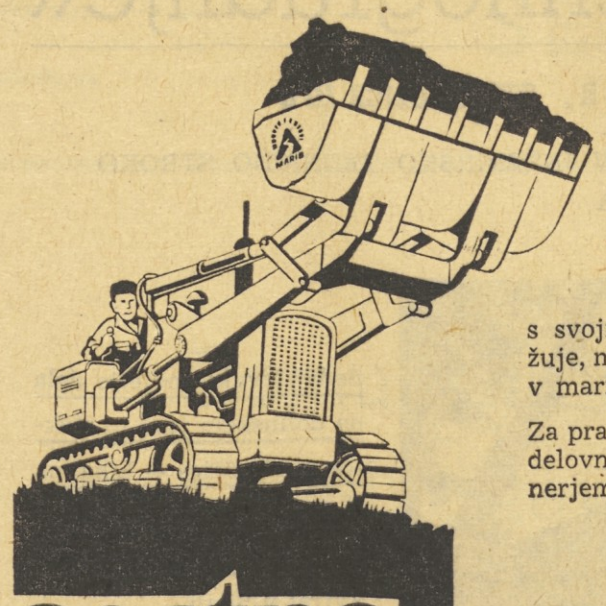

s svojimi poslovnimi enotami vzdržuje, modernizira in gradi javne ceste v mariborskem okraju.

Za praznik republike čestita vsem delovnim ljudem in poslovnim partnerjem!

cestno podjetje maribor

---

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem ...

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Projekt biro Gorica

NOVA GORICA

Občinski sindikalni svet VRHNIKA

Lesno industrijski kombinat
LIKO
Vrhnika

★ OBČINSKA SKUPŠČINA
★ OBČINSKI KOMITE ZMS
★ OBČINSKI SINDIKALNI SVET
★ OBČINSKI KOMITE ZKS
★ OBČINSKI ODBOR SZDL
★ OBČINSKI ODBOR ZB

in ostale množične organizacije

NOVA GORICA

Preden se odločite za nakup kuhinjskih stolov in miz, salonskih stolov, foteljev in ostalega kosovnega pohištva

ZAHTEVAJTE KATALOG IN CENIK PODJETJA

JAVOR

LESNA INDUSTRIJA »JAVOR«, PIVKA
proizvaja tudi kvalitetno priznane vezane in panel plošče

- plemenite in slepe furnirje
- lepljene sedeže in naslone
- lesno ambalažo
- žaga mehki in trdi les

Rudnik kaolina
Črna pri Kamniku

Občinski sindikalni svet
KAMNIK

Podjetje Kamnik
KAMNIK

29·XI 1943

Združena kemična industrija
Domžale

Za potrebe industrije in široke potrošnje izvajamo in priporočamo:

- svinčene okside (minij, glajenko)
- svinčeno belilo ● temeljne barve in kite
- oljnate barve in emalje za zunanji in notranji premaz
- emalje DOM, lumalin, tesarol, piratol
- nitro lake in emajle za les in kovino
- premaze za avto industrijo
- dvokomponentne lake za les in kovino
- kazeinske in kolodijske barve za usnje
- HELIOPOL (poliester lake) in HELIOPLAST
- EMULTEKS — vezivno sredstvo
- škrobe — krompirjev in koruzni — naravne in razgrajene
- dekstrine in britsko gumo ● dekstrinska lepila

PRVOVRSTNA KAKOVOST! SOLIDNA POSTREŽBA!

Obrtni center
Žarja
ŽALEC

vam nudi sledeče obrtne dejavnosti: lesna galanterija, kolarstvo, kovaštvo, stavbeno in pohištveno mizarstvo, ključavničarstvo, kovinostrugarstvo, kleparstvo, izdelavo strelovodov, elektroinstalaterstvo, elektromehaniko za dvigala, steklarstvo, pečarstvo in oblaganje sten s keramičnimi ploščicami, pleskarstvo, črkoslikarstvo, aranžerstvo, fotoatelje, krojaštvo, čevljarstvo in avtoprevozništvo.

ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA KOLEKTIV.

SVILANIT
Kamnik

SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA PROIZVODNJO FROTIRJA IN KRAVAT VAM NUDI

- **ZA OPREMO DOMA**
  frotir za vafel brisače najrazličnejših vzorcev, dimenzij in pestrih barv, tepihe iz frotirja in kopalne plašče
- **ZA PLAŽO**
  brisače intenzivnih in živahnih barv in kopalne plašče
- **ZA HOTELE, BOLNICE**
  frotir in vafel brisače z vtkanimi oz. tiskanimi napisi in emblemi hotelov in bolnic

Vsak moški pa si pri nas lahko izbere moderno kravato iz teritala ali umetne svile in lep svilen šal v žakardskem in gladkem vzorcu.

Tovarna kovinskih izdelkov in livarna
»TITAN«
Kamnik

Za dan republike, 29. november čestitamo vsem državljanom in poslovnim prijateljem ter priporočamo naše kakovostne izdelke.

Stavbne ključavnice, cilindrične vložke, obešanke — navadne in cilindrične, mesoreznice, fitinge, odlitke itd.

Prepričajte se o kakovosti naših izdelkov.

Občinska skupščina
Domžale

OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI KOMITE ZMS
OBČINSKI ODBOR ZKS
OBČINSKI ODBOR ZB

in ostale množične organizacije

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem...

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

TOVARNA
KOVINSKIH IZDELKOV
VITANJE

KOLEKTIV
MARIBORSKE
LIVARNE
MARIBOR

TOVARNA KOVČKOV IN USNJENE
GALANTERIJE
TOKO DOMŽALE

KEMIČNA TOVARNA
EXOTERM ★ KRANJ

SAP Ljubljana
PE Gorenjska
Kranj

KOLEKTIV
TOVARNE OBUTVENIH STROJEV IN OPREME
TOSO KRANJ

Zdravstveni dom
KRANJ

ZAVOD ZA POŽARNO, REŠEVALNO
IN TEHNIČNO SLUŽBO
Kranj

Kranjske opekarne
Kranj

Slaščičarna - kavarna
Kranj

Trgovsko podjetje
KURIVO KRANJ

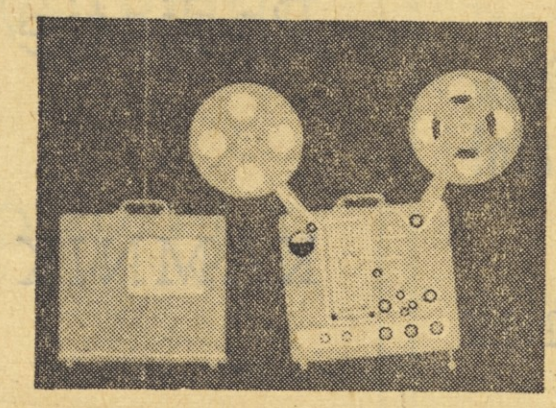

ISKRA
tovarna elektrotehničnih
in finomehaničnih izdelkov
KRANJ

KOMUNALNI
SERVIS
Kranj

TOVARNA USNJA
STANDARD ★ KRANJ
se priporoča za odvzem vseh vrst kvalitetnega gornjega, spodnjega in umetnega usnja — skay

TRGOVSKO PODJETJE
Agraria
KRANJ

TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV
Sava Kranj

IZDELUJE:
- prvovrstne avtomobilske plašče
- plašče za kolesa
- jermene
- klinasta jermena
- transportne trakove,
- prevleke valjev
- prevleke koles
- podplate
- podpetnike,
- podplatne plošče
- blago za dežne plašče
- lepila itd.

KOMUNALNO PODJETJE
VODOVOD
KRANJ

Medobčinska
komunalna
banka
Kranj

Splošno
gradbeno
podjetje
PROJEKT
KRANJ

KOLEKTIV
Elektro Kranj
s svojimi proizvodnimi in distributivnimi enotami
čestita
vsem odjemalcem in delovnim kolektivom Gorenjske

ZA DAN REPUBLIKE ČESTITA VELEODJEMALCEM,
POTROŠNIKOM IN DOBAVITELJEM
VELETRGOVSKO PODJETJE
»KOKRA« ★ KRANJ
S SVOJIMI POSLOVNIMI ENOTAMI:
- TEKSTIL
- GALANTERIJA
- PLASTIČNE MASE

Kokra

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem ...

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

ŽELEZARNA JESENICE

OBČINSKA SKUPŠČINA
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SIND. SVET
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI KOMITE ZMS
in ostale množične organizacije

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE DELAVCEV

JESENICE NA GORENJSKEM

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE IN REHABILITACIJO INVALIDOV

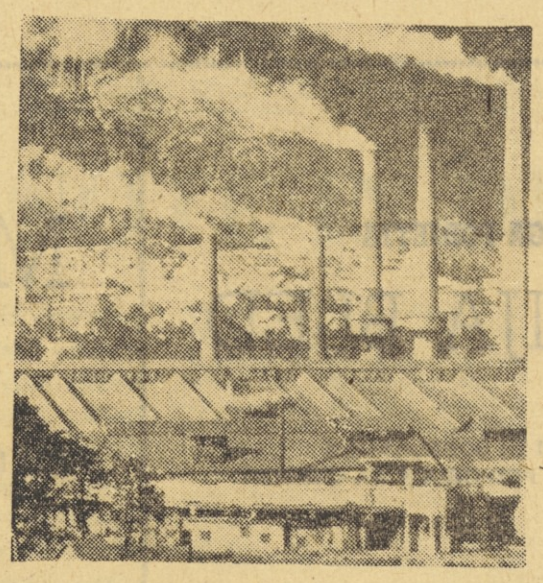

KOMUNALNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE
čestita vsem zavarovancem občine Jesenice-Radovljica

Trgovsko podjetje na veliko
Universal

TRGOVSKO PODJETJE
ZARJA
se priporoča za nakup blaga v svojih specializiranih poslovalnicah

Parne pekarne — slaščičarna

TRGOVSKO PODJETJE
Rožca
se priporoča za cenjeni obisk v svojih poslovalnicah

Komunalno podjetje

Krajevna skupnost
Plavž

Splošno gradbeno podjetje
SAVA

Elektrarna Moste
MOSTE – ŽIROVNICA

OBRTNO PODJETJE
COKLA
Blejska Dobrava

ZAVOD ZA STANOVANJSKO IN KOMUNALNO GRADNJO

Gostinsko podjetje
Grand hotel Toplice Bled

KOLEKTIV
Tovarne industrijske opreme
LESCE PRI BLEDU
projektant in proizvajalec merilne in regulacijske opreme za vse vrste industrijskih parnih kotlov in peči. Proizvajalec kazalnih in registrirnih merilnikov protoka, tlaka in nivojev za vse medije termostatov za bojlerje po licenci SAUTER BASEL, kazalnih in registrirnih bimetalnih in kapilarnih termometrov.

ELEKTROSERVIS BLED

GRADBENO MONTAŽNO PODJETJE
ALPREM
ALU-OPREMA STANOVANJ IN POSLOVNIH PROSTOROV
KAMNIK

Kemična tovarna Podnart
Poslužujte se naših galvanskih izdelkov. Zahtevajte prospekte in ponudbe

Za praznik republike čestita in jim pošilja borbene pozdrave kolektiv
Kreda - Bled

Tovarna verig
Lesce pri Bledu

priporoča v nakup svoje kvalitetne izdelke kot

- vse vrste verig in njih opremo,
- žičnike,
- zakovice in vijake,
- odkovke in poljedelske naprave ter njih rezervne dele

IZDELUJEMO:

- STROKOVNO KLEKLJANE ČIPKE IN STROJNE VEZENINE,
- VSE VRSTE ŽENSKIH ROKAVIC, KI VAM JIH NUDIMO PO KONKURENČNIH CENAH

Tovarna čipk in vezenin
BLED

POSLUŽUJTE SE NAŠE BOGATE IZBIRE!

Tekstilna tovarna SUKNO - Zapuže

Priporočamo svojo bogato izbiro damskih in moških mikanih in česanih tkanin ter volnenih odej.

Pred nakupom ne pozabite, da so naše tkanine trpežne, modnih vzorcev in poceni.

Gozdno gospodarstvo Bled

dobavlja:

najkvalitetnejši smrekov les za žage in celulozne tovarne. Posebno izbrano kvaliteto smrekovega lesa dobavlja za najfinejšo lesno predelovalno industrijo: za proizvodnjo glasbil, čolnov, opreme ladij, športnega orodja, avionov, furnirjev, luščenega furnirja za embalažo in drugo.

Po naročilu kroji dolžinski les za jambore, pilote, drogove...

TOVARNA PLETENIN
Alwira
RADOVLJICA

Z OBRATI RADOVLJICA, LESCE PRI BLEDU IN NOVA GORICA

- IZDELUJE VSE VRSTE OTROŠKIH, MOŠKIH IN ŽENSKIH VOLENINIH VRHNJIH PLETENIN
- ELEGANTNI IN MODNI ŽENSKI KOSTIMI TER MOŠKI IN ŽENSKI SMUČARSKI PULOVERJI
- OGLEJTE SI NAŠO IZBIRO

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem...

ČESTITAMO ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Jugoslovanske železnice
PODJETJE ZA POPRAVLJANJE VOZ
PTUJ

GOSTINSKO PODJETJE
KOROŠKI DOM – Prevalje
Se priporočamo za obisk v naših obratih:
- Restavracija DOM
- Stara pošta
- Kolodvorska restavracija
- Izletniška točka Holmec (Havzer)

Avtopromet Gorica
NOVA GORICA
S POSLOVALNICAMI
V NOVI GORICI, TOLMINU, AJDOVŠČINI, POSTOJNI IN SEŽANI
čestitamo
ob dnevu republike vsem potnikom in poslovnim prijateljem!
ŠE NADALJE PRIPOROČAMO NAŠE UDOBNE, HITRE IN KVALITETNE PREVOZE

KOMUNALNO PODJETJE
RADOVLJICA

KMETIJSKA ZADRUGA
Kmetovalec Ljutomer

Panonija
INDUSTRIJA KOVINSKE GALANTERIJE
MURSKA SOBOTA
NUDI
- izdelke in naprave za kmetijstvo — predvsem vinogradniške škropilnice, brzoparilnike in razne razpršilce
- različne izdelke za gospodinjstva in vrsto drugih kovinskih izdelkov

ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA KOLEKTIV!

KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA
ŠPECERIJA BLED
ČESTITA
VSEM POTROŠNIKOM IN SODELAVCEM TER SE ŠE NADALJE PRIPOROČA ZA CENJENI OBISK

MEBLO
tovarna pohištva
KROMBERG – NOVA GORICA

SINDIKALNA PODRUŽNICA
Keramične tovarne
Keramika
Novo mesto

INDUSTRIJA POHIŠTVA Stol KAMNIK

OBRTNO PODJETJE
ELA
NOVO MESTO

Elektro Celje
POSLOVNA ENOTA
Slovenj Gradec

Novomeška opekarna
ZALOG NOVO MESTO

Gozdno gospodarstvo
Novo mesto

Tovarne lesovine in lepenke
PODVELKA
IZDELUJE: BELO, SIVO IN RUJAVO LEPENKO V FORMATU 70 × 100 cm
SOLIDNA KVALITETA
ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA KOLEKTIV

Avtopromet — tuzemska spedicija
GORJANCI

NOVO MESTO – STRAŽA

Komunalni zavod za socialno zavarovanje
NOVO MESTO
ČESTITA
ZA PRAZNIK REPUBLIKE VSEM ZAVAROVANCEM IZ OBMOČJA OBČIN ČRNOMELJ, METLIKA, NOVO MESTO IN TREBNJE

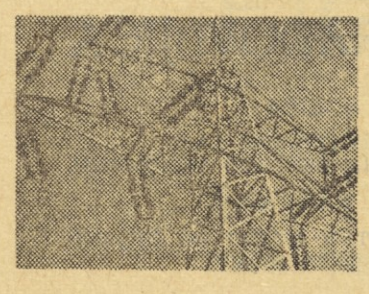
Soške elektrarne
s svojimi obrati
Nova Gorica

TOVARNA PLETENIN
Sežana tps
SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM IN PRIPOROČA SVOJE KVALITETNE IZDELKE

podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem ...